

CÂNDALA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XX Nr. 1

ianuarie - februarie 2016 -

48 pagini

150 de ani de la nașterea lui George Coșbuc

Supranumit și „poet al țărânimii”, „poetul satului” sau „poetul neamului” – „Coșbuc este nu numai un desăvârșit tehnician, dar nu rareori și un mare poet, profund original, un vizionar, cu accent ardelean evident, al mișcărilor sufletești sempiternе” (George Călinescu).

Elogii cu ocazia primirii lui Coșbuc în cadrul Academiei Române (1916)

„Coșbuc este primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii românești. Ardelean a rămas toată viața. Până și în graiul viu păstrase o notă ardelenască, particulară, care îi ședea bine. Aici în țară, dragostea lui a fost pentru cele șase milioane de țărani. ... A răsărit deodată, fără să-l știe nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor și bisericuțelor bucureștene. ... A adus lumină, sănătate, voioșie. Scrisul lui Coșbuc trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc.” (Liviu Rebreanu)

„Domnul Coșbuc a dat poporului român, în mai puțin de 25 de ani, o cantitate de muncă literară considerabilă, încât numai pentru aceasta s-ar cuveni să-i deschidem ușile amândouă pentru a-l primi între noi. Dar calitatea lucrărilor sale întrece cantitatea. Reputația sa literară e așa de întinsă, încât numele său a devenit popular în toate țările locuite de Români.” (Duiliu Zamfirescu)

(n. sept. 1866, Hordou - azi Coșbuc -
județul Bistrița-Năsăud,
d. 9 mai 1918 București)

Sumarul numărului

APA CEA VIE	Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
UNUL DIN FRUMOASELE PARADOXURI ALE CREDINȚEI ORTODOXE: CÂND OAMENII MARI ÎNVAȚĂ DE LA COPII	Diacon Nicolae MARINESCU	4
REVISTA CANDELA DE MONTREAL ÎN AL 20-LEA AN DE PUBLICARE	Victor ROSCA.....	5
DUMITRU ICHIM „Marele Premiu: Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania”, acordat distinsului nostru colaborator		7
Prezentarea Profesorului Aurel Sasu		7
Cuvântul redacției		7
PASCAL BRUCKNER ȘI CONȘTIINȚA VINOVAȚĂ A EUROPEI	Mircea GHEORGHE.....	9
LA UN CAPĂT DE SUFLET...	Miruna OCNĂREANU.....	11
VECHIMEA ȘI SIMBOLISTICA MĂRȚIȘORULUI	Marius FINCA	12
LUMEA INVIZIBILĂ DIN JURUL NOSTRU... !!!	Elena BUICA	13
POEME	Daniela VOICULESCU.....	14
CONCERTELE CORULUI BIZANTIN DIN TORONTO	Milena MUNTEANU.....	15
ȘI NINGE ...	George FILIP.....	16
INTERVIU CU DL. JACQUES BOUCHARD	Eva HALUS.....	17
POEZII	Daniela GIFU	19
DUMITRU ȘI DUMITRA (II)	Florin ONCESCU.....	20
DURERI BASARABENE	Lilian CUREVICI	21
UN REGIZOR ȘI O ACTRIȚĂ George RAFAEL (1920-1984)	Ileana PREDESCU (1929-1996)	
Veronica PAVEL LERNER		23
ÉNIGMES	Miruna TARCAU	24
ARBORELE CU FANTOME	Livia NEMTEANU	25

POEZII	Cristina-Marina MURGEA	27
LEBĂDA MOARE DÂNSÂND	Elena DRĂGAN, clasa a XII-a	
Coordonator Elena OLARIU		29
NEÎNȚELEGERE	Al FRANCISC (poetul orb)	29
PENTRU MIHAI EMINESCU - poezii	Lia RUSE	31
DANIEL PREDOIU: UN FAR CARE LUMINEAZĂ ISTORIA COMUNITĂȚII ROMÂNE DIN MONTREAL	Wladimir PASKIEVICI.....	32
VOLUMUL OPT, IARĂȘI	D.H. SILVIAN	34
POEZII	Marcela STRAUA.....	35
FUNIA ROȘIE - continuare - Leonard VOICU		36
O SĂPTĂMÂNĂ ÎN SUD SAU EL PARAISO - continuare	Corina LUCA	37
MAMEI ...	Elena OLARIU.....	38
VISÂND LA MARELE LUCEAFĂR, MIHAI EMINESCU	poezii de Melania RUSU CARAGIOIU	39
PENSE COMME LE VENT!	Christina CALLIMACHE	40
POEZII	Liuba SÂRBU	41
MARIA DUMITRESCU-SHAPIRA Câteva gânduri triste pe marginea unui mormânt.	Prof. Dr. Paul DĂNCESCU....	42
ULTIMA TOAMNĂ	Camelia ARDELEAN	43
NEVOIA DE SCHIMBARE	Elena BUICA	46
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII		47
APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)		48
Ion Anton DATCU - DULCEAȚA TRĂDĂRII		48
MÉLANGES EN L'HONNEUR DU PROFESSEUR JACQUES BOUCHARD		48
Melania RUSU - CARAGIOIU - DOI PISOI CU OCHI DE STELE		48

Candela de Montreal, revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon: (514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Administrația: Ion Lăcătuș

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Mircea Gheorghe, Ortansa Tudor, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

APA CEA VIE

Livi Alexandrescu,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

**„Oricine bea din apa aceasta
va înseta iarăși.**

**Dar cel ce va bea din apa pe
care i-o voi da Eu nu va mai
înseta în veac, căci apa pe care
i-o voi da Eu se va face în el
izvor de apă curgătoare spre
viața veșnică”
(Ioan 4,13-14).**

Iubiți credincioși!

Ca și tânărul bogat din Sfânta Evanghelie, ne întrebăm și noi, ce să facem să moștenim viața cea de veci!

Prin venirea Domnului nostru Iisus Hristos în lume, se deschide **„Calea, Adevărul și Viața”. Și „nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine”**(Ioan 14,6) cum Însuși Domnul Hristos mărturisește.

În căutarea omului spre îndeplănirea fizică, se accentuează dorința acestuia spre lucrurile de valoare cotidiană. Vedem că foamea și setea nu se sting doar cu mâncare și băutură. Dacă omul s-ar satura cu acestea, nu s-ar deosebi de „animalele din ogradă”, cum spune Sfântul Nicolae Velimirovici.

Dacă trupul primește hrana pământului, cea de o ființă cu el, căci amândouă vin din aceeași direcție comună, anume pământ, sufletul suferă, se împotrivesc, se simte într-un loc străin. Locul lui este veșnicia și nu limitarea în timp, superioritatea și nu lucrurile mici, dorința de înălțare cu toată greutatea trupească și mai ales căutarea și regăsirea Creatorului său, Dumnezeu.

Fericitul Augustin spune: **„Ne-ai făcut pe noi pentru Tine și neliniștit este sufletul meu până ce se va odihni întru Tine”**

Prin „apa cea vie” înțelegem harul de viață dător al Sfântului Duh, care ne ajută pe drumul vieții: **„Cel ce crede în Mine, râuri de apă vie vor curge din pânțele lui”** (Ioan 7,38). Omul nu este doar fiu al pământului ci și fiu al cerului. Renașterea lui prin apa cea vie, dovedește superioritatea sufletească și împlinirea trupească.

Rugăciunea Sfântului Isaac Sirul la Acatistul Domnului Iisus spune: **„Ci Tu, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule, Vistierul bunătăților, dăruiește-mi pocăința neștirbită și inima îndurerată, ca să pornesc cu tot sufletul în căutarea Ta; căci fără de Tine mă voi înstrăina de tot binele. Dă-mi așadar, Bunule, harul Tău. Tatăl, Care Te-a născut din sânurile Sale fără de ani și mai înainte de veci, să înnoiască în mine închipuirea icoanei Tale. Te-am părăsit, Doamne, să nu mă părăsești. Am ieșit de la Tine, ieși în căutarea mea. Du-mă la pășunea Ta cea duhovnicească”**.

Sufletul omului este cel mai scump diamant, mai scump decât lumea întreagă. Prin el putem vedea cerul cu toată frumusețea lui, prin el vedem lumina cu toată strălucirea ei. Acest diamant ascuns în ființa umană, învelit în veșmântul de carne și oase, animează lucrarea Lui Dumnezeu pe pământ și poate chiar să o ridice la cer.

„Apa cea Vie”, cum spune Sf. Ioan Gură de Aur, este ajutorul harului dăruit prin Domnul Iisus Hristos, ca să putem fi înălțați la măreția divină, să devenim „fii ai Lui Dumnezeu” sau „Creaturi cerești”. Mântuitorul spune că cel care primește „apa cea vie” nu va înseta în veac, adică se va mântui, iar cel ce va refuza se va osândi.

În convorbirea Mântuitorului cu femeia cananeancă (Ioan 4, 5-42) o femeie păgână, se vede dorința acesteia de a primi „apa cea vie”, apa veșnică, zicând: „Doamne da-mi să beau din apa aceasta”. Dacă o femeie păgână cere apa cea veșnică, cu atât mai mult, noi creștinii. Nu e suficient să fim botezați! Nu e suficient să ne numim creștini! Spune Domnul Hristos: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi” (Ioan 6,48)).

Sfânta Împărtășanie (apa cea vie) ne pune în comuniune cu Domnul Hristos, Cel care dorește ca noi să fim împreună cu El, precum este și comuniunea Sfintei Treimi: „Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una” (Ioan 17, 21) Noi nu putem să trăim în afară de Hristos!

Așa precum bobul de grâu devine pâine și pâinea sfințită, Trupul Lui Hristos, așa precum bobul de strugure devine vin și vinul sfințit, Sângele Lui Hristos și noi asemenea, prin „apa cea vie” devenim una cu Domnul Hristos, purtători de Hristos-hristofori.

Iubiți credincioși!

De peste 2.000 de ani, la fiecare Sfântă Liturghie, Domnul Hristos ne invită să cinăm împreună cu El: „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor” și apoi zice: „Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, care se varsă pentru voi, spre iertarea păcatelor”.

Sfinții Părinți spun că sfârșitul lumii va fi când nu va mai exista drumul de acasă până la Biserică sau de la o casă la alta. Adică singurătatea sau înstrăinarea omului față de Dumnezeu sau de semenii.

A sosit timpul să ne gândim cum să ne pregătim, cât să ne pregătim, pentru a-L primi pe Hristos în noi.

Doar prin „apa cea vie” din fântâna Domnului Hristos, putem gusta din veșnicia mântuirii, din infinitul dumnezeiesc și astfel vom putea primi cu toată ființa noastră bucuria întâlnirii și trăirii cu Sfânta și Dumnezeiasca Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

UNUL DIN FRUMOASELE PARADOXURI ALE CREDINȚEI ORTODOXE: CÂND OAMENII MARI ÎNVAȚĂ DE LA COPII

Diacon Nicolae MARINESCU

Într-una din cuvântările Mântuitorului, pe când mulțimea Îl înconjură dorind să audă cuvintele despre Împărăția lui Dumnezeu, cineva a adus un grup de copii, pentru ca El să îi binecuvinteze. Apostolii au fost puțin deranjați de acest lucru, gândind poate că vorbele lui Iisus se adresau oamenilor mari și copiii nu aveau ce căuta acolo.

Dar Mântuitorul îi muștră blând pe ucenici cu unele din cele mai mângâietoare cuvinte ale Evangheliilor:

„Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. Adevărat vă spun că cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea.” (Marcu X, 14-15)

Mângâietoare, dar și categorice.

Mângâietoare, pentru că ne arată o cale simplă și sigură de a intra în Împărăția Cerurilor.

Categorice, pentru că tocmai această simplitate este greu de găsit. Sau, mai bine zis, de re-găsit, pentru că oricare dintre noi am avut-o pe când eram copii.

Ce anume îi face pe copii preferații Mântuitorului ? Ce însușiri ale sufletelor lor suntem noi capabili și datori să imităm ?

Evanghelia după Matei vine cu lămurirea: *”S-au apropiat ucenicii de Iisus și I-au zis: cine, oare, este mai mare în împărăția cerurilor ? Și chemând la Sine un prunc, l-a pus în mijlocul lor și a zis: Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor.”*

Copiii sunt smeriți. Ei știu că fără părinții lor nu pot face nimic. Tot la fel și noi, fără Tatăl nostru, nu putem face nimic și acest gând trebuie să ne anime întreaga viață. *„Fără Mine nu puteți face nimic”*, spune Mântuitorul. (Ioan, XV,5) Indiferent cât de cultivați ori de întreprinzători ori de buni lideri vom deveni.

Pe Dumnezeu, copiii Îl privesc simplu. Imaginea lor despre Dumnezeu este neîntinată de cugetările sofisticate sau de îndoielile oamenilor mari. Dumnezeu nu este „o entitate transcendentă cu atribute spiritual-metafizice”, ci este, pur și simplu, Tatăl nostru, Cel care ni l-a dat pe Înger, îngerașul meu.

Această simplitate nu înlătură necesitatea cugetării teologice, ci o pune în valoare. Sfinții Părinți au arătat că este posibil să fii un fin dascăl de teologie de nivel academic și să rămâi copil cu sufletul. Acolo, la capătul oricărei teologii,

Dumnezeu rămâne același bătrânel cu barba albă, Care îi ține pe genunchi pe copiii din toate locurile și din toate timpurile.

Copiii mai au calitatea de a fi spontani. Pot să cânte oriunde, dacă așa simt. Fără să le pese de constrângeri sociale. Dacă deranjez pe cineva? Dacă o să cânt fals ? Dacă melodia nu mai e la modă ? Nimic din toate acestea. Ei pot să cânte pur și simplu pentru că așa le dă ghes inima. Vă mai amintiți episodul intrării Mântuitorului în Ierusalim, de Florii ? Toți ucenicii cântau *„Binecuvântat este Cel ce vine în numele Domnului. Osana întru cei de sus!”*, iar unii dintre cei de-acolo le-au spus să tacă. Hristos însă le-a răspuns, zicând: *„Dacă aceștia vor tăcea, pietrele vor striga”*. Tot așa împăratul David spune, în Psalmul al optulea: *„Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvârșit laudă.”*

Ne-ținerea minte a răului este o altă însușire pe care o învățăm de la copii. Ei se pot certa pe o jucărie, pot să se retragă fiecare în colțul lui, ca mai apoi să se împace și să râdă din nou, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu apune soarele peste supărarea lor, cum spune apostolul Pavel.

Sufletul unui copil este grațios și gingaș ca un menuet de Mozart. El are ceva din prospețimea unei dimineți de primăvară la o mănăstire de munte.

Copiii stabilesc ușor contacte între ei. Când se întâlnesc pe terenul de joacă și nu se cunosc, e suficient un schimb de priviri și câteva vorbe, ca mai apoi să se joace împreună. Nu au îngrădiri sociale. La fel, preferă să facă activități mai degrabă împreună, decât singuri. Îmi amintesc cum, pe ulițele copilăriei, după ce ieșeau unul sau doi cu mingea, de prin casele din jur apăream și noi ceilalți și fără prea multă greutate se făceau echipele și începea meciul. Nu aveam nevoie să plănuim dinainte. Totul era spontan. Trăiam momentul lui **aici și acum**.

Așadar, cum să primim Împărăția lui Dumnezeu ca niște copii ?

Dezbrăcându-ne de prejudecăți, de mofturi și de false virtuți. Să nu ne judecăm pe noi înșine prea aspru. Adevăratele valori nu s-au schimbat. E încă bine să fii cinstit și de încredere, să scoți ce e mai bun din ceea ce ai, să fii fericit cu plăceri simple și să ai curaj când lucrurile nu merg bine.

Când nu mai ești deloc copil, ai murit de mult. (Constantin Brâncuși)

Fericiți cei care visează, cei care au idei frumoase, cei tandri, fericiți cei care rămân copiii sufletului. Fericiți cei pe care teama nu îi face să renunțe la iubire. (Albert Einstein)

REVISTA CANDELA DE MONTREAL ÎN AL 20-LEA AN DE PUBLICARE *Victor ROSCA*

Candela de Montreal s-a născut în anul 1997 din necesitatea de a oferi informații utile integrării miilor de noi imigranți și de a populariza manifestările culturale organizate de Centrul Cultural Român. Pe parcursul celor 20 de ani de existență, concomitent cu dezvoltarea comunității românești, de la un număr la altul, revista a evoluat atât în calitate cât și în numărul articolelor, devenind o prestigioasă publicație de literatură și cultură generală, care se adresează

tuturor canadienilor de limbă română. Anul 2016 este al 20-ea an de editare și publicare a *Candelei de Montreal*.

În 1988, când am ajuns în Canada, Montreal nu avea nici-o publicație în limba română. Lipsa presei în perioada 1900-1950 este explicabilă, pentru că primii emigranți, veniți în perioada anilor 1900-1914, erau țărani cu câteva clase primare. Unii erau chiar neștiutori de carte. Este însă, de neînțeles faptul că între 1950-1990 nu a existat în Québec o presă scrisă de limbă română, deși în această perioadă, în Montreal, erau printre imigranții români persoane bine pregătite, pentru a o putea face.

După evenimentele din decembrie 1989, a apărut primul ziar, *Luceafărul Românesc*, care însă, nu dădea nici o atenție evenimentelor culturale organizate la Casa Română.

În România, ca fost deținut politic, nu avusesem dreptul la nici o inițiativă de anvergură. În 1988, stabilindu-mă în Canada, voiam, totuși, să fac ceva deosebit. De la început, în paralel cu lucrul, m-am implicat în viața culturală comunitară și am fost ales vicepreședintele Centrului Cultural Român. În această calitate, între 1990 și 1997, organizam festivitățile de zilele naționale ale României, la Casa Română. Mai târziu, am realizat că asta nu era suficient, mai trebuia o publicație care să popularizeze toate aceste evenimente culturale și să susțină supraviețuirea limbii și a identității române. Identitatea unei comunități, poate fi definită de limbă, de religie și de cultură.

Dar o revistă de cultură nu putea supraviețui din comercializarea produsului ei, fără o subvenție de lungă durată. *Candela de Montreal* nu putea fi o excepție. În afara granițelor României, biserica a rămas singura instituție care a reușit să-i unească pe românii, depășind disensiunile dintre ei și care putea să subvenționeze o asemenea publicație pe o lungă durată.

Dintre cele 3 biserici existente în 1997 la Montreal, singura care avea vocația culturală și puterea financiară s-o făcă era Biserica Buna Vestire.

Părintele Petre Popescu, preotul paroh al Bisericii Buna Vestire, cu bunăvoința Comitetului Parohial, subvenționa deja mai multe activități culturale ce se desfășurau la Casa Română, Casa Socială a Bisericii Buna Vestire.

Acesta era contextul în care a apărut revista *Candela de Montreal*.

Inițial, revista a fost publicată pe 4 pagini. În 1999, după mai multe amânări cauzate de numele *Candela*, revista a putut fi încorporată cu numele de *Candela de Montreal*, ca o societate non-profit, cu scop cultural.

După primele două numere am găsit pe Marius Neaga, dispus să lucreze benevol, pe termen lung, ca redactor tehnic și pe profesorul Valentin Boju pentru colectivul de redacție. De la primele apariții ale revistei *Candela de Montreal*, pe lângă îmbogățirea conținutului, s-a urmărit organizarea și îmbunătățirea formei sale estetice. Printr-o colaborare strânsă cu dl. Radu Deca, un inginer cu talent în arta grafică, cooptat în colectivul de redacție, prezentarea estetică a revistei s-a ameliorat de la un număr la altul.

De la început am decis ca revista, să fie scrisă de scriitori canadieni și să unească prin scris iubitorii de cultură, indiferent de opiniile lor politice sau de bisericile pe care le frecventează.

La primele numere nu eram siguri de viitorul revistei, nu știam dacă vom găsi colaboratori pregătiți să scrie și nu bănuiam câți vor fi cititorii, iubitorii de literatură. Încă nu cunoșteam posibilitățile financiare ale noilor imigranți, de a o cumpăra, întrucât în Montreal toate ziarele românești se distribuiau gratuit. În acest context, am lăsat timpul să hotărască.

Încă din 1999, când avea zece pagini, *Candela de Montreal* a reușit să adune în jurul ei personalități și scriitori canadieni valoroși: prof. Wladimir Paskievici, scriitorul Florin Oncescu, dr. Paul Dăncescu, prof. Constantin Nedea iar din 2003, scriitorul Mircea Gheorghe, prof. Doina Hanganu și alți câțiva oameni deosebiți.

În anul 2001 s-a înființat Asociația Canadiană a Scriitorilor Români (ACSR), care i-a adunat într-o organizație pe toți scriitorii canadieni de origine română. Atunci ni s-a deschis perspectiva de a coopera colaboratori din toată Canada. Și mai târziu, prin poetul George Filip, am făcut câteva conexii cu scriitori din România.

În 2007 a apărut revista *Destine Literare*, publicată de Asociației Canadiană a Scriitorilor Români (ACSR), președinte dl. Alexandru Cetățeanu. Circa (90- 95)% din articolele publicate în această revistă sunt scrise de scriitori din România și din alte țări și doar (5-10)% sunt scrise de scriitori din Canada. Revista *Destine Literare* a rămas oglinda Asociației Canadiană a Scriitorilor Români (ACSR) spre exterior. Și ca să se justifice existența celor două reviste literare era necesar ca în revista *Candela de Montreal*, colaboratorii din exteriorul Canadei să fie excepții. Într-adevăr, în revista *Candela de Montreal* articole scrise de scriitorii canadieni reprezintă (90- 95)% și doar (5-10)% de scriitori din România.

Datorită înființării, în Montreal, a Cenaclului Eminescu, cei care au darul exprimării în scris se adună să-și citească

scrierile la întâlnirile cenaclului. Dacă un eseu citit în cenaclu, reprezintă o satisfacție pentru autor; faptul că este publicat în *Candela de Montreal*, unde va fi citit de sute de persoane și va fi depus la Biblioteca Națională a Canadei și la Biblioteca Națională provincială, este o satisfacție mult mai mare.

Prin procurarea de aparatură electronică, 50% din banii proprii ai redactorilor și 50% din unica subvenție a guvernului provinciei Quebec și cu donații de întreținere de la Biserica „Buna Vestire”, începând cu anul 2002, s-a introdus în revistă fotografia, care pe parcursul anilor i-a dat publicației un aspect îmbunătățit.

Cooptarea în colectivul de redacție, în 2009, a domnului Teodor Curpaș, apoi, în 2011, alăturarea doamnei Ortansa Tudor și a doamnei Angela Faina a dat revistei *Candela de Montreal* o nouă organizare a materialelor în pagină, îmbunătățind estetica revistei.

În toate numerele, pe primele pagini se publică un eseu cu tematică religioasă, tradiție păstrată de la preotul Petre Popescu și continuată de noul paroh, preotul Liviu Alexandrescu, urmat de unele episoade din viața și istoria comunității și a Episcopiei Ortodoxe a Americii.

Pentru imigranți, biserica a rămas cea mai prestigioasă instituție românească din cadrul comunităților. În jurul acesteia s-a constituit fiecare comunitate și numai în jurul ei va putea supraviețui în continuare limba și identitatea comunității. Penultima pagină publică o parte dintre ultimele știri culturale apărute în comunitate. Pe coperta a doua, în fiecare nou exemplar prezentăm cititorilor trei dintre cărțile apărute în ultimul an, scrise de scriitori canadieni.

În primii cinci ani (1997-2001), revista a publicat cu precădere articole despre istoria comunității, privind evenimentele religioase și culturale locale, cunoștințe necesar la integrarea noilor imigranți în tradiția și cultura comunitară românească.

În următorii cinci ani (2002 - 2006), comunitatea română mărindu-se vizibil, a crescut și numărul iubitorilor de cultură și al scriitorilor dornici de colaborare. Pentru a răspunde cerințelor unui număr cât mai mare de cititori, subiectele abordate au fost diversificate. Temele predominante au rămas însă cele religioase, istorice, proză și poezi originale, recenzia cărților noi scrise de poeți și scriitori canadieni.

Astăzi, în 2016, la 20 de ani *Candela de Montreal* este un nume cunoscut atât în Canada cât și în unele părți ale României. Conținutul și calitatea articolelor selecționate, estetica revistei au atins nivelul profesional.

Dacă în primii ani revista era știută doar la Montreal, în prezent, prin colaboratori, a ajuns să fie cunoscută în Montreal, Laval și Drummondville (Québec), la Vancouver (Columbia Britanică), Toronto, Kitchener și Brampton (Ontario). Ar trebui făcut însă mai mult pentru lărgirea sferei cititorilor din aceste orașe, pentru ca numele revistei să devină familiar ca în Montreal.

Astăzi realizăm că este timpul ca scriitorii din Țară să cunoască preocupările literare ale comunităților românești din Canada. Și așa vrea să realizăm din când în când un schimb de articole cu revistele din Țară și poate din alte locuri de imigrație. Până în prezent am realizat un schimb sporadic de articole doar cu revista *Constelații Diamantine*, cu doamna Doina Drăguț. În prezent reflectăm la acestă

realizare, împreună cu prof.univ. din Iași, Daniela Gifu, distinsa colaboratoare a revistei *Candelei de Montreal*.

Cele mai multe articole, publicate în edițiile revistei sunt de proză și poezie, recenzii de cărți scrise de autori canadieni de limbă română, precum și prezentarea unor personalități remarcabile, oameni de cultură, scriitori, pictori etc.

De-a lungul anilor, revistei *Candela de Montreal* s-a orientat spre promovarea literaturii scrise în Canada. Colaboratorii revistei din România sunt Daniela Gifu, Daniela Voiculescu, Elena Olariu prezente în fiecare număr, iar Iuliana Onofrei și Gheorghe Răducan în apariții ocazionale.

Printr-o continuă includere în redacție a unor noi talente scriitoricești, de fiecare dată, s-a dat revistei un nou impuls privind îmbunătățirea esteticii, și o prezentare mai sistematică a articolelor, deja bogate tematic, ridicând-o la deosebitul aspect actual.

Astăzi revista a ajuns la apogeu, *Candela de Montreal* este o publicație prestigioasă de literatură și cultură generală, la care scriu scriitori din toată Canada și care se adresează tuturor canadienilor de limbă română. Articolele publicate au teme cu caracter religios, istoric și cultural. Accentul, însă, este pus pe creația literară.

Există patru motive care mă fac să cred că revista satisface exigențele publicului montrealez, fiind o reușită. Mai întâi, pentru că revista se vinde; apoi pentru că a avut o evoluție remarcabilă, datorită înmulțirii colaboratorilor; și pentru că în ultimi 4 ani revista e susținută financiar de iubitorii de literatură, fără să mai solicităm donația Bisericii Buna Vestire și de asemenea pentru că apariția ei este așteptată de cititori.

În privința numărului de pagini, în ultimii trei ani ne-am oprit la 48. Am luat în considerare prețul de vânzare, cheltuielile de tipărire și costul trimiterii revistei la abonați.

Subliniem faptul că longevitatea revistei se datorează consecvenței suportului financiar dar și fidelității colaboratorilor și personalului din redacție.

Date statistice ale numerelor publicate până în prezent.

- 1- Numărul revistelor publicate în cei 19 ani este de 104;
- 2- Numărul colaboratorilor publicați în revistă în cei 19 ani ajunge la 360;
- 3- Numărul total al articolelor publicate în revistă în cei 19 ani depășește 2168.

Principalele teme tratate în articolele publicate de revistă în cei 19 ani sunt: 1)- literatură - 1252 articole, aproape 60% din total; dincare, proză - 319 articole; poezia -436 articole; eseuri - 163 articole; 2)- activități comunitare - 427 articole; 3)- religie - 204 articole; 4)- istoria comunității - 160 articole; 5)- istorie generală - 93; 6- etc.

Principalii colaboratori ai revistei din ultimii 5 ani sunt:

Ortansa Tudor (39), Wladimir Paskievici (39) Victor Roșca (33), Corina Luca (32), George Filip (30), Livia Nemteanu (27), Melania Rusu Caragioiu (25), Miruna Ocnărescu (25),

Liviu Alexandrescu (25), Elena Olariu (24), Miruna Tarcău (24), Dumitru Ichim (23), Elena Buică (22), Daniela Voiculescu, (22).

DUMITRU ICHIM

„Marele Premiu: Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania”,
acordat distinsului nostru colaborator

La Suceava s-a inaugurat „Marele Premiu: Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania”, acordat, la această ediție, distinsului nostru colaborator - poetul Dumitru Ichim (Canada)

Prezentarea a fost făcută de Profesorul Aurel Sasu împreună cu biografia poetului și o largă bibliografie

Prezentarea Profesorului Aurel Sasu

Stimați participanți la Simpozion,

Îmi face o deosebită plăcere să vă anunț că, începând cu această ediție a Simpozionului Național cu tema „Valori naționale în creația Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania”, Asociația Școlară pentru Educație și Dezvoltare din Suceava, împreună cu Fundația „Mitropolitul Bartolomeu” din Cluj, instituie „Marele Premiu: Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania”, care se va acorda unor personalități reprezentative ale culturii române din țară și din străinătate, pentru excelența operei lor și pentru efortul creator pus în slujba neamului și a identității noastre naționale. Același premiu se va acorda și unor autori de sinteze critice dedicate vieții, marilor proiecte teologice și literare sau modelului de slujire ortodoxă a Înalțului Ierarh.

Fericitul câștigător de anul acesta al Premiului este părintele și poetul Dumitru Ichim, un discipol sensibil și admirator al Mitropolitului, pentru excepționala lui integrală lirică și pentru remarcabila activitate de zidire sufletească în comunitatea românilor din Kitchener, Ontario, Canada. Este ctitorul unei sfinte biserici înălțate din temelii în același oraș, al unui Centru cultural și organizatorul de decenii al săptămânii de spiritualitate românească de la Hamilton (Canada). Ultimele două volume monumentale ca abordare mistic-filosofică a unor paradigme de istorie biblică sunt chiar cele prezentate astăzi: *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov*, ediția II-a, revizuită și adăugită (Editura Școala Ardeleană, Cluj, 2015) și *Așa-i cânta îndrăgostitul din Sumer. Poeme de dragoste* (Editura Școala Ardeleană, 2016). Fac precizarea că singurele criterii de acordare a Premiului vor fi cele de valoare și de reprezentativitate, în încercarea de a provoca colegial și responsabil o competiție a dialogului, a comuniunii și a dragostei între toți cei care se regăsesc în bucuria și în revelația jertfei creatoare.

Cuvântul redacției

Revista de literatură și cultură generală *Candela de Montreal* își face o mândrie din găzduire în paginile sale, de-a lungul ultimilor cinci ani, a rubricii permanente rezervate poetului din Kitchener, Dumitru Ichim.

Poezia creștină a impus în literatura română și universală personalități marcante precum L. Blaga, T. Arghezi, V. Voiculescu ... și chiar înalți prelați contemporani: Dumitru Stăniloae și Bartolomeu Anania ș.a. - care au contribuit la formarea spirituală și artistică a unor clerici înzestrați cu har divin.

La Simpozionul care a avut loc, de curând, la Suceava, „Marele Premiu: Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania” i s-a acordat poetului Dumitru Ichim, pentru *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov* (ediția a II-a adăugită și revizuită) Editura Școala Ardeleană din Cluj 2015 și *Așa-i cânta îndrăgostitul din Sumer. Poeme de dragoste* (Editura Școala Ardeleană, 2016) Prima carte a fost prezentată cititorilor noștri în numărul anterior al revistei. Cea de a doua nu ne-a parvenit încă, dar ne rezervăm plăcerea de a o prezenta cu altă ocazie ...

Am selectat pentru numărul de față, în limita spațiului disponibil, doi psalmi care ni s-au părut semnificativi pentru creația Pr. poet premiat - Dumitru Ichim De ce *psalmi* și de ce *Psaltirea* ...? Psalmul ca specie literară a genului liric este un imn biblic, ce exprima pietatea, încrederea, umilința, proslăvirea lui Dumnezeu. Cei 151 de psalmi din „inima Bibliei” (nu toți îi aparțin lui David!) sunt cuprinși separat în *Psaltire* - devenită prima carte de învățătura a neamului nostru de pe când școala funcționa în *tinda bisericii*. A fost tradusă în limba română de mitropolitul Dosoftei și răspândită prin grija Bisericii, încă din sec al XVII-lea, în toate teritoriile locuite de români.

Semnalăm cititorilor că în creația psaltică apocrifă (care nu aparține autorului biblic, ci poetului Dumitru Ichim) trebuie să apreciem, în primul rând, scriitura literară postmodernă, arta cuvântului, forța metaforei revelatoare și alte virtuți specifice literaturii contemporane.

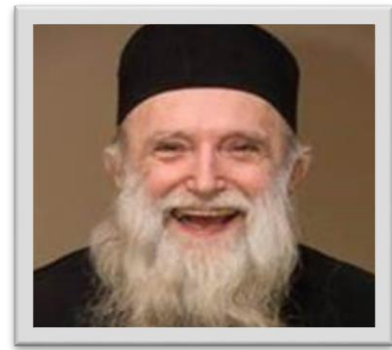
Pornind de la simbolurile biblice, învățând de la înaintașii săi menționați mai sus, poezia lui Dumitru Ichim ne indică stadiul de dezvoltare a creației literare românești în comunitățile din diaspora română pe pământ american, dar în același timp, și anumite aspecte socio-umane, spirituale, culturale ... cu care se confruntă românii departe de țara de origine...

Ort :T.

TALANTUL DIN OGLINDA

In loc să-Ți iau talantul
 și-n doi, sau trei să ți-l sporesc,
 puțin mai visător, dar mult mai mult zevzec,
 poienii Tale, croitor
 am încercat cu crinul să mă-ntrec,
 din ițe și vatale,
 și-apoi petalei să-i croiesc
 lumina nezvântată pe vocale,
 măcar o floare Mirelui să-I cos
 din mânecă și până în rever;
 văpselele se răzvrăteau pe dos
 luându-mi din fereastră
 ne-nmuguritul cer,
 iar din velururi scumpe - boarfe ce
 tăiate-s tot aiurea ca de-un rac;
 degeaba lacrima pe foarfece
 și pe silaba ce-o scăpam din ac.

Bate la ușă ceasul enervant de-ncet
 precum un hârb de robinet: strop, strop, strop...
 și nu găsesc s-aprind o lumânare
 ca să-Ți găsesc talantul.
 Cum ai crezut că aș fi fost în stare
 să Ți-l îngrop?
 În fața mea judecător l-am pus
 nici colbul, nici uitarea să nu-l prindă,
 și iată - serv umil - că Ți-am adus,
 în loc de unul, doi talanți;
 de-l socotești și p-ăsta din oglindă,
 trudind la fel de greu ca și ceilalți.
 Nu sunt nemernic, doar puțin nerod,
 prostia drămuindu-mi flirt cu viața,
 crezând că, fără Tine, ața
 o s-o însăilez la capăt fără nod;
 talantul tău cu umbra-i de colindă
 nu-i îngropat în glod,
 ci - psalmul gemănării din oglindă.
 Pe care din talanți ai să alegi -
 cel pipăit sau gândul ce-i vezi fața?
 Oglindă-Ți fuse versul de singuratic pin,
 a-mbătrânit cercând să-ți coasă-un crin...
 Nu osândi cercarea poetului sărac!
 Ajută-i fremătarea ca visul să și-l treacă
 Încă o dată prin urechi de ac.

Kitchener ianuarie 2016
 (după primirea veștii de premiere de la Suceava)

**PSALM LA DUMINICA ÎNTOARCERII
TÂLHARULUI ACASĂ**

Șampanii, zarvă, fracuri, fum, paparazzi, toasturi,
 Mese în alb de ură cu clinchet de argint...
 Mă-ntreb, ce-are oglinda strigându-mă-n Peer Gynt
 Că scump aș fi ca marfă la topitor de nasturi?

Pe lemn de brad, mai bine, ți-ar sta autograful,
 Că n-ai găsit în lume măcar un drum de leac,
 De-aceea-ntreaga cuhnă miroase-a "Wild Duck".
 Hai, să începem danțul, din tot se-alese praful!

Ai strâns o viață slove, cochilii sidefate,
 Și rime rare-n piatră, cum cei zgârciți culeg,
 Cântând tristeți de-acasă, cu tei, prin Winnipeg,
 Geamgiu, arțar prin lume, cu cerurile-n spate...

...Când toții mă vor plânge, înfulecând pomana,
 Prăda-voi mănăstirea și voi fugi cu Ana!

PASCAL BRUCKNER ȘI CONȘTIINȚA VINOVAȚĂ A EUROPEI

Mircea GHEORGHE

Într-un interviu acordat lui Jean-Michel Olivier cu prilejul apariției cărții *La tentation de l'innocence* (1995) Pascal Bruckner mărturisea că se simte deopotrivă și romancier și eseist și că este atras în egală măsură și de ficțiune și de teorie.

Ca eseist, el e un autor cu idei întrucâtva non-conformiste deși, la prima vedere, este puțin hazardat să numim astfel un gânditor pro-occidental cu opțiuni identice sau apropiate de cele dominante.. Fiindcă Pascal Bruckner a susținut intervenția NATO în fosta Iugoslavie contra lui Slobodan Miloșevici, s-a manifestat ca un filo-american pe tot parcursul conflictului cu fostul dictator Saddam Hussein, inclusiv în timpul intervenției militare în Irak, l-a simpatizat, ca majoritatea electoratului francez, pe Nicolas Sarkozy și s-a desprins de el când și alții au făcut-o, este un critic, pe urma multor altora, inclusiv din sferele guvernamentale din diferite țări, al ecologiștilor radicali, este adept al unei păci negociate în Orientul Apropiat prin crearea unui stat palestinian alături de Israel, - și așa mai departe, lista ar putea continua și cu alte puncte de raliere a gândirii sale la politica și la valorile occidentale.

Dar a fi pro-occidental și filo-american nu înseamnă a fi lipsit de spirit critic și a te menține într-o stare de admirație necondiționată și stupidă față de tot ce poartă sigiliul occidental.

Cu siguranță, Pascal Bruckner în cartea sa *La Tyrannie de la pénitence* (Grasset, 2006) nu este un asemenea admirator. El nu apără Occidentul ocultând partea lui de umbră ori ignorând, răstălmăcind și diminuând zona întunecată a istoriei europene. Și nu invocă spre a scuza ori legitima această zonă contextele vremurilor revolute ca, de exemplu, Jean Sevilla în *Historiquement correct*.

Există mai multe puncte slabe care fac vulnerabilă Europa și civilizația occidentală în fața criticilor ei. Mulți dintre acești critici sunt ei înșiși europeni căci spune Pascal Bruckner, "nimic nu este mai occidental decât detestarea Occidentului, această pasiune de a vorbi de rău despre sine, de autodestrămare."

Unul ar fi sentimentul unei vinovății care i-ar atrage Europei pe bună dreptate adversitatea întregii lumi : "Lumea întreagă ne urăște și o merităm din plin: aceasta este convingerea unei majorități a europenilor, cel puțin din vest. Într-adevăr, din 1945, continentul nostru este locuit de zbuciumul căinței. Rumegându-și ticăloșiile trecute, războaiele, persecuțiile religioase, sclavia, imperialismul, fascismul, comunismul el nu vede în lunga sa istorie decât un șir continuu de crime, de jafuri care au condus la două conflicte mondiale, adică la o sinucidere entuziastă. Orori

inegalate precum industrializarea morții pe scară mare în lagărele de concentrare naziste și sovietice, promovarea unor saltimbanci sângeroși la rangul de idoli ai maselor, experiența răului total transformat în rutină birocratică, acesta este bilanțul nostru". Un filozof european, Jean-Marc Ferry vorbește despre necesitatea rememorării autocritice: "Trebuie să ne fixăm în memorie în mod critic violențele și umilințele pe care le-am provocat unor popoare întregi de pe toate continentele pentru a face să triumfe viziunea noastră proprie de umanitate și civilizație". Un altul - Edgar Morin - avertizează: "Trebuie să fim capabili să gândim barbaria europeană pentru a o depăși căci răul este încă posibil". În fine, pentru un al treilea - Serge Larouche - toate nenorocirile din "lumea a treia", genocidul din Cambodgia, terorismul din Orientul Mijlociu etc. sunt imputabile frustrărilor produse de Occident.

Pascal Bruckner nu împărtășește această viziune savonarolică. Pentru el, fundamental este faptul că Europa a învățat din dezastrele istorice care i se impută, că și-a asumat greșelile și crimele cu umilitate și că le-a pus în afara legii: "Europa și-a învins monștrii, sclavajul a fost abolit, colonialismul - abandonat, fascismul - înfrânt, comunismul - îngenunchat. Ce continent poate afișa un asemenea bilanț? /.../ Europa înseamnă Shoahul plus distrugerea nazismului, gulagul plus căderea Zidului /Berlinului/, Imperiul plus decolonizarea, sclavajul și abolirea sa, așadar, de fiecare dată o violență precisă nu doar depășită ci și delegitimată. Înseamnă un dublu avans al civilizației și al dreptului."

Zguduită de catastrofe istorice pornite sau inspirate de pe teritoriul ei, Europa a fost capabilă să descopere în ele fermentii tragici ai unor evoluții pozitive. Ceea ce nu s-a petrecut în cazul altor civilizații și continente.

Aici ne întâlnim cu o altă percepție, tot negativă, potrivit căreia, examinându-și trecutul, numai Europa are ce să-și reproșeze. Iată, de exemplu, relațiile dintre creștinism și islamism, "două religii imperialiste, convinse că dețin adevărul și gata să salveze oamenii în pofida lor, prin sabie, rug, autodafé."

Biserica catolică, principala instituție a creștinismului, s-a confruntat timp de secole cu o opoziție constantă (nu e oare și această opoziție un merit istoric al elitelor europene?) și a fost constrânsă în cele din urmă să admită principiul laicității în stat. Mai mult decât atât, în vremea noastră, prin papa Ioan Paul al II-lea, ea a cerut în mod solemn iertare tuturor celor pe care i-a persecutat de-a lungul istoriei sale îndelungate: evreii de pretutindeni, indienii din America latină, creștinii ortodocși, protestanții etc. De asemenea ea și-a recunoscut și regretat obtuzitatea în fața descoperirilor științifice de după Galileo Galilei, a condamnat Cruciadele și a renunțat la evanghelizarea forțată.

Islamul însă nu a cunoscut și nu a început un asemenea proces de autoevaluare critică. El refuză în continuare toleranța și nu admite că ar fi greșit vreodată cu ceva: "Ziua în

care cele mai înalte autorități /islamice/ vor recunoaște caracterul cuceritor și agresiv al credinței lor, când vor cere iertare pentru războaiele sfinte comise în numele Coranului, pentru infamiile perpetrate față de necredincioși, de apostati, de atei și de femei, când se vor scuza pentru atentatele teroriste care profanează numele lui Dumnezeu, /ziua aceea /va fi o zi de progres și va contribui la risipirea suspiciunii legitime a multor popoare față de acest monoteism sacrificial”.

Europa se căiește, are remușcări, își cere scuze, se simte vinovată cu sau fără motiv. Pentru Pascal Bruckner, nu e drept ca ea să fie singura pusă la stâlpul infamiei și acuzată pentru răul care li se întâmplă altora: ”Valul de căință care invadează ca o epidemie latitudinile noastre /.../ nu este salutar decât cu condiția de a admite reciproca: că și alte credințe, și alte regimuri să recunoască de asemenea propriile aberații. Regretul nu trebuie să fie rezervat unora și puritatea morală - consimțită ca o rentă morală celor care se consideră umiliți. Pentru prea multe țări, în Africa, în Orientul Mijlociu, în America latină, autocritica se confundă cu căutarea unui țap ispășitor comod care să le explice toate necazurile: nu este niciodată greșeala lor, totdeauna vinovat este un al treilea, superior lor: Occidentul, mondializarea, capitalismul”.

Există totuși o vină a Europei în raport cu lumea întreagă, dar ea nu se află acolo unde e căutată de detractorii ei. Ea decurge din autoculpabilizarea excesivă. Paralizată de remușcări și de incriminări, Europa a devenit exagerat de pasivă și de pacifistă. ”În momentele sale cele mai rele, Europa caută pacea cu orice preț, chiar pacea rea, ca să vorbim ca Sfântul Toma, aceea care consacră in justiția, arbitrariul, teroarea - pacea detestabilă, grea de consecințe funeste.”

Nu acesta este cazul Americii, activă, dinamică, neiertătoare, implicată îndeaproape în toate marile evenimente contemporane: ”/America/ este ultima mare națiune politică în Occident, singura capabilă /.../ să se ridice deasupra intereselor ei imediate pentru a apăra concepția sa de libertate.”

Într-un fel, America reia astăzi, într-o altă dimensiune etică și politică o parte, din mecanismul istoriei europene: ”America începe în general prin a comite erori, uneori criminale, apoi le corijează.” Din rațiuni mai curând obscure decât politice Europa are față de ea o atitudine ambiguă, în ciuda faptului că America este un aliat puternic de care are nevoie pentru garantarea securității proprii : ”În acest sens, America deși o diabolizăm în permanență, apără încă tezaurul democratic pe care noi l-am refutat sau relativizat. O detestăm fiindcă a crescut pe seama micșorării noastre și, mai ales, pentru că promovează, deseori brutal și cinic, valori pe care noi le murmurăm din vârful buzelor deoarece nu mai credem în ele”.

Soluția pentru ieșirea din acest marasm al penitenței permanente, producător de pasivitate și defetism nu poate fi, potrivit lui Pascal Bruckner, decât reciprocitatea criticii. Europa trebuie să depășească situația de complacere masochistă pe banca acuzaților eterni, lipsiți de replică, să

critice la rândul ei greșelile și crimele altora și să fie activă în apărarea valorilor sale identitare. Nu să se replieze din prudență exagerată cum a făcut-o, de exemplu, în timpul tulburărilor din lumea musulmană provocate de desenele satirice despre Mahomet, considerate blasfematoare. Ea trebuie să-și domine conștiința vinovată și să redevină aptă pentru acțiune. ”Cea dintâi datorie a unei democrații nu este de a se cantona la infinit asupra răului de ieri, ci de a denunța fără răgaz crimele și încălcările comise împotriva ei, azi. Un asemenea gest are nevoie de reciprocitate. Toți trebuie să aplice aceeași regulă. /.../ O dată ce greșelile au fost recunoscute, atunci când am avut asemenea greșeli, este cazul să întoarcem acuzația contra acuzatorilor și să-i supunem, la rândul lor fierului roșu al criticii. Să încetăm a mai confunda necesara auto-evaluare cu masochismul moralizator. Vine un moment când remușcarea este o a doua greșeală care o dublează pe cea dintâi fără s-o anuleze. Trebuie să fim inoculatorii unei otrăvi care ne-a ros timp îndelungat: rușinea. Puțină conștiință vinovată la Teheran, Ryad, /.../ Moscova, Pekin, Havana, Caracas, Alger, Damasc/.../ ar face cel mai mare bine acestor guverne și mai ales națiunilor lor. Cel mai frumos cadou pe care Europa poate să-l facă lumii este să-i ofere spiritul critic pe care ea l-a conceput și care a salvat-o de atâtea primejdii. Este un dar veninos, dar indispensabil supraviețuirii omenirii.”

Am putea privi demersul lui Pascal Bruckner ca o expresie a unui umanism admirabil dar întrucâtva lipsit de realism. Fiindcă s-ar putea invoca faptul că în spatele celor mai multe conflicte contemporane valorile morale, ideologice și religioase, nu reprezintă decât o parte a mizei și nu cea mai importantă - aceasta fiind mai ales legată de interesele economice și geo-politice. ”Masochismul occidental” ar deveni el însuși, în anumite circumstanțe, un mijloc de promovare a unor asemenea interese. Nu e necesar să-l considerăm totdeauna un handicap. De multe ori el nu mai corespunde unei răni, ci unui comportament de protecție. Și cu atât mai mult cu cât el este departe de a întruni unanimitatea și nu se manifestă decât în mod diferențiat.

Dar obiecțiile de acest fel nu ne-ar duce prea departe. Întrucât motivații de același ordin, economic sau/și geo-politic, se află în toate taberele implicate într-un conflict bi sau multilateral, până la urmă diferența o reprezintă valorile enunțate și puse în practică cu ocazia și pentru promovarea diferitelor interese.

În primii ani ai regimului comunist din România, oamenii adormeau nopțile cu ochii pe cer, pândind venirea avioanelor americane care să-i scape de bolșevism. Ocupată de ruși, România profundă cum i-am spune astăzi, nu la independență națională visa, ci la ocupația americanilor și la interesele lor geo-politice. Fiindcă dincolo de ele existau valorile de care oamenii acelor vremi erau încă atașați și de care aveau să fie spoliați pentru un timp indefinit

LA UN CAPĂT DE SUFLET...

Miruna OCNĂREANU

DESTIN

Ți-ai fi lăsat și umerii în stele
Să porți pricina nașterii primare
Dar ai venit ca să te urci la ele,
Spălat de un destin în lăcrimare.

N-ai luat nimic din timpul care moare
Copilaria ți-a fugit prin vise
În pulberi, ca o păpădie-n soare,
Semințele-i mai cresc umbre ascunse.

Nu ai cerut nici băătăură-aleasă
Doar un popas vegheat de menestreli,
Din anotimpuri ți-ai ales mireasă
Și i-ai pictat sărutul cu cerneli.

Ai fost în lumea asta o nălucă:
Ochi pieptănați de degetele-ți lungi.
De dorul tău în cufăr se usucă
Sărmanul timp cu tânguiri prelungi.

Ți-ai fi lăsat și lacrima în stele
În ploi venind să mă-ntâlnești devale,
Dar, ți-am șoptit în roua dintre ele:
Rămâi!, nu te grăbi să mori agale.

RUGĂ...

Lasă-mă să-i fiu soră ierbii,
Să mă nasc doar când îți este dor,
Să m-adulmece iarna cerbii
Și să-ți spună de câte ori mor.

Să înfloresc ca o ninsoare
Uitată pe pervazul lumii,
Și poate, doar din întâmplare,

Să mă topesc pe-obrajii Lunii.

Când pasul tău bate-o secundă
Din ceara toamnei, de-i târziu,
Să-mi scutur umbra mea fecundă
Pe trupu-ți palid și pustiu

Lasă-mă...nu-mi scrie poeme,
Îngerii vin pe-un colț de apus,
Răstoarnă focul de blesteme
Tu să le-ascuți, să știi că m-am dus.

PLEDOARIE

Eu nu sunt una dintre cele
Aplaudată-n lumi divine,
Dar urc cu îngerii la stele
Să-ți spun că toamna nu mai vine.

Sunt doar un număr într-o listă
Ce nu mai vrea să se sfârșească,
O floare pe-o tulpină tristă
Ce a uitat ca să pălească.

Când plouă, rănilor-mi din buze
Se-agață cu agrafe-n vise
Și-n diminețile obtuze
Se vindecă cu flori promise.

Eu nu sunt una dintre cele
Pe care demiurgii, zeii,
Le iau pe coasta lor la stele
Lăsând în urmă epigeei,

Dar urc cu îngerii la stele
Am bube pe genunchii vieții,
Sunt frunza toamnei dintre ele
Și vin cu ploaia dimineții.

VECHIMEA ȘI SIMBOLISTICA MĂRȚIȘORULUI

Marius FINCA

Mărțișorul este un străvechi simbol al primăverii, specific poporului român și își are originea în credințele și practicile agrare. El este legat de celelalte sărbători pre-creștine ale primăverii: Dragobetele, Babele, Armindenii, Anul Nou. Sărbătoarea lui are loc în prima zi a lunii martie, care în antichitate marca începutul unui nou an. Așa se explică de ce septembrie, octombrie, noiembrie reprezintă a șaptea, a opta, respectiv

a noua lună a anului. La fel și decembrie – a zecea-n brăie, adică în cercuri, în calendar. Se știe că vechile calendare erau reprezentate prin niște stâlpi/coloane dispuse în cercuri concentrice numite pe românește brăie, cum este cazul Sarmisegetuzei, Stonehenge etc. Deși prezent în denumirea lunilor anului în cele mai multe limbi europene, sufixul *brie*, nu are semnificație decât în română și albaneză, unde *brez* înseamnă tot brâu.

În multe săpături arheologice din România s-au găsit mărțișoare cu o vechime mai mare de opt mii de ani. Sub forma unor pietre de râu vopsite în alb și roșu, ele erau înșirate pe ață și se purtau la gât. Culoarea roșie, dată de foc, sânge și soare, era simbolul vieții, deci al femeii; în schimb, culoarea albă, simbolul apelor și al norilor era specifică înțelepciunii bărbatului.

Ulterior aceste simboluri alb și roșu au fost personalizate prin cei doi gemeni divini, Apollo și Artemis. Zeului Apollo sau Aplu la daci, adică cel alb, i s-a atribuit culoarea albă și simbolistica aceasta masculină, iar zeiței Artemis – cea Roșie sau Roșioara, i s-a atribuit culoarea și simbolistica roșului, a vieții. Cei doi zei au fost preluați de greci și de întreg spațiul mediteranean, dar ei originează din spațiul getic unde au fost identificați, în tradiția populară cu Soarele și Luna.

Un element esențial al mărțișorului este șnurul. Șnurul este împletit din două fire de culoare albă și roșie, tocmai pentru a simboliza legătura organică dintre cele două firi sau principii ale vieții, feminin și masculin, creație și înțelepciune, naștere și cunoaștere. Acest șnur s-a păstrat în simbolistica arhitecturală a țaranului român în motivul sforii, al firelor îngemănate, care se găsește sculptat pe porți, case, biserici, cruci și morminte, desenat sau reprezentat pe pâine, colaci, obiecte casnice sau de cult. Această împletire, spirală, o găsim pe turele bisericilor noastre ortodoxe, unde simbolizează legătura cu Dumnezeu, transcenderea spațiului fizic și intrarea în comuniune cu Dumnezeu și sfinții săi. Cel mai cunoscut exemplu este Mănăstirea Argeșului.

Dar iată ce spunea Eminescu (manuscris eminescian aflat la Academia Română, și care a fost adus la cunoștința publicului de un profesor de fizică Ioan Câmpan, care a putut înțelege ceea ce critici și literați din trecut au ignorat): „să ne închipuim că razele soarelui ar fi ca niște fire subțiri de mătăasă, din care unele se torc drept, altele cu o undulație din ce în ce mai mare. Ele dau de forța pământului, moleculul

atins de ele începe să se învârtască ca un mosoraș mic și le deapănă în jurul său. Toate organismele sunt asemenea unei depănători, cari prefac mișcarea în linie dreaptă – care ar fi infinit de lungă – într-o linie învâlcită împrejurul ei ca un ghem. Gheme de lumină”. Nu este oare aceasta imaginea mărțișorului, în care șnurul reprezentau razele soarelui împletite, care se terminau în acel mic disc de argint sau aur cum a fost inițial, sau ulterior, un bănuț ? Oare ce Eminescu anonimi, uitați de vremile istoriei, au avut viziunea aceasta asupra luminii, a razelor soarelui de au realizat mărțișorul? Ce imagine asupra vieții, creației, renașterii și armoniei vieții, unică în lume!

Această reprezentare este similară cu structura ADN-ului, adică a vieții, care este alcătuită tot din două șiruri de cromozomi liniari, strâns legate între ele, la fel ca cele două fire alb și roșu ale mărțișorului nostru tradițional!

Șnurul este modelat în formă de opt culcat, la fel cum sunt mucenicii noștri, într-o spirală fără de început și fără de sfârșit, din care s-au inspirat probabil matematicienii când au reprezentat infinitul tot prin acest simbol, opt culcat.

În tradiția populară, șnurul era prins de un ban de aur sau de argint și purtat de copii la gât pentru a avea noroc; fetele îl purtau 7, 9 sau 12 zile la gât apoi șnurul îl prindeau în păr până la înflorirea pomilor iar cu banul își cumpărau caș (brânza dulce), pentru a avea tot anul fața albă și frumoasă.

Cel mai adesea fetele sunt cele care primesc flori și mărțișoare în prima zi a lui martie, în unele regiuni ale României însă obiceiul presupunea ca și băieții să primească mărțișoare; astăzi acest obicei nu s-a mai păstrat și tot fetele sunt cele care așteaptă flori și mărțișoare.

Pe lângă bănuțul agățat de șnur, astăzi se mai prind și alte mici obiecte care simbolizează norocul cum ar fi o potcoavă, un trifoi cu patru foi sau un coșar.

Începând cu prima zi a lui martie, până pe nouă martie se sărbătorește Babele; fiecare își alege o zi din acest interval. Se spune că așa cum e timpul în ziua respectivă așa va fi și omul tot anul. Uneori este suficient doar șnurul fără vreun obiect-talisman legat la el.

Primul cărturar român care a scris despre Mărțișor a fost Iordache Golescu, în „Condica limbii române”, lucrare rămasă în manuscris, la Academia Română.

Acest simbol este atașat întregului spațiu românesc, s-a mai păstrat și la popoarele învecinate, care desigur l-au preluat de la autohtoni, dovedind fără doar și poate continuitatea unică, cel puțin la nivelul Europei, de peste 8 milenii a unui neam, cel românesc.

Bibliografie:

Prof. Ioan Câmpan, *Eminescu vizionar*, Dacia Magazin, nr. 96-97, ianuarie 2014;

Adrian Bucurescu, *Tradiții tracice, Mărțișorul*, Revista Terra, nr. 3, martie 2001.

LUMEA INVIZIBILĂ DIN JURUL NOSTRU... !!!

Elena BUICA

Domeniul materialității și cel al spiritualității nu sunt chiar atât de diferite, de fapt sunt unul și același lucru. Dacă noi putem să schimbăm structuri moleculare doar prin gândurile pe care le emitem, dacă putem crea valuri de emoție în organismele vegetale din apropiere doar printr-o simplă intenție, ce s-ar întâmpla dacă întreaga masă de oameni de pe planetă ar gândi mai pozitiv? Care este impactul gândirii

umane asupra naturii și cum reacționează mediul înconjurător la felul cum ne purtăm și gândim?

Vă prezentăm câteva probe științifice în favoarea acestor afirmații, mistice la prima vedere.

1. Memoria apei

Apa poate stoca în structura sa toate efectele informaționale cu care intră în contact, inclusiv cele acustice. Apa poate absorbi, stoca și re-transmite sentimentele și emoțiile oamenilor. Despre aceasta a vorbit pentru prima dată savantul japonez, Masaru Emoto.

Cuvintele, muzica, chiar și transcripțiile pe hârtie - toate sunt capabile să transmită informații apei, modificându-i structura de cristal. Cu ajutorul fotografierii la o viteză mare a cristalelor formate de apa înghețată, Emoto și colegii săi au descoperit unul dintre cele mai mari mistere ale lumii noastre.

Imaginile și informațiile pozitive determină crearea unor cristale extrem de frumoase, iar cele negative - a unor structuri hidoase. Spre exemplu, cuvintele de tip "iubire", "bunătate" sau muzica clasică au condiționat apariția unor fulgi de zăpadă foarte frumoși, pe când cuvintele "Hitler", "te omor" sau hard rock-ul - la manifestarea unei mase haotice.

Se pare că apa, ca parte a Universului, se conformează criteriilor pozitivului și negativului. Vibrațiile pe care le auzim sau le simțim transformă moleculele corpului nostru. Noi, de asemenea, emanăm vibrații electromagnetice similare, în moment ce gândim sau pronunțăm anumite cuvinte.

2. Influența cuvintelor

Cuvintele rostite de noi contează mai mult decât s-ar crede. Efectele cuvintelor încep imediat ce s-au făcut auzite. Acestea pot cauza unele modificări fizice și genetice în organism.

Neurologii de la Universitatea din Jena consideră că unele cuvintele dure pot, de facto, să provoace durere. S-a demonstrat că acele cuvinte care sunt asociate cu sentimentul de durere pot determina modificări funcționale în centrele creierului responsabile de senzația de durere. De exemplu, cuvintele "acută", "tăioasă", "penetrantă", în urma investigațiilor cu ajutorul RMN, au condus la activarea centrelor de durere din creier.

Cuvintele pot produce realmente unele schimbări în organism. Dar asta nu e tot, există efecte mult mai profunde. Cercetătorii consideră că genele nu au doar o componentă fizică, ci și una

electromagnetică. Cromozomii sunt capabili să facă schimb de informații genetice prin intermediul undelor electromagnetice (acustice, optice sau altele).

Cuvintele pozitive ne activează rezervele și capacitățile ADN-ului, în timp ce frazele negative și cuvintele furioase determină ruperea legăturilor moleculelor ADN-ului și provoacă mutații genetice. Acest lucru a fost demonstrat în cadrul experimentelor pe embrionii de plante. Mai mult decât atât, mutațiile transmise generațiilor următoare duc la degenerarea unor specii.

3. Gândirea ne determină realitatea

Noi credem că lumea înconjurătoare arată la fel pentru toți, dar, de fapt, nu este așa. Un vechi proverb spune: "Cineva se uită într-o baltă și vede apă murdară, pe când altcineva vede reflecția stelelor în ea". Realitatea din jur este fructul închipuirilor noastre. Gândurile noastre determină rezultatele multor situații din viață. Așteptările pozitive sau negative au un rol important, inclusiv în ceea ce privește condiția fizică a organismului. Din punct de vedere clinic, aceasta se manifestă în efectele placebo și nocebo.

Fenomenul misterios al acțiunii pilulei magice continuă să fie în vizorul oamenilor de știință. Medicii l-au calificat drept efectul placebo. Cel mai cunoscut caz în acest sens a avut loc în München, în casa medicului Max Pettenkofer. În 1892, Pettenkofer a primit de la Robert Koch o cultură de *Vibrio cholerae* și a dizolvat-o într-un pahar cu apă. Ulterior, a băut dintr-o înghițitură, în prezența colegilor săi, întregul pahar ce conținea o cantitate enormă de microbi. Dar nu s-a îmbolnăvit. Koch a vrut să demonstreze că holera nu este cauzată de un microorganism. Ulterior, s-a demonstrat că holera este într-adevăr cauzată de agentul *Vibrio cholerae*, dar credința puternică a lui Pettenkofer în efectul opus a jucat un rol determinant în acest caz.

Efectele placebo au devenit populare în domeniul științei medicale începând cu 1945, după publicarea articolului "Notițe referitoare la placebo", de Perry Pepper. Din acel moment, fenomenul respectiv continuă să rămână subiectul cercetărilor oamenilor de știință. În termeni medicali, efectul de placebo semnifică acțiunea scontată a medicamentelor care nu au nici o acțiune farmacologică. Totuși, în acest caz, pacientul trebuie să creadă puternic în existența unui astfel de efect.

În concluzie, credința fermă în recuperare condiționează o vindecare precoce, în timp ce încrederea în boală poate determina manifestarea simptomelor acesteia. De exemplu, în Evul Mediu era foarte populară următoarea pedeapsă: condamnatul era forțat să bea o pastilă inofensivă ce conținea doar cretă, dar i se spunea că este otrăvă. Se citea verdictul și omul murea instantaneu. Ulterior, autopsia demonstra o imagine clasică de otrăvire. Însă, de fapt, nu exista nici un fel de otrăvă. Efectele nocebo au fost, de asemenea, demonstrate de către savanții moderni.

Efectele placebo și nocebo se manifestă și în percepția senzației de durere. Când unei persoane i se administrează un anestezic, dar i se spune că medicamentul este slab, acțiunea preparatului va fi neînsemnată. În cazul în care pacientului i se

spune că în curând i se va introduce un anestezie, intensitatea durerii începe să scadă subit.

Într-un sens mai larg, încrederea și gândurile noastre pot determina situațiile mediului extern. Putem afirma că ambianța exterioară constituie, în mare măsură, reflecția acestor gânduri.

4. Efectul Kirlian

Efectul Kirlian este un tip de electroluminiscență. Organismul omului se află într-un câmp electromagnetic și emite lumină în jur. O astfel de strălucire a organismelor vii poate varia în funcție de starea emoțională și fizică.

De exemplu, în baza rezultatelor obținute în urma fotografierii degetelor umane folosind metoda vizualizării prin descărcarea gazelor, se poate judeca sănătatea și starea psiho-emoțională a omului. În cadrul experimentelor desfășurate de savanți, s-a constatat că gândirea umană poate influența în mod calitativ caracterul acestei luminiscențe. Mai mult, gândirea noastră îi poate schimba zona de emisie, intensitatea și uniformitatea. O lumină albastruie este caracteristică emoțiilor pozitive. Gândurile agresive și negative sunt însoțite de flash-uri de culoare stacojie.

Strălucirea corpului poate vorbi și despre starea de sănătate. Culoarele aproape de roșu indică reducerea potențialului energetic de protecție și, prin urmare, se pot manifesta unele boli.

Discontinuitatea radierii organismului este de asemenea o dovadă a unor perturbări în interior.

O gândire negativă poate determina îmbolnăvirea organismului. Toate aceste schimbări pot fi identificate cu ajutorul efectului Kirlian.

Concluzie

Lumea din jurul nostru este foarte rațională. Universul ne urmărește fiecare gând, cuvânt și mișcare. Mecanismele cosmosului întrepătrund armonios toate nivelurile de viață, fără a lăsa ceva deoparte. Tot ce avem corect și bun în noi - ne aduce recompense. Tot ce este negativ și rău - consecințe nefaste.

Nu avem motive să ne facem griji dacă trăim în conformitate cu legile universului, deoarece mecanismele lui urmăresc în mod automat tot ce se întâmplă. Desigur, de cele mai multe ori este greu să se observe astfel de lucruri.

POEME

Mult nisip încins!

„Sadness se simte atât de singur...
aș putea vorbi despre calul acesta până
măine! Îmi știu gândurile din fiecare linie
trasă!” miercuri, cafea cu șofran! ce faci?
„conduc!” lasă-mă să ascult cum conduc!
„nu se aude!” e soare! un elicopter roșu și
un stol de pescăruși! inimă violet, fierbinte!
o chimie a inimilor... o chimie a trupurilor!
blue mystic! „deci ai avut o anume relație
în trecut și vă țineți de mână!” nu-mă-uita,
piatra soarelui! „să îmbărbătez inima omului,
inima asta bătrână, care se topește?” perle!
„stridia asta are o perlă mare!” blue mystic!

O cupă cu 144 de fațete

șalul verde, ochii verzi, sufletul de smarald.
„împreună cu Arhanghelul Rafael.” un abur
de melancolie, fulguri de-amor, o carte cât
palma unei femei! „îl simt cu gândul la sânii
dumneavoastră!” scorpion de topaz imperial,
smirnă și bruma de pe o mantră! și un poem
legănat în palmă! „un înger îmbrăcat în haine
de rând!” Shanti! „o deschidere nemărginită!”
aripi de dragon, ouă de șarpe și cozi de triton!
magie, vreau eșarfa portocalie! „o dau, parol!”
timpul stă pe loc... se odihnește... „el e Felix?”
el e Horia! „portughezii au o vorbă... sună cam
așa: Dumnezeu scrie întotdeauna drept cu litere
strâmbe.” sufletul de smarald, inima de ametist,
sânii de chihlimbar... „am să-ți spun... Brahma!”

Daniela VOICULESCU

Eu, Metatron și o narcisă din poem!

absint, whiskey, espresso cu Grappa,
lichior de anason cu scorțișoară, apa
pură ce mângâie o narcisă și licoarea
ascunsă în vârtejul iubirii de smarald!
am înviat! Ra, Ana, Anana, Ra'anana,
Nirvana... „cred că începi să te împaci
cu lumea și cu viața...” stele în filigran,
acoperite cu flori, iarbă proaspăt cosită
și căluți de mare! și totuși... cine a luat
raza? a rămas șapte, șapte albastru...
„cred că vă iubește. are ochii tulburi și
trști.” miere, căpșuni, serafimi, angelit
și pasărea cu trei ochi... „azul del mar,
del cielo, del amor!” șapte albastru...

Și totuși ceva valsează...

roșu-portocaliu, portocale arămii,
„Pasărea de foc”, Anastasia duios
visând sub portocali... veșmintele
muzelor... de culoarea șofranului!
miroase a primăvară cu eșarfe roz,
sidefii... dalmățieni, Felini și șerbet
din flori de piersic... „ah, Schubert!
alt extraterestru!” nu... stop... atât!
„nu am reședință pe lună, nici sub
pământ... învăț lecția... și las cercul
să colinde...” Catrina, Raisa și Boris.
„să ne lăsăm acoperiți de aripa caldă
a unui înger!” opal cu flori de liliac și
un strop... din „Pilulele lui Solomon!”
„prețul ei întrece mărgeanul.” marea
există... „ai de gând să le pui tuturor
perle în stridii?” poveste de dragoste,
cruce din catifea portocalie, speranțe!

CONCERTELE CORULUI BIZANTIN DIN TORONTO

Milena MUNTEANU

Ascultasem cu mare plăcere muzica bizantină cântată la slujbele religioase ale Bisericii Sfântul Ioan Evanghelistul, unde preoții Antonel Dumitru și Ștefan Morariu își îmbinau divin vocile. Micile echilibrice vocale, uneori neașteptate, te lăsau să ghicești cum va suna nota următoare. Erai uimit și încântat. Aflasem de o serie de concerte ale corului bizantin, primul de acest gen din Toronto. Din cele trei concerte ce

au avut loc recent, am participat la două: la Biserica anglicană Saint Timothy și la Biserica română ortodoxă Toți Sfinții.

La primul concert, lumea aștepta cu nerăbdare începutul spectacolului, fără să știe ce avea să urmeze. Luminile din sală se micșorează și simți că ești înconjurat de corul ce se îndreaptă spre altar, în sunet de toacă și clopot... un moment cheie al spectacolului, în care îți ieși în serios rolul de spectator și intri în atmosferă. Toaca sună sublim și e într-o comunicare explicită cu enoriașii, în ritmuri clare, ce dau fiori, înainte ca muzica bizantină să fi început. Pe scenă, instrumentele sunt puse la îndemână, lângă cor. Ascultam cu interes o introducere bine gândită, ce prezenta programul de muzică și poezie al spectacolului ce se anunța de zile mari. Aflăm că: "Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu de-a lungul timpului a îmbrăcat diferite forme iar muzica a fost parte a cultului divin și a cinstirii lui Dumnezeu cu mult înainte de venirea lui Hristos. Cunoaștem din psalmi că muzica vocală și instrumentală era pusă în slujba laudei lui Dumnezeu Savaot. Apoi, în Noul Testament aflăm că Mântuitorul Iisus Hristos, după Cina cea de Taină, a cântat psalmi de laudă împreună cu Sfinții Apostoli. Muzica a fost însoțitoare cuvântului și după Cincizecime, când ia ființă Biserica, după Pogorârea Sfântului Duh. Mai apoi, când au început prigoanele și când creștinii erau trimiși la moarte, aceștia, plini de seninătate și de duh, mergeau cântând către locul pămîmirii lor, lucru care desigur a impresionat și a schimbat inimile multora din cei ce îi auzeau.

Odată cu libertatea religioasă oferită creștinilor de Sfântul Împărat Constantin, cultul divin, de acum public, se dezvoltă major, și odată cu el și muzica religioasă, care până atunci rămăsese recitativă. Influența orientală, modurile muzicale cunoscute în cultul ortodox sub denumirea de glasuri, teoretizate de Sfântul Ioan Damaschin la începutul secolului VIII, erudiția și arta componistică a primilor creatori de text și muzică bisericească numiți melozi, toate acestea creează muzica de sorginte bizantină, ori muzica psaltică, o muzica originală, cultă, teoretizată și complexă și cel mai important, de inspirație divină.

Apoi, prin schimburile culturale făcute între țările ortodoxe și mai ales după căderea Bizanțului, când numeroși învățați și prelați au luat calea pîbegiei în alte țări din Europa, muzica psaltică începe să prindă contur și în Țările Românești, cu precădere în mănăstirile din Moldova. Ne referim aici la Școala de la Putna, important centru religios și cultural în care au fost școliți primii psalți ai țării noastre. În secolele XIX și XX, muzica psaltică este practică pe scară largă în mănăstirile și în bisericile parohiale din Moldova și Muntenia, unde de-a

lungul veacurilor și prin compozitori de muzică bizantină precum Dimitrie Suceveanu, Ștefanache Popescu, Anton Pann, Macarie Ieromonahul, Ghelasie Basarabeanu, Neagu Ionescu, Ioan Popescu-Pasărea, aceasta își statornicește pe drept cuvânt numele de muzică religioasă românească."

Concertul începe cu intonarea lui Aliluia din Săptămâna patimilor, (glas VIII), melodie uniformizată, care a fost urmată de alte frumuseți. Muzica bizantină se mai numește și "psaltichie", muzică închinată lui Dumnezeu. Cânt divin. L-am întrebat pe părintele Antonel Dumitru ce face muzica înălțătoare. Dânsul a răspuns: "Această muzică este fundamentată pe legile sonore ale anticității grecești, pornind de la Terpantru, Pitagora, Platon sau Aristoxenes (sec. VIII - IV înainte de Hristos) preluate într-o altă manieră de sfinții capadocieni din Răsărit, Fericitul Augustin, Sfântul Ambrozio al Milanului pentru Apusul creștin, iar la noi de către sfinții Niceta de Remesiana, Ioan Casian și Dionisie Exiguul (cel Smerit), ajungându-se până la sfântul Ioan Damaschinul (sec. VIII după Hristos), cel care a sistematizat noua muzică în tiparul celor opt glasuri sau game. Pe lângă structura antică greacă, muzica bizantină se înrudește (în ce privește linia melodică) cu cântarea din cultul iudaic. Mântuitorul Însuși, împreună cu Apostolii, foloseau în timpul rugăciunilor melodii iudaice vechi, ele ajungând să se transforme în timp, în noul tipar creștin. Un alt izvor care definește și particularizează această muzică îl reprezintă inspirația populară (muzica folclorică); așa se explică variațiunile de interpretare ale muzicii bizantine în marile centre ortodoxe: Constantinopol, Ierusalim, Palestina, Siria, Grecia, România, Serbia, Bulgaria și Rusia.

Muzica nou creată a avut la început un caracter oral, nefiind așezată în scris până în secolul VIII, când are loc și prima sistematizare a ei. Întâia notație a apărut în secolele IX - XI, numită ecfonetică, a doua notație, cucuzeliană, apare în perioada sec. XIII - XVIII, iar ultima se evidențiază după anul 1814.

Țările Române au fost încă din secolul IV sub influența Imperiului Bizantin, beneficiind și contribuind la întreaga spiritualitate desăvârșită acolo. În mod firesc, Bizanțul a oferit și a primit tot ce a fost mai frumos (divin) din acest spațiu geografic.

În concluzie, muzica bizantină nu aparține unui popor, ci este plămadă tuturor popoarelor din acel bazin geografic și spiritual; este creată de oameni aflați permanent sub inspirația Duhului Sfânt; ea aparține cultului, are sensibilitate atât în creație cât și în interpretare: cine cântă în Biserică se roagă, și cine se roagă, cântă. În același timp, muzica aceasta are legi foarte bine stabilite. Ea sensibilizează, transformă și tămăduiește pe cel ce cântă sau o ascultă."

Când la acest regal muzical se adaugă selecția unor poezii religioase recitate cu talent și har de către părintele Ștefan Morariu, seara devine memorabilă. Ea se încheie în sunet de toacă și clopot, așa cum a și început.

S-a ovaționat în picioare. Am rămas cu speranța că astfel de întâlniri spirituale și culturale de ținută se vor repeta sub forma unor concerte tematice în funcție de perioada liturgică a anului, pe care le așteptăm cu interes. Felicitări Corului Bizantin din Toronto!

ȘI NINGE...

George FILIP

ȘI NINGE...

-României din doruri...-

*Cad heruvimii iarăși peste Țară,
Așa cum vin din străbunici-părinți
Și ne întreabă – pe altarul gliei,
Dacă am fost și mai suntem cuminți.*

*Le-am spus că ardem smirnă în biserici,
Că într-o iarnă i-am dat Țării - foc
Și am mărturisit c-am vărsat sânge,
Dar Dumnezeuul...nu ne-a dat noroc.*

*Am pus în lanțuri iarăși primăvara
Și verile – spre toamnă – ne dau rod,
Dar e păcat ,că-n Tricolorul nostru,
În loc de imnuri – plângem a Prohod.*

*Deșteaptă-te din somnul rațiunii
Popor viteaz - și pune-i pe mișei
Să poarte toți cămășile de forță
Din veacul trist, către mileniul trei.*

*...Și ninge lume veșnic peste lume.
Vin heruvimii blânzi la noi – prinos
Și ne învață pe altarul Țării :
Trezește-te din somn – popor frumos!*

COLINDĂ CANADIANĂ

-țării noastre de adopție-

*om tânăr, țară verde, timp fecund,
păduri imense, fluvii și oceane.
imnul Canadei e un sens profund
săltat la cer de oameni - milioane.*

*colindă țara în multiple limbi.
pe ceru-albastru păsările cântă.
în stema ei surâd spre lume nimbi
și rațiuni ce ne bine-cuvântă.*

*Canada-i un sălaș de musafiri
noi oameni vin călăuziți de vise.
aici se întâlnesc mirese...miri,
pe-aceste țarmuri biblice - promise.*

*ne-aduce iarna sfinte sărbători
și puii-aceste lumi bat din aripă.
că soare e...că-s geruri sau ninsori,
vâslim spre viață clipă după clipă.*

*românii au adus florile-dalbe,
alți pământeni urează-n limba lor.
din cântecele noastre facem salbe
pe fruntea țării - pentru viitor.*

*poeți avem mai mulți ca pe Olimpuri.
artiști maeștri cresc pe-acest pământ
și-n clipe mari, lucide, la răstimpuri
îi dăm mamei-Canada câte-un sfânt.*

*aici ne șezum de prin patru zări,
cu pașapoarte pentru fericire;
colinda ni se-aude-n depărtări,
CANADA-i un colind de devenire...*

INTERVIU CU DL. JACQUES BOUCHARD

Eva HALUS

(Jacques Bouchard - Neolenist Quebechez, profesor titular de literatura greacă modernă și director de studii neogrecești la Université de Montréal, traducător literar din limba greacă în limba franceză. Membru al Societății Regale din Canada.)

Dl. Jacques Bouchard, Membru onorific al Institutului de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române din 2009, după ce a completat studii clasice la seminarul St-Joseph din Trois-

Rivières, a susținut un bacalaureat în arte la Universitatea Laval în Québec (1962) și a primit o licență în literatură clasică (magna cum laude) la Universitatea Laval, în 1965. Pasiunea sa pentru limba și literatura greacă l-a condus la universitatea din Salonic, unde a obținut un doctorat în litere și greacă modernă la Universitatea Aristote (1970). A urmat cursuri de greacă modernă la Atena (1965-1970) și de limbă română la Brașov (1975), de limbă turcă la Universitatea McGill, în Montreal (1983-1984) și de sanscrită, tot la McGill (1996-1998).

Studiile acestor limbi, i-au facilitat printre altele, parcurgerea multor texte originale privitoare la perioada Iluminismului în Grecia și România. Astfel, dl. Jacques Bouchard a adus contribuții importante în descrierea acelei perioade din istorie, ilustrând biografii și aducând detalii surprinzătoare despre celebrul "L'Aube des Lumières". În galeria istoriei a ridicat praful de pe statuile lui Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat, domnitori ai Moldovei și mari cărturari și umaniști români. Dl. Jacques Bouchard, bun prieten al comunității române de la Montreal, a prezentat în mai multe rânduri conferințe despre această importantă perioadă istorică, aducând amănunte surprinzătoare despre cultura română și despre istoria și cultura din Balcani, de acum trei secole.

De aceea este o mare onoare să deschidem această serie de prezentări ale unor mari personalități ale Quebecului, cu dl. Jacques Bouchard : un quebechez pasionat de valorile lumii vechi, de mult apuse, ale cărei vestigii se mai găsesc și azi (în ruine), dar mai ales în bibliotecile și muzeele lumii contemporane. Însă, ceea ce este cu adevărat uimitor, vom afla chiar de la dânsul...și anume perpetuarea modelului de gândire neo-elenic, câteodată camuflat, însă încă prezent în lumea modernă.

Eva Halus : - Dl. Jacques Bouchard, Neolenismul se definește ca fiind practicarea idealurilor Greciei Antice în viața și arta modernă și, în alte cuvinte, ca elenismul supraviețuind în timpurile noastre, sau re-inventat pentru lumea nouă. Sunteți directorul Centrului Interuniversitar de Studii Neogrecești din Montreal, din 2001. Povestiți-ne despre cele mai importante studii care se conduc aici. Ce mistere ale lumii antice se transpun în scris?

Jacques Bouchard : - Trebuie în primul rând să precizez că elenismul modern este rezultatul actual al tradiției culturale

multimilenare a poporului elen. Fără a nega acumulările și realizările antichității și perioadei bizantine, elenismul modern a dobândit propria sa identitate în ultimul mileniu. Limba, literatura, cultura poporului grec emană o aură de libertate, mândrie și creativitate, care au inspirat un stil de viață în care se remarcă generozitatea și originalitatea. Centrul de studii neogrecești de la Universitatea din Montréal a dezvoltat relații privilegiate cu câteva universități din străinătate, mai ales cu Universitatea din București și cu Universitatea Liberă din Berlin, care au organizat congrese și simpozioane științifice despre Iluminismul Timpuriu și perioada fanariotă.

E.H. : - Ați ținut conferințe despre perioada iluminismului în România și Grecia, cu focus pe una dintre figurile centrale ale acestei perioade : Dimitrie Cantemir. El este considerat ca un mare umanist. Iluminismul, pe de altă parte, este definit ca o manifestare de cult pentru rațiune, umanism și știință, iluminismii fiind definiți ca empirici, idealști și atei. Deci iluminismul diferă, dar are puncte comune cu umanismul. Cum explicați dvs. convergența celor două mari curente care se regăsesc în personalitatea lui Dimitrie Cantemir?

J.B. : - M-am interesat de marele intelectual Dimitrie Cantemir, în timpul cercetărilor mele în legătură cu Nicolae Mavrocordat. Cred că aceste două personalități se completează: ele au marcat pasajul de la umanism la Epoca Luminilor; de aceea eu vorbesc mai degrabă de Iluminismul Timpuriu, situat între 1680 și 1780. Cred că Dimitrie Cantemir a fost un intelectual fanariot moldovean. Iluminismul Timpuriu diferă de așa zisa Epocă a Luminilor care începe în 1780, conform rezultatului cercetărilor mele, atât la români cât și la greci.

E.H. : - În 2006 ați publicat la București, la Editura Omnia o carte despre Nicolae Mavrocordat, intitulată « Nicolae Mavrocordat, domn și cărturar al Iluminismului timpuriu (1680-1730) », tradusă în română de către Elena Lazăr, iar în 2015 elenistul Claudiu Sfirschi-Lăudat a tradus la aceeași editură ediția dvs. „Răgazurile lui Filotheos”, carte scrisă de Nicolae Mavrocordat, pe care ați publicat-o în grecește și franțuzește în 1989. Nicolae vodă a fost premegător lui Dimitrie Cantemir la tronul Moldovei. Cum se pot compara cele două personalități? Prin ce diferă?

*J.B. : - Dimitrie Cantemir (1673-1723) și Nicolae Mavrocordat (1680-1730) sunt amândoi reprezentanți ai culturii fanariote. Amândoi au trăit 50 de ani, s-au căsătorit cu prințese române de același nume – Casandra Cantacuzino -, au fost poligloți și autori celebri. Cantemir a domnit în Moldova între 1710 și 1711, timp de câteva luni. Mavrocordat a domnit pe tronul de la Iași și București de mai multe ori între 1709 în 1730, aproximativ. Cantemir este un autor cunoscut din timpul vieții sale până în ziua de azi. Mavrocordat a fost uitat ca autor, până când l-am resuscitat, la sugestia marelui istoric grec, Constantin Dimaras. Am publicat și tradus în 1989 primul roman al literaturii neogrecești *Les loisirs de Philothée* (Răgazurile lui Filotheos). După aceea, o pleiadă de studenți au editat și tradus sub îndrumarea mea, la Université de Montréal, opere*

mai puțin cunoscute sau inedite, susținând memorii (M.A.) sau teze de doctorat (Ph.D). De asemenea, am ținut conferințe despre literatura română în limba greacă, vorbind și de Mavrocordat, printre alții.

E.H.: - Ce opinie aveți despre evoluția gândirii în timpurile moderne? Grecia Antică a avut o influență enormă asupra intelectualității civilizației occidentale. Putem vorbi încă despre un "Greek Mindset"?

J.B.: - Elenismul modern a avut o influență enormă în evoluția culturii române. Academiile princiare, ca de exemplu cea fondată la București de către Șerban Cantacuzino în 1689, cât și cea de la Iași fondată de către Antioh Cantemir în 1707, funcționau în greacă. Intelectuali greci sau români elenofoni, ca de exemplu Iosif Moisiiodax născut la Cernavodă, au trăit și creat în principatele danubiene. Imprimeriile poliglote din Moldova și Valahia au difuzat această cultură peste tot în Balcani. Mari intelectuali greci au profesat, ca de exemplu Daniil Philippide, care a scris istoria și a descris geografia României. El este cel care a propus, în 1816, numele de România pentru ansamblul țărilor române.

E.H.: - Ce ne puteți spune despre studiile dvs. asupra Suprerealismului în Grecia? Este un subiect mai puțin cunoscut cititorilor.

J.B.: - Mă ocup de Suprerealismul Grec de mai mulți ani. Astfel am tradus mai mulți poeți, ca de exemplu Andreas Embiricos, născut la Brăila în 1901. Colegul meu, Tudor Dinu, profesor la Universitatea din București, a tradus foarte bine în limba română poemele lui Embiricos (Editura Omnia, 2013).

*E.H.: - V-am întâlnit pe 3 februarie la Librăria-Bistro Olivieri, în Côte-des-Neiges, la lansarea volumului *Mélanges en l'honneur du Professeur Jacques Bouchard*, apărut la Editura Del Busso, Montréal 2016.*

J.B.: - Colegul meu, Henri Tonnet, profesor emerit la Universitatea Paris-Sorbonne a avut inițiativa de a reuni articole scrise de peste 20 de neoleniști francofoni, dar și greci și ciprioți și de a prezenta acest volum, aducându-mi un omagiu pentru cei 45 de ani de activitate profesorală universitară. Aș dori să mulțumesc profesorului Tonnet, cât și colegilor și prietenilor mei care au ținut să mă onoreze prin aprofundarea unui aspect din disciplina noastră. Le mulțumesc atât lor, cât și editorilor Antoine Del Busso și Helene Rudel-Tessier, care au realizat această magnifică ediție.

E.H.: - Ați fost în România cu ocazia studiilor dvs. de limbă română, la Brașov, în 1975 și, mai recent, cu alte ocazii, de exemplu în 2009 când ați devenit membru onorific al Institutului de Studii Est-Europene al Academiei Române, etc. Ce impresii aveți din aceste contacte cu cultura română? Ce vă place cel mai mult și ce vă displace?

J.B.: - Am o admirație profundă pentru limba, literatura și cultura română. Admir reziliența poporului român, demersul său istoric spre o afirmare națională. Merg în România în fiecare an din 1971. Am foarte mulți prieteni români care m-au ghidat în cercetările mele. Aș vrea să-i amintesc aici pe cercetătorii eminenți, acum dispăruți, care m-au ajutat și mi-au oferit prietenia: Dumitru Năstase, Virgil Cădea, Alexandru Duțu, Cornelia Papacostea-Danielopolu, Ariadna Camariano-Cioran, Petre Ș. Năsturel...

E.H.: - Cu toate că nu sunteți eminescolog (specialist în studiul operei marelui poet român, Mihai Eminescu), aș dori

să vă întreb dacă ați avut ocazia să citiți din poeziile sale. Se pare că și el avea studii de sanscrită; era la curent cu ideile filozofice asemănătoare celor cuprinse în poemele sale, care erau prezente și în sanscrită, la unii mari poeți, precum Tagore. Avea idei precise despre cosmos, natura luminii, etc. Și dacă l-ați citit pe Eminescu, ce ați putea spune despre opera lui?

J.B.: Am citit, bineînțeles poezie românească și opera lui Eminescu, în particular. Nu aș putea să mă pronunț asupra operei sale, dar sunt mereu sedus de muzicalitatea limbii sale. De asemenea, sunt conștient de locul central pe care îl are în formarea conștiinței naționale românești. Am în bibliotecă volumele Amitei Bhose despre cunoștințele care le avea Eminescu despre sanscrită și despre India.

E.H.: - În încheiere vă mulțumesc frumos pentru această interesantă convorbire, care ne-a lăsat să întrevădem câteva dintre preocupările și realizările dvs.. Studiile dvs. neogrecești, în mod cert, îmbogățesc patrimoniul cultural universal și reprezintă o filă importantă de istorie, de nelipsit pentru cultura modernă! Ați avea un cuvânt pentru cititorii revistei Candela?

J.B.: - Cred că revista Candela joacă un rol important în propagarea și difuzarea culturii române în societatea noastră. Este o revistă care afirmă prezența românească în diasporă, prin calitatea limbii și diversitatea articolelor publicate și prin legătura pe care o are cu patria-mamă. Urez revistei Candela o viață lungă și din ce în ce mai mulți cititori!

Jacques Bouchard - profesor titular de literatura greacă modernă și director de studii neogrecești la Université de Montréal. Membru al Societății Regale din Canada

POEZII

Daniela GIFU

GÎFU Daniela, născută la 10 ianuarie 1973, în orașul Bârlad, Vaslui, România. Stabilită în Cluj-Napoca. Studii: Facultatea de Fizică a Universității „A.I. Cuza” din Iași (UAIC) - 1997; Master în Comunicare și Relații Publice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București - 2004; Doctor în Filosofie la UAIC - 2010; Studii postdoctorale, domeniul interdisciplinar (Informatică și Psihologie) la UAIC - 2010-2013. Cercetător științific, cadru universitar, scriitoare, poetă, jurnalistă, editor de carte, redactor și

redactor șef la mai multe publicații virtuale și fizice. Detalii: webmail-profs.info.uaic.ro/~daniela.gifu/. „Diplomă de Excelență” din partea Asociației Astronomice SIRIUS - Club UNESCO, România; Primește distincția „Cetățean de onoare” al comunei Bălăbănești, Galați, România.

MAMA

Plecat-am cu firescul,
condusă în umbră de chipul mamei.
Fără zâmbet, fără înlăcrimare.
Doar o tăcere prin mărturiile copilăriei mele.

O caut mereu
în momentele cerșinde de mângâiere.
Nici când nu întârzie să apară.
Mă petrece peste durere
o clipă, o zi, o eternitate.

O cuprindere tulburătoare
intensifică bucuria strădaniei mele.
Fiecare nouă stare de conștiință
fermentează în ființa mea
solidă, rezistentă,
pregătită să se armonizeze cu Cerul.

Revederile...
puține, pasagere, străine,
în pas cu oprelile
prin stațiile încărcate de ședere.
Și... pulsul îngreunatelor suflări
de amintiri, speranțe și ecouri
trezesc în mine dorul de Acasă.

NU-MI RĂMÂNE DECÂT STRIGĂTUL

M-am cunoscut la vreme de boală,
strigând ajutor mănât de trecere.
Rugăciunile, un puhoi de lacrimi uscate.
Sub privirea divină,
rămăneau mute la poarta îngerilor.

Îmi păreau că râd de murirea mea,

Cărți publicate: „Zeno Fodor-80” (Antologie-evocări), Ed. Nico, Tg.Mureș, 2014; „A nyugtalanág búne” (Poezie), Ed. Mentor, Tg.Mureș, 2014; „Temeliile Turnului Babel” (Eseu), Ed. Acad. Române, București, 2013; „Păcatul neliniștii” (Poezie), Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012; „Violența simbolică în discursul electoral” (Eseu), Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012; „eu, tu și El” (Oglindiri spirituale), Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009; „Jurnal de inițiere spirituală” (Eseu), Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2008.

Membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), Membru în Colegiul de redacție „Avanti Publishers.com”, Karachi, Pakistan & Windsor, Connecticut, USA; Membru în Colegiul de redacție „Computer Engineering and Information Technology Journal CEITJ”, Indore, Madhya Pradesh, India; Redactor la Social Sciences and Educational Research Review, Sitech Publishing House - Craiova, România; Vice-președintă a Observatorului Internațional de Științe Sociale (OISS), afiliat la UAIC, România; Redactor șef al revistei „Destine literare”, Montreal, Canada; Redactor la „Revista de recenzii”, Craiova, România; Fondatoare și președintă la Asociația ArtVerba, Târgu-Mureș, România; Membră a Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR), Montreal, Canada.

cunoscută acum cu simțirea.
Da, lumea murea și învia la păsul îngerilor...
Eu îi trădasem de prea multe ori
ca să mă audă.

Sufletul,
singurul care adulemeca tărâmul cu aripi,
unde nu cutezase să-l cuprindă gândul,
deschis în neajunsurile lui călătoare,
la poarta îngerilor,
strigând încontinuu.

DE-AȘ PUTEA A MĂ ÎNTOARCE

În noaptea asta de-nceput de an,
rece, ninsă, năvălășă,
ca gura iubitului în ceas de-mpreunare,
aștept deșteptarea ascultării curate,
împotriva neastâmpărului pierdut.

Nu mai am timp de împotrivire,
pasul s-a îngreunat de la bocancul înzăpezit
la călcătura împotriva vântului aspru,
fără de iertare.

Mă-ntorc pe drumul ce se îndepărtase de lumină.
E plin de urme șterse și pline de împotrivire.
Încerc să-mi deslușesc urma,
sub privirea lunii înfiorată în argintirea gerului,
întoarsă de învolburarea multelor ore peste abis.

Dar... nu mai e.
S-au așternut peste ea amintirile clipelor brumate.
Pas cu pas,
vorbă cu vorbă,
ca dorurile unui sfârșit de gerar
printre offurile neștiute ale întunericii.

DUMITRU ȘI DUMITRA (II)

Florin ONCESCU

La 1900, când s-a născut Dumitru, comuna Topologul, compusă atunci din cătunele Topologul și Doerani, era prinsă administrativ în plasa Hârșova a județului Constanța. Conform Marelui Dicționar Geografic al României, lucrare pe care am mai menționat-o, avea două biserici ortodoxe și o geamie, iar locuitorii erau în majoritate români. Restul satelor învecinate și incluse în prezent în localitatea Topolog, din

județul Tulcea, aveau numele Urumbei, Calfa, Hagi-Omer, Făgărașu-Nou și Aigâr-Ahmed. Datele din aceeași sursă despre structura lor etnică sunt incomplete ori contradictorii, dar lasă să se vadă prezența numeroasă a românilor. Unii dintre românii din Topologul și din localitățile învecinate erau urmași ai mocanilor ardeleni veniți înainte de alipirea Dobrogei la Regatul Român, în noiembrie 1878, însă cei mai mulți se stabiliseră aici după 1880.

Povestea ajunsă la mine spune că Ion Orășteanu, tatăl lui Dumitru, era venit din Ardeal, de la Orăștie, și că motivul stabilirii lui în Dobrogea a fost determinarea de a scăpa de lungul stagiul militar (șapte ani!) în armata austro-ungară. Un alt motiv a fost, desigur, perspectiva împrăștiării cu pământ, în acel teritoriu slab populat și în vremea stăpânirii otomane și, mai ales, după, când mulți mahomedani au ales să emigreze. Pe mama lui Dumitru o chema Safta. De origine era tot din Ardeal și, cel mai probabil, Ion o cunoscuse după venirea lui în Dobrogea. Au avut împreună trei băieți și două fete.

Băieții lor au fost, în ordinea vârstei, Gheorghe, Dumitru și Ion. Numai Dumitru a plecat din Topolog. Gheorghe a avut un băiat și o fată: Gheorghe, zis Gică, și Aneta. Ion a rămas să locuiască în casa bătrânească. Tot un băiat și o fată a avut: Ion, zis Niță, și Aneta. Aneta lui Gheorghe era mult mai mare la ani decât Aneta lui Ion, motiv pentru care Cati le știa, în această ordine, sub numele Aneta cea mare și Aneta cea mică.

O soră se numea Paraschiva și era cu vreo 5 ani mai tânără ca Dumitru. Era brunetă și închisă la ten, spre deosebire de Dumitru, care era blond. La bătrânețe locuia în comuna Topalu, aflată la 50 km de Topolog, pe malul Dunării, în județul Constanța. Cealaltă soră era mai mare decât Paraschiva. Poate mai mare chiar și decât Dumitru. A avut două fete, care locuiau la Constanța, în anii '50. Când le întâlnea, Cati li se adresa cu tanti, din cauza diferenței de vârstă.

Deosebirea de ten dintre Paraschiva și Dumitru dă puțină credibilitate unei teorii din familie conform căreia nu toți copiii lui Ion Orășteanu au avut-o mamă pe Safta. Motivul presupus este moartea timpurie a Saftei și recăsătoria lui Ion.

Unchiul meu Ilie spune că Ion cel venit de la Orăștie, bunicul lui, avea cam 25 de ani la vremea sosirii pe lume a lui Dumitru, dar această informație pare mai curând o estimare rezonabilă, nu un fapt cât de cât verificat. Se știe însă că a trăit la Topolog până în anii '60. A rămas în familie amintirea

unor reproșuri adresate lui Dumitru de Ion, fratele mai mic, legate de implicarea inegală în îngrijirea bătrânului lor tată.

Paraschiva era măritată, înstărită, dar n-avea copii. În 1946, pe când Cati abia venise pe lume, sora cea mică a lui Dumitru și-a manifestat intenția de a le lua ea un copil, la Topolog. O adopție fără acte, cum se practica pe-atunci între rude. Dumitru a vorbit prin telefon despre asta, de la poșta din Cobadin, cu unul dintre frații de la Topolog. Dumitru și Dumitra s-au sfătuit în casă și au decis să o dea pe Jeni, care avea atunci 7 ani. Dumitru era de părere că ar fi fost spre binele fetei. Dumitra s-a lăsat cu greu convinsă. S-au dus la Topolog cu fata în căruță și au stat la Paraschiva două ori trei zile.

Dumitra nu era mulțumită că-și lasă fata și o privea critic pe cumnată. Paraschiva insista prea mult pe ideea norocului care dădea acum peste Jeni. Dumitrei i s-a părut că e zgârcită, cu toată bogăția ei. În dimineața în care trebuiau să se întoarcă la Cobadin, Dumitra s-a dus în odaia în care dormea Jeni, să-și ia rămas bun. Jeni era plânsă și nu voia să vorbească. Dumitra i-a spus: "Uite, Jenica, când eu și Dumitru ne luăm rămas bun, tu fugi prin spatele curții și ieși în drum, dincolo de salcâmi de la cotitură." Când căruța a ajuns la salcâmi, Dumitru n-a avut de ales decât să-și ia fata înapoi, acasă.

Ideea fusese a mea. Venise în continuarea corespondenței noastre pe E-mail și a discuțiilor pe Skype despre istoria familiei. La telefon, Cati arătase un entuziasm moderat, însă, când am ajuns la Constanța, la ora prânzului a unei zile de miercuri din iunie 2013, era gata de drum. Ni s-a alăturat Gina, soția fratelui Nicu.

Înainte de a intra în Valu lui Traian am căutat din priviri, pe dreapta șoselei, sediul stațiunii agricole la care lucraseră ai mei în 1963-1965, dar și blocurile angajaților, din vecinătate, loc pe unde trecusem și eu și de care se leagă una dintre cele mai vechi amintiri ale mele, o imagine aproape ștersă din memorie, părul lung și negru al unei fete numite Lulu.

Au urmat Murfatlar, Ciocârlia de Sus, apoi Ciocârlia, fostă de Jos, apoi Cobadin. Ne-am oprit mai întâi în centrul comunei. Sau al orașului, pentru că localitatea aspirase în anii comunismului la statutul administrativ de oraș și poate chiar reușise să îl obțină, însă evoluția postrevoluționară îi tăiașe avântul urbanizator, cât îl avusese. Larga piață din centru era pustie. Ne-am apropiat cu mașina de statuia soldatului necunoscut, trecând mai întâi pe lângă o altă statuie, una de a cărei existență Cati nu-și amintea, un bust de militar, apoi am pornit în căutarea casei bunicilor.

Unele străzi de pe calea bănuită de Cati erau blocate de lucrări în curs, poate de canalizare. Dintre rari trecători, i-am abordat doar pe cei mai în vârstă. Un bărbat, o femeie, un bărbat. Toți, trecuți sigur de 70. De Dumitru Orășteanu nu-și amintea nici unul. Femeia și-un bărbat și-au amintit, cu greu, de Valerică. Fratele lui Cati. Fost șofer al directorului IAS-ului (întreprinderea agricolă de stat) din Cobadin, pentru vreo 25 de ani. În timpul excursiei noastre, ajuns la aproape 80 de ani

și imobilizat de boală în locuința lui, la etajul 2 al unui bloc de apartamente din Constanța.

Am identificat mai întâi fosta casă a unchiului Valer, aflată la o intersecție de trei străzi asfaltate, două care se opresc acolo, alta care merge mai departe. Distanța dintre vechea casă și gardul cu poarta gospodăriei părea mult mai mică decât mi-o aminteam. Zic vechea casă pentru că, în fața ei, pe locul grădinii de zarzavat de altădată, se înălța acum o altă clădire, mai mică. Ultima oară venisem aici în penultimul an de liceu, pentru două ori trei zile, cât să petrec revelionul cu vară-mea Lili și gașca ei. Revelionul anului 1978. Însă de casa unchiului Valer mă leagă amintiri mai timpurii și, hotărât, mai luminoase. Cum ar fi aceea în care, într-o margine a grădinii de zarzavat acum dispărută, se ridica o movilă de pepeni verzi, incredibil de buni la gust, aflată total la dispoziția vară-mii și a mea.

Am avansat cu mașina, încet, de-a lungul străzii. Acolo unde se termina curtea fostei case a unchiului Valer, la drum, era o clădire cu aparență de magazin sătesc. Aici, dar mai departe de drum, ar fi trebuit să se afle fosta casă a bunicilor. În fața clădirii stăteau de vorbă o femeie și un bărbat, amândoi în vârstă. Cati i-a întrebat, prin fereastra deschisă a mașinii, dacă știu unde este fosta casă a lui Dumitru Orășteanu. Femeia a părut mai întâi surprinsă de întrebare, apoi a arătat cu mâna spre casa unchiului Valer și a spus: „Orășteanu a locuit acolo!” Cati i-a amintit că acel Orășteanu era Valerică. Femeia a repetat numele, a zâmbit și a dat din cap, aprobator. Cati a precizat că fosta casă a părinților lui Valerică ar fi trebuit să se afle în locul magazinului. Femeia a părut și mai surprinsă, dar până la urmă iar a dat din cap, cu aerul că, vag, dar foarte vag, își amintea și acest detaliu. Ne-a sfătuit să vorbim cu proprietara magazinului, care avea casa chiar în curtea din spate, la care se putea ajunge prin poarta de după colț.

Colțul la care făcea referire femeia era zece metri mai departe de unde oprisem. Chiar după colț, lângă

împrejmuirea de beton a gospodăriei, se înălța un cais cu frunziș bogat și cu trunchiul dat cu var. Se înălța nu e chiar corect spus, pentru că trunchiul lui se îndepărta de gard la 45 de grade, astfel încât frunzișul își lăsa umbra până în mijlocul drumului, unul neasfaltat, care pornea din cel principal.

Am oprit în fața porții și am coborât toți trei din mașină. Întâmplarea a făcut ca femeia să-și vadă de treburi prin curte, așa că a fost ușor să o chemăm. Nu ne-a invitat înăuntru, dar a răspuns cu amabilitate întrebărilor lui Cati. Ar fi fost și nepotrivit să nu o facă, din moment ce Cati a informat-o că ea se născuse aici. Auzise de familia Orășteanu, dar ea și soțul ei cumpăraseră gospodăria de la o altă familie, aceia fiind cei care cumpăraseră de la primii proprietari. Casa pe care o vedeam în spatele magazinului era construită de familia ei. Mai exista și o magazie, înălțată chiar pe locul vechii case.

I-am mulțumit femeii și ne-am urcat în mașină. Cati m-a rugat să pozez caisul din intersecție. Era convinsă că era unul și același cu caisul din anii în care locuise ea aici. Adică din 1946, anul în care se născuse, până în 1964, anul în care ea și bunicii s-au mutat la Constanța.

Tot aici mi-am petrecut și eu majoritatea timpului, în primii mei 4 ani de viață. Îmi amintesc de un hol de intrare în care dădeau, din stânga și din dreapta, ușile unor încăperi, și al cărui capăt era mereu cufundat în beznă. Numai de interiorul încăperii din dreapta îmi amintesc ceva, semn că acolo stăteam de obicei. Un pat mare, ferestrele dinspre drum, o altă ușă, pe peretele opus celui în care dădea ușa dinspre hol. Cât despre capătul beznicos al holului, eram convins că acolo locuiește Lupul. Așa mi se spusese, ca metodă de cumințire, bănuiesc. Lupul acela, pe care îl întrezărisem, nu avea nimic în comun cu un câine. Era un om negru.

Pe drum, Gina și-a amintit, cu emoție, de versul ajuns aforism „casa părintească nu se vinde”. În mod eronat, toți trei l-am atribuit lui Păunescu. Este al lui Grigore Vieru. Cati s-a declarat de acord cu importanța judecății, însă fără să pară prea convinsă.

DURERI BASARABENE

Lilîan CUREVICI

REMUȘCARE...

...Plecat-am mulți, cât mai departe,
Lăsând și casă, masă, prag,
Lăsând părinții, soră, frate
În nedreptate și amar.

Ajunși deja la alte mese
Susținem noi c-am reușit,
Neîncercând a înțelege
Că viața poate ne-a mințit.

Cu neputință-i, să fim sinceri,
Să schimbăm cel gust îmbătător
Al pâinii coapte, aburinde,
Ce mama-o scoate din cuptor.

Nu poți schimba nici gustul apei
Din cel izvor de sub nucar,
Nici Doină, horă sau colinde
Ce sunt al nostru sfânt altar...

Cercăm noi mulți a-nchide ochii,
Să nu privim, n-avem nici treabă,
Nechibzuind, că vor nepoții
Pe-ai săi bune să îi mai vadă.

Suntem grăbiți și zi, și noapte,
Gândind mai des la cea rutină
Indiferența-i soră, frate,
Uităm credința cea creștină.

Am dezbinat mai mulți noi neamul,
Lăsând în țară mulți cioroi,

Ce ne dezbracă și ne pradă,
Făcând pereții casei goi.

Dar viața este ca o roată,
Pe la o masă, pe la alta,
Ea tot te duce și te poartă,
Într-una tot schimbându-ți soarta.

Și într-o bună zi îți vine
Să-ți amintești...c-ai fost creștin.
Îți este greu și...ți-e rușine
Că ai trăit în trup meschin.

Și vrei să guști din acea pâine,
Ce-ai ignorat-o...zi de zi
Și cerci zădarnic tu lumină,
Crezând că negrul s-a-nnălbi...

A MEA POVESTE...

...Îmi amintesc, fiind copil,
Când coboram spre lac, în vale,
Aveam necazul meu timid:
O frică de un câine mare.

Și de-ncercam să merg în șoaptă
Pe lângă poarta lui Grivei,
La naiba! Începea să latre
Mai supărat c-alaltăieri.

Și mă-ntrebam cu ce-s de vină
De sunt lătrat mereu, mereu,
De ce privirea lui străină,
M-ar bănuî că îi vreau rău?

Am tot rămas în neștiință
Pân'ce-ntr-o zi al meu bunel
Văzându-mă cu fața plânsă
Mă așeză pe-un scăunel:

- Să știi, tu, dragă nepoțele,
Că-acel Grivei de peste gard
Își face munca sa de câine,
De mare paznic gospodar.

Că-n viață multe fețe blânde
Ne tot zâmbesc pe lângă porți
Jurând, că-s bunii frați de sânge,
De fapt, fiind doar niște hoți.

Dar de-l dorești tu ca prieten
Și-n cea ogradă vei intra
Împarți cu el în jumătate
Și un posmag, și inima...

De-atunci mulți ani s-au scuturat
Sunt om matur, Grivei...nu este,
Dar când ating același gard
Îmi amintesc de-a mea poveste...

Și-ai mei copii, când trec la vale
Spre-același lac cu pași grăbiți
Nu-și iau nimica-n buzunare,
Ci doar covrigi și biscuiți...

A MEA ICOANĂ...
(dedicată soției Viorica)

...Să nu mă-ntrebi de sunt mâhnit,
De inima mă doare,
Atunci, când știi, că Te-am iubit
Mai mult ca pe o floare...

Să nu mă-ntrebi de Te-am dorit,
De chipul Tău îmi place,
Doar știi prea mult că Te-am iubit
Chiar de erai departe.

Să nu mă crezi prea mult ciudat
În Univers galactic –

Sunt pur și simplu obsedat
De versu-mi singuratic...

Cea frunză-a toamnei aurii
Cedează-ncet, în șoaptă,
Eu Te aștept să-mi vii, să-mi vii,
În ale mele brațe.

Mă ierți, de poți, de-acel pustiu,
Ce seamănă-a trădare,
De nu-s alături ca să-ți prind
În păr mărgăritare.

Nimic nu vreau eu să-ți doresc
Ce ar putea să doară,
Doar știi prea mult că Te iubesc,
Tu ești a mea icoană...

STRĂINĂTATE...

...E mult prea greu să nu ai frate
Cum e și soră să nu ai,
Când n-ai durerea cui o-mparte
De să trăiești mai mult nu vrei.

E și mai dur să fii departe
De casă și de drag meleag,
Când inima ți se desparte
Făcându-ți sufletul beteag...

De ce mi-e dat mereu să sufăr,
De parc-aș fi în cel război,
Nevrând pe nimenea să supăr
Prin viața-mi plină de nevoi?

De ce-am ales adesea drumul
Părut cândva a mea salvare,
Ce-i foarte lung și-i ca zăludul,
Întunecat, lipsit de soare?

Mă tot întreb: - Ce-mi face țara
Și de aude-al meu suspin,
De știe ce-i a mea povară,
Că la icoană eu mă-nchin?

Mă-ntreb, de știe oare dânsa
Că n-am uitat de lungu-i chin,
Că lumânarea-mi e aprinsă,

C-am fost și sunt mereu creștin?

Nu e mai greu nimic în lume –
Să fii fugar din cuibul sfânt,
Când nimenea nu te aude,
Să nu ai somn...nici în mormânt...

AR FI PREA MULT...

...Am fost de timpuri rău priviți
De mulți războinici fără cruce,
Din casa sfântă izgoniți,
Lipsiți de somnul nostru dulce.

Ni se lua și cel grăunte
Din lingura deja la gură,
Iar gândul greu de al ascunde
Te înfunda-n pădurea sumbră.

Ne îndoia greaua povară,
Ce neamului i-a fost prescrisă
Pentru a noastră mică țară
De secole tot necăjită...

Am dus și crucea răstignirii
Mai mulți din noi, mai multe
veacuri,
Visând la ziua mântuirii,
Dar și mai mult la libertate.

Ne doare mult cea cicatrice
Ce-i urma grelelor cătușe,
Dușmanul vrea din nou să urce,
Să spargă-a casei noastre ușă.

E nesătul de-al nostru sânge
Și vrea mereu să ne-nfioare,
La balalaică...să ne cânte,
Uitând de doine și mioare...

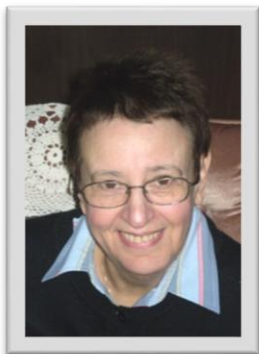
Suntem din nou priviți aiurea,
Suntem voiți la gând legați,
Să nu vedem cum vede lumea,
De soartă iarăși blestemați...

...Ar fi prea mult, murind odată,
Să trecem prin aceleași gropi,
Cu libertatea cumpărată,
Privind cu ochii celor orbi...

Ce-ar fi ca Dacia străbună
Să nu mai aibă chip durut,
Și-acel Bugeac și Bucovina
Să reînvie-n al său trup?

Copiii noștri să nu uite
De-a noastră scumpă, dragă țară,
- Ar fi dreptatea să triumfe
Și cea mândrie seculară!!!

UN REGIZOR ȘI O ACTRIȚĂ
George RAFAEL (1920-1984)
Ileana PREDESCU (1929-1996)
Veronica PAVEL LERNER

I-am cunoscut pe regizorul George Rafael și pe soția lui, pe care o admiram grozav, actrița Ileana Predescu, prin anii '60 la Casa de Creație de la Bran, unde eram cu mama mea, care, fiind critic de artă, avea acces. Tot acolo mi-aduc aminte că am cunoscut-o și pe legendara actriță Marioara Voiculescu, care atunci era deja foarte în vârstă. Eu eram studentă la facultatea de chimie, deveneam *om de știință*, dar mă simțeam bine în

compania oamenilor de artă și m-am împrietenit cu mulți dintre ei. Cred că aveam o naivitate și o candoare a *nemeseriașului* în artă care-i fermeca și-i apropia de mine pe adevărații artiști.

Mi-aduc aminte că, într-o după amiază de sfârșit de vară, am văzut-o pe Marioara Voiculescu stând în curte pe o bancă la umbră. M-am așezat lângă ea și i-am pus întrebarea care mă frământa de multă vreme: "Cum se face că unui actor nu-i e jenă să recite și să se miște în fața atâtor oameni?" Marioara Voiculescu s-a uitat lung la mine, mi-a zâmbit binevoitor și mi-a spus: "faptul că mi-ai pus întrebarea asta e dovada că tu, fetițo, n-o să ajungi niciodată actriță!"

Acolo, la Bran, i-am cunoscut și pe George Rafael și pe Ileana Predescu și ne-am împrietenit. Ei locuiau la București pe strada Dionisie Lupu, foarte aproape de Institutul de Petrol și Gaze unde fusem repartizată ca asistentă după terminarea facultății, drept care mergeam deseori la ei în vizită fie în pauze, fie după terminarea programului.

Am fost impresionată de mărturisirea lui Ștefan Iordache despre George Rafael din cartea "Regele Scamator Ștefan Iordache" de Ludmila Palajonglu, apărută la editura "Nemira" în 2004. Ștefan Iordache l-a iubit și prețuit toată viața pe George Rafael, l-a considerat profesorul lui și, în descrierea lui Ștefan Iordache l-am recunoscut pe George Rafael pe care l-am cunoscut și eu: un om cultivat, cu un umor rafinat, dar cu o mare și adâncă tristețe.

Când mergeam la ei în vizită, Ileana își vedea de treburile ei prin casă, iar el îmi puneă un disc de muzică clasică, se așeza pe un fotoliu și rămânea tăcut, cu lacrimi în ochi. Îmi spunea că frumosul trebuie ascultat în liniște, fără vorbe, fără gesturi, fără artificii. Se uita cu bunăvoință și blândete la mine, avea aerul că-mi invidia tinerețea, dar îi părea bine că și mie-mi plăcea muzica. Mi-aduc aminte de audiția concertelor grossi op 6 de Haendel. Ileana era ca o balerină, plutea grațios și silențios prin casă, Rafi (așa-i spuneam) și cu mine ascultam îngândurați discul.

Când era frumos afară mergeam uneori cu Rafi la piața Amzei, de unde își cumpăra miere de salcâm. Odată i-am scris o *scrisoare* cu impresiile mele despre o asemenea plimbare. După câteva zile l-am întrebat dacă i-a plăcut scrisoarea mea. M-a privit cu blândetea și bonomia lui obișnuită și, zâmbind, mi-a spus: "Fetițo, Ileana și cu mine am citit scrisoarea ta și amândoi am ajuns la aceeași concluzie: ce ai scris tu nu e scrisoare, e *literatură*." M-am supărat foc. Cum adică nu era *scrisoare*? Tot ce pusesem pe hârtie era povestirea faptelor așa cum se petrecuseră, nimic nu era *inventat*. Pe vremea aceea aveam idea că literatura e *ceva inventat* (zis și *minciună*, eu confundând pe atunci *minciuna* cu *ficțiunea*) și m-am simțit profund jignită de cuvintele lui. Mult mai târziu am înțeles că George Rafael îmi făcuse de fapt un compliment, referindu-se la eventualul talent literar pe care mi-l detectase.

Pe Ileana o admiram, dar n-am avut niciodată curajul să i-o mărturisesc, mă fâstâceam în prezența ei. De Rafael însă m-am putut apropia, era un om cald și bun. Dar, cum a remarcat și Ștefan Iordache, era un om bântuit de nesiguranțe și tristeți. Pe 10 februarie, când era ziua lui de naștere, devenea de o tristețe covârșitoare.

S-au stins amândoi prea devreme, lăsând în urma lor amintiri de neuitat.

(Din volumul "Oameni pe care i-am cunoscut", Editura Vatra Veche 2015)

Ileana Predescu și Constantin Răuțchi în „Scaunele” de Eugen Ionescu, în regia lui George Rafael

ÉNIGMES

Miruna TARCAU

ÉNIGME 1 – Poésie.

« Citer un homme qui n'a rien écrit, c'est écrire à sa place. » (Lautréamont)

On prétend ses disciples nés sous une mauvaise étoile.

À quoi bon les rêveurs?

Mais les rêves font vivre!

Et que nous enseignent-ils?

Tout ou rien, c'est selon.

Elle n'apprend certes pas à penser, mais il faut savoir penser pour l'apprendre.

ÉNIGME 3/5 – But.

« Tout système philosophique est fondamentalement détaché de la vie de son auteur. » (Heidegger)

La logique moderne l'a renversé du trône où il régnait,

Monarque nécessaire, ennemi de l'Absurde,

Sans lequel l'univers n'est plus qu'une toupie qui tourne sur elle-même,

Ouroboros ne croyant plus à l'éternité dont il est le symbole.

ÉNIGME 5/6 – Ignorance.

« Il n'y a pas de science plus utile que celle du bien et du mal. » (Machiavel)

Il n'y a pas de plus mauvaise conseillère

Ni ne peine plus lourde

Que de devoir supporter cette calamité toute son existence.

Commune, trop hélas!

Ses racines sont profondes, et rien ne les déloge,

Si ce n'est la volonté, le temps, la patience et la raison.

ÉNIGME 1/2 – Beauté.

« Le meilleur moyen de détourner les masses de la sphère politique consiste à leur faire croire que l'univers tout entier se réduit à l'individu et à sa cellule familiale, l'idéal le plus élevé, à la passion romantique, et le temps à la satisfaction du plaisir immédiat. » (Marx)

Cette déesse a deux formes :

Ceux qui la cherchent des yeux la trouveront partout

Et nulle part.

Ses fidèles sont nombreux,

Mais leur culte est atroce, capricieux, éphémère.

Seuls les aveugles ne peuvent être éblouis par des ombres.

ÉNIGME 3/4 – Vérité.

« Il n'y a que les prêtres et les sots pour s'accrocher aux mots davantage qu'aux idées. Comme Protée, le

génie doit être glissant comme une anguille pour passer sous le museau du chien de garde de la société. Ne tue-t-on pas aussi bien un homme par l'épée que par le poison? Qu'importe le plat que l'on sert à l'Infâme, pourvu qu'il soit infect! » (Voltaire)

Qui saurait dire combien d'âmes pures ont expié en ton nom?

Les idiots te violent,

Les violents te bâillonnent

Et les tyrans t'enchaînent!

Et malgré tout,

Jamais nul ptyx ne saura te remplacer,

Ô déesse.

Tant qu'il y aura une jeunesse

De corps et d'esprit,

Tu vivras quelque part!

ÉNIGME 5/8 – Je.

« Il m'apparut alors que ces deux facultés entretenaient une lutte perpétuelle – d'un côté, l'imagination, projetant vers l'avenir mille hypothèses par lesquelles l'on s'évertue à comprendre le monde ; et de l'autre, la mémoire, sourd génie rappelant à l'homme qu'il a aussi un passé non moins infini que l'avenir qui s'étire devant lui, et avec celui-ci, le devoir de le connaître, de sorte que chacun se fait prophète de sa quête intérieure. » (Proust)

Essai 1

*Ce monstre dévore tout et s'octroie tous les droits
Dès qu'il croit être le principe de sa propre conscience.*

*Tout le monde en a un, certains même plusieurs,
Rares sont ceux qui ne passent pas leurs journées à engraisser la bête!*

Essai 2

*Celui-là s'étonne qu'on se sacrifie encore pour des chimères
auxquelles on ne peut guère serrer la main.*

*« Où sont les faits? Qu'est-ce que cela m'apporte? »
Il faut que le monstre soit bien gros pour qu'il ne puisse même plus se lever pour voir ce qui se passe de l'autre côté de son jardin.*

Essai 3

Quand cet infini vortex, l'œil ancré dans son ventre, se pense et se dévore,

Le monde gît dans sa paume et ses pieds sont au ciel.

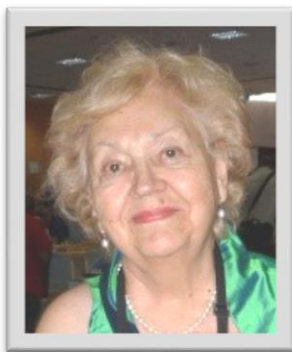
Un mot toutefois : le monstre n'est pas seul!

Chacun engraisse sa bête, ou « cultive son jardin ».

ARBORELE CU FANTOME

Livia NEMTEANU

Astăzi trebuie să traversăm insula de la nord la sud, să pătrundem în interiorul insulei, în **Cockpit Country**. Este un teritoriu în care nu este recomandabil pentru albi să se aventureze. El este rezervat plantațiilor mari pe care mișună negrii, altă dată sclavi, care lucrează pe plantații sau pe parcele proprii și tot felul de jamaicani asociați în ganguri de gangsteri. Aceasta este o regiune sălbatică unde trăiesc "Marronii", descendenți ai sclavilor negri.

Negrii formează peste 95 % din întreaga populație.

Malnutriția este boala cea mai gravă a populației.

Comerțul mondial de crack e sub controlul gangsterilor jamaicani. Jamaica procură marijuana de un miliard de dolari pe an pentru SUA. Ea este al doilea furnizor după Columbia. Bande violente de traficanți de droguri se opun măsurilor guvernului. La acestea se adaugă inflația și șomajul. Criminalitatea mare, furturi cu mână armată și crime, au dus la execuții sumare, capitale, ale suspectilor. În 1988 Curtea de Justiție a pronunțat o serie de spânzurări. Puterea judiciară este independentă de puterea executivă. Inegalitatea socială a dus la înființarea unui ghetou de negri la Kingston. Cartierele locuite de gangsteri sunt ocolite chiar de jamaicani.

Trecem din nou prin Montego Bay și ne îndreptăm spre satul Anchovy, pe un drum frumos în curbe care urcă pe coline, drum cu vegetație tropicală splendidă și cu multe flori. Printre cocotieri, bananieri, palmieri, ibiscus, ajungem în Anchovy unde suntem uimiți să vedem o biserică modernă. Mai departe orașul Montpellier ne întâmpină cu case mici, joase, bisericile la fel, dar mai toți au televizoare. Pe traseu întâlnim stații de poliție care se recunosc ușor, toate sunt vopsite în bleu. Coborâm mereu spre sud, dar urcăm la munte (2000 pi = 700 m) printr-o vale plină de tulipieri (arbori cu flori roșii-cora de forma și mărimea lalelelor). Ajungem la Cambridge și-l depășim. Drumul continuă în curbe, când la stânga, când la dreapta, prin văi luxuriante cu bambuși, ferigi arborescente, arbori de pâine. Pe zare se văd munții. Peisaj superb cu mulți arbori araucaria (un conifer care crește cu ramurile orizontale ca niște palme uriașe orientate în sus, ca niște mari volane de jur împrejur, distanțate egal între ele, semănând cu o pagodă), câțiva portocali cu portocale, papaia, bananieri (au fost aduși aici în 1520 de spanioli), cu florile lor spânzurate ca un ciucure mov, arbori de cacao, taro care seamănă cu cartoful, planta iam, a cărei rădăcină se mănâncă, calabas (tărtăcuțe) mari, lemon gras, ce se întrebuințează aici contra febrei. Iată și florile de poinciana, cu frunze ca salcâmul, alte plante pentru boli de rinichi (scumpe, costă 5 dolari o linguriță, dar foarte căutate, foarte eficiente), altele contra diabetului, *lignum vitae* planta națională care vindecă sifilisul, etc.

Minibuzul se oprește în zona orașului Seaford, în preajma căruia se află **ferma Hilton**, care este obiectivul nostru de astăzi. Suntem invitați de îndată la un mic dejun reconfortant și bogat cu preparate jamaicane și băuturi din

fructe locale. După care proprietara plantației, Norma Hilton Stanley, care este născută și crescută aici, ne conduce cu cordialitate prin locurile semnificative ale fermei, dându-ne explicațiile de rigoare sau răspunzând întrebărilor noastre. Este amabilă și zâmbește călduros, dar se presimte în atitudinea ei și femeia autoritară care știe să se impună.

În dreptul unei vile pe terasa căreia se află un cuplu în toalete de dimineață, ne prezintă pe cumnata ei mai tânără și soțul acesteia, fratele ei. O mică grădină înconjură terasa cu orhidee. Cumnata conduce bucătăria fermei și o vom întâlni mai târziu la masa care ni se va servi după vizitarea plantației.

Suntem în Cockpit Country, în interiorul insulei, unde sunt mai ales plantațiile de trestie (din care se scoate și oțet), culturi de ananas, manghieri, arborele de cacao. Plantația se întinde cât vezi cu ochii. Revin la bananieri, care mă încântă în deosebi, cu câte o floare vineție, aproape neagră, atârnată pe o tijă lungă de aproximativ un metru ori mai mult, care crește în jos, spre deosebire de fructe care cresc în ciorchine pe o tijă tot de vreun metru lungime, dar în sus, cu multe zeci de banane pe ea. Ni se arată un arbore prețios, numit silk cotton, cu lemnul dur, care se folosește la construcția bărcilor. Florile lui sunt albe ca bumbacul mătăsos, de unde îi vine și numele. Cocotierii sunt foarte iubiți. Sunt buni în întregime, nimic nu se aruncă din ei : rădăcina e folosită pentru alcool, trunchiul pentru mobilă, frunzele pentru cercei, agrafe, laptele contra hipertensiunii, iar fructul, cu miezul alb și tare ca de alune, se consumă și se exportă.

Plantațiile de cafea nu sunt în drumul nostru, dar am văzut câțiva arbuști cu boabe verzi și roșii (cele coapte care se culeg). Aperitivul Tia-Maria preparat din cafea, e original din Jamaica.

În circuitul nostru ne oprim lângă un aparat rămas din secolul 16, o mașină acționată de mână pentru a scoate suc din trestia de zahăr. Ni se face o demonstrație pe loc. Trestia este tăiată în bucăți, având peste doi metri lungime și pusă într-un recipient în care este strivită cu o presă acționată cu mână de o pârghie, sucui ei curgând dedesubt într-un vas. Ni se dau pahare și luăm suc direct de la presă. E gustos. E un mod de exploatare extrem de primitiv și puțin rentabil. Apreciez că a fost păstrat acest aparat funcțional, pentru a ne demonstra istoria exploatării acestei plante, căci invenția zahărului a constituit o imensă bogăție economică și gastronomică, care a îmbogățit mulți proprietari de plantații. În 1814 Jamaica domina producția de zahăr mondială cu 15 milioane de kg de zahăr pe an. Dar, ca toate invențiile, a avut și ea perioada ei de glorie și de decădere. Criza zahărului, prin căderea prețului, afectează economia jamaicană de la începutul până la finele secolului 19.

Mulți negri se eliberează din sclavie și părăsesc locuințele pentru a se stabili pe pământuri proprii unde dezvoltă o cultură diversificată : cartofi, fructe, tabac, banane, gingembre, cacao, cafea, scorțișoară, trestie de zahăr. O parte din produse este consumată pe loc, alta vândută sau exportată.

Producția monoculturii de trestie de zahăr se menține totuși, dar scade de la 72 mii tone în 1828 la 20 mii tone în 1854.

Plantatorii cer Angliei să trimită imigranți pentru mâna de lucru. Între 1838 și 1917 vin în Jamaica 5 000 europeni, 33

000 indieni, 5 000 chinezi, 10 000 africani. Diaspora jamaicană este aproape egală cu populația insulei.

Pe această plantație se află o școală : the Harwood Center. O familie de americani au găsit aici o școală mică. Au investit cinci milioane de dolari jamaicani în 1830 și au școlit 60 de copii jamaicani. Școala primară este obligatorie, iar religia majoritară este protestantismul.

Vizităm școala. Deși sunt mai multe încăperi, clasa în care intrăm noi are 40-50 de copii de vârste apropiate, dar nu egale. Copiii sunt frumoși, cu ochi mari negri, cu uniforme albastre, și se adună grămadă în jurul nostru dându-ne hârtiute cu numele și adresa lor ca să le scriem și poate să le trimitem și un dar de Crăciun.

Ne îndreptăm spre terasa acoperită unde am luat micul dejun, pentru masa de prânz (pe la ora 15). Mesele sunt frumos aranjate, cu câte o floare tropicală într-o sticlă, totul e foarte curat. Suntem invitați să ne spălăm pe mâini și bem cu aviditate sucurile de fructe stoarse pe loc din trestie de zahăr, papaia, mango. Tânara doamnă Hilton ne servește la bufetul cald și rece amenajat pe o latură a terasei, explicându-ne felurile de mâncare expuse, necunoscute de noi. Am mâncat calaloo cu ackee (mirodenia națională), iam (o legumă asemănătoare cartofului), carne de porc la cuptor foarte bine pregătită, bredfrut (fructul arborelui de pâine) și multe salate din produse locale. În timpul mesei ascultăm o mică orchestră de muzică reggae.

O negresă, îmbrăcată ca o subretă, ne aduce cafele, foarte bune, cafea tare nu apăsă chioară ca în multe case și restaurante la Montreal. Profit de aerul cald și grațios al negresei, ca să-i cer o favoare. O rog dacă ar putea, după sfârșitul mesei, să-mi acorde câteva minute pentru a-mi lămurii câte ceva din credințele negrilor jamaicani. E de acord, dacă se va pricepe. Îi mulțumesc.

De pe terasa unde luăm prânzul se văd pe zare colinele albastre al Cockpitului, ca o barieră la orizont. Case rare, împrăștiate ici-colo dau viață acestui teritoriu sălbatic și aproape pustiu. O atmosferă misterioasă se degajă din aer, din spațiul prins parcă în pioaneze fără o boare de vânt. vegetația tropicală, luxuriantă, pare că a invadat planeta aceasta înconjurată de ape, izolată în ea însăși. În suflet mi se instalează o stare de liniște, de poezie, de mister. Miile de zgomote imperceptibile ale pădurii, senzația unui sunet grav, surd și continuu, care pare a nu avea o sursă exterioară, mirosul vag de humus, de descompunere a vegetației într-o creștere nebună, mă pătrunde ca un aer cald saturat de vapori, gata să cadă asemeni unui voal ce acoperă o altă lume, secretă.

Muzica reggae plină de ritm, făcută cunoscută lumii de vestitul lor cântăreț Bob Marley, mă readuce în prezent. Pe o terasă mică, așezată în fața terasei mari unde luăm mesele, patru jamaicani negri ca dracii, cu o chită electrică și câteva instrumente naționale locale, ne dăruiesc culoarea și pulsul zbuciumat al poporului lor. O muzică sinonimă cu speranța, cu șansa de a scăpa ghetoului, mediocrității și mizeriei lui. Ea seamănă teribil cu atmosfera muzicii blusului, a jazzului, rockului, hip-hop...

Personalitatea extraordinară a lui Bob Marley, viața lui scurtă și tragică, a marcat spiritele jamaicane. Marea popularitate a cântărețului, cariera lui fulgurantă de Prometeu, ne-a lăsat o operă de o varietate și bogăție incredibilă, rar egalate. Fiu al unei femei de menaj de 17 ani, disprețuit de burghezia albă colonială – considerată de negri ca o impostură – muzica reggae galvanizează rebelii prin

mișcarea *rastafari*, o nouă religie planetară sincretică. Ea vrea să restituie africanilor locul care le este destinat în Biblie.

În 1975 Bob Marley concertează la Londra și muzica lui cucerește Europa. E vârsta de aur a muzicii reggae.

Muzica reggae (abreviație din jargonul jamaican *streggae* însemnând "o femeie care se dă tuturor") s-a născut în Jamaica în 1968. Într-un tempo rapid la început, un stil mai nervos ca rockul, ea se metamorfozează cu timpul. Din 1975, după succesul internațional al lui Bob Marley, muzica reggae devine un termen generic pentru toată muzica jamaicană.

Dacă toată lumea îndrăgește muzica, în Jamaica oamenii iubesc muzica cum iubesc viața. Muzica lor este stimulativă, de fasonul : "Ajută-te singur și Dumnezeu te va ajuta". Muzică dansabilă, veselă, fericită. Ei cântă ceea ce trăiesc, ceea ce este viața lor, nu a altora, aceasta este reggae. Și e deasemenea un imbold de a ieși din disperata mizerie care-i împinge spre criminalitate. "Pentru a te integra în reggae, trebuie să fii African. Ori de unde ai veni, din Trinidad, din Nassau sau din Cuba, tu ești African". (Peter Tosh)

Cu toate că a disprețuit politica, Bob Marley a cântat revoluția, care la el se confundă cu revelația. Venit din ghetouri, mesajul rastafarian are o dimensiune socială, deci politică.

Succesul muzicii jamaicane reggae constă în faptul că ea cântă dragostea și viața fiecăruia. Este directă, sinceră, autentică, adevărată. Ea exprimă intuiții, senzații, sentimente, atitudini. Reflectă realitatea trăită și o luptă contra indolenței și disperării. Textele lui Marley au sensibilizat mult pe compatrioții săi :

Uită-ți grijile tale și dansează

Uită-ți durerile și dansează

Uită-ți boala și dansează

Uită-ți neputința și dansează

Nu e de mirare că prezența lui mistică a rămas gravată în inimile jamaicanilor. A murit de cancer la 36 de ani. Peste 50 de mii de persoane l-au întovărășit la groapă ca pe un idol. Bob Marley a devenit o legendă și simbolul libertății.

Când toată bună starea aceasta a luat sfârșit, m-am dus la bucătărie și am solicitat-o pe Kebra. Ea a venit binevoitoare la masa mea și a așteptat să-i spun ce vreau de la ea.

– Miss Kebra, îi spun, eu vii dintr-o țară din Europa, România, care are și ea legendele ei. Am citit și despre cele grecești, normande, arabe, precum și despre credințele dv. jamaicane. Dar mărturisesc că sunt o ignorantă în ceea ce privește credințele negrilor. Aș fi bucuroasă dacă aș pleca de aici pricepând mai bine unele din acestea. Ceea ce m-a emoționat cel mai mult a fost credința că dacă cineva îți ia umbra, vei muri în curând, dacă nu o regăsești. N-am înțeles cum și-o poate lua și cum o poți găsi și integra, ca să nu mori. Asta aș vrea să aflu.

– Nu știu cum ați aflat despre aceste lucruri, căci sunt niște practici secrete, magice, despre care nu se vorbește decât de cei care le practică.

– Vezi Kebra, spun eu, ca să nu vadă în demersul meu doar o curiozitate irespectuoasă și disprețuitoare, și în Europa, în Franța, Italia, într-o epocă îndepărtată, acum câteva sute de ani în urmă, erau practici care țineau de vrăjitorie. De pildă, dacă înțepai în inimă o păpușă de ceară sau de cârpă, cu un ac dat anume prin niște otrăvuri, persoana care reprezenta păpușa murea. De murit, murea sigur, nu știu dacă chiar numai din înțepătura păpușii sau era ajutată și de altă faptă.

– Chestia cu umbra, am să v-o spun, dar să nu știe cei de pe insulă că v-am spus-o eu. Trebuie să promiteți asta.

– Promit.

– Cu “umbrele” sunt două situații. Umbra mortului, fantoma, care vine printre cei rămași, și care nu e dorită, pentru că sperie, e considerată răutăcioasă, și apoi umbra celui în viață, căruia i s-a furat umbra ca să moară. Umbra mortului, fantoma, e uneori simțită de unii ca un vânt cald care intră în cameră și oamenii încep să tremure, să aibă adică frisoane, alții nu simt nimic și întreabă “unde e? unde e?”. Dar alții au și puterea să vadă umbra, fantoma, care cum spuneam sperie, pentru că se presupune că vine ca să facă rău. Atunci oamenii încearcă să-i câștige bunăvoința. La a noua zi de la moarte i se pregătește fantomei care va veni sigur în această a noua noapte, o masă bogată cu o găină, orez fiert și rom alb tare cu care e așteptată în casa mortului, iar apoi după ce i s-a spus fantomei să plece și să nu se mai întoarcă, se pun pe mormânt acele bucate, cu invocarea să nu mai vină, pentru că nu mai este primită. S-a terminat cu ea. Cealaltă “umbră” a unei persoane în viață este mai dificil de explicat. Cuiva care e bolnav și nu se vindecă, i se spune că nu e boala de vină, ci faptul că i s-a luat umbra, care a fost bătută în cuie pe un arbore *duppy* (în creolă: fantomă sau purtător de “umbre”). Dacă cineva îi găsește umbra și i-o restituie, persoana se vindecă și trăiește.

I-am mulțumit amabilei jamaicane, amintindu-mi ca de-o imagine în oglindă înțeleptele cuvinte ale lui Leonardo da Vinci : *savoir écouter, c'est posséder, outre le sien, le cerveau des autres*. Și în mod imponderabil veni de departe spre memoria mea următorul text găsit întâmplător într-o carte care m-a impresionat și pe care-l redau aproximativ :

Sofia avea 11 ani și era bolnavă de tuberculoză. Boala, spuneau medicii, a apărut din cauza unor creaturi invizibile pe care ei le numeau “bacili”. Dar adevărul era altul și Sofia îl știa. Ea era bolnavă pentru că arborele *duppy* încerca să o omoare. Evi, fata spălătoresei, îi

spusese. Și ea se pricepea la lucrurile astea, pentru că mama ei era o vrăjitoare.

Ben, un băietan alb, îi cere negresei Grace, cunoscută ca o redutabilă vrăjitoare, să găsească umbra unei fetițe bolnavă de tuberculoză, pentru ca aceasta să nu moară. Vrăjitoarea, căreia îi murise de curând unicul fiu de șase ani, refuză. Cum băiatul insistă și insistă, ea îi explică cele trei rațiuni pentru care refuză :

“– Prima rațiune. A prinde o umbră nu este simplu. O femeie *myale* (în creolă, vrăjitoare) – ca mine – trebuie să se ducă noaptea la arborele *duppy* pe care este bătută umbra în cuie. Ea trebuie să-i dea trei ouă și rom, și să meargă împrejur cântând pentru umbrele care țin umbra prizonieră. Ea trebuie să ridice un bol cu apă – și să-l ridice bine, atât cât trebuie – și atunci poate că umbra sare înăuntrul lui. Apoi trebuie să fugă, cu umbra în apă, tot drumul de întoarcere. Și apoi să moaie o cârpă, să o pună pe capul copilului, pentru ca umbra să intre în interior. Toate astea trebuie să le fac eu.

A doua rațiune, spuse ea, a prinde o umbră costă bani. Costă șase șilingi. Tu ai șase șilingi, băiete ? S-ar zice că nu-i ai, zise ea, privind la îmbrăcămintea lui jalnică. Așa e ?

Băiatul nu răspunse.

– A treia rațiune, mai spuse ea, și cea mai bună din toate. De ce aș ajuta eu un copil *buckra*? (în creolă, alb). De ce aș ajuta eu un copil *buckra* când al meu, fiul meu e mort ?

– Pentru că, îi spuse el, eu am un lucru pe care îl vreți.

Ea lăsa să-i cadă pipa și pentru prima dată după atâtea și atâtea zile, începu să râdă. Își puse mâna în șold, îl privi de sus în jos, cu încetineală și zise :

– Băiete, tu n-ai nimic din ce vreau eu. Peste un an sau doi, poate, vom vedea, dar acum, oh! nu.

– Ma'ame, vă înșelați asupra acestui lucru. Restituiți-i umbra Sofiei, zise el, și eu vă voi spune cine l-a omorât pe băiatul dv.” (Citat din romanul “Jamaica” de Michelle Paver, Ed.Belfond, Paris, 2002, p.448 – 449).

POEZII

JOC DE CUVINTE

Mă joc spunând cuvintele pe dos
Și, uneori, ele sună mult mai frumos :
« nu », « un » devine, foarte general,
« iad », « dai » ajunge, cu-nțeles verbal,

« Avid » e în fapt « Diva », stea de
cinema
Și lista mea, pe dos, poate continua..
« rea », « aer » bun va căpăta pe loc,
« cam » se transformă-n « mac » în acest joc,

« anul » este doar « luna » dintr-un calendar,
« rus » e un « sur », un biet și bătrân Țar.
« cal », peste cap este un « lac »
Așa ca în povești, ce mult ne plac.

« amar » se schimbă-n « rama »
Tabloului –portret , în care este mama!
Liniștitorul chip, de înger ce te ocrotește
Din înalțuri, și-l sfințești Dumnezeiește!

Totuși, cuvintele sunt și-ncăpățănate
Și peste cap, nu poți să le dai pe toate,

Cristina-Marina MURGEA

Că-ți iese tot același lucru și-nțeles,
Dacă, cumva, o anagramă n-ai ales :

« Ana » păstrează strict numele ei,
“ivi”, îl vezi și gata, chiar și de nu vrei,
« sus » tot înalt rămâne, pâna-n Univers,
« radar » nu-și schimbă sensul, pe invers.

« bob » e puținul, din care faci mult,
« sos » e un strigăt, ultim, pe care-l ascult,
Dar și un mic deliciu, culinar,
Scriș în cuprinsul unui rețetar .

« Tot » înglobează viața, cu bune și cu rele
« rar » se vrea câteodată , printre acei, acele
Ce sunt sau valoroase sau fără importanță
Lașe ori, dimpotrivă, pline de cutezanță.

« Nan » e piticul sau, peiorativ, nerod
Fără discriminare, de gen sau în alt mod.
« Coc » e o fantezie, a părului netuns
Ce o agrafă, pare, că-n plete a ascuns.

Unite sunt cuvintele-ntr-o limbă;
Vorbite, scrise, unele ne schimbă

din buni în răi sau invers, câteodată..
viața ne fac reală sau ciudată..

Omul Șotron

Șotronul e un om, stând printre linii scrise
Copiii îl tot calcă, sărind pe caldarâm,
Au aruncat cu pietre, dar nimeni nu-l ucise..
S-a șters, însă, se pare, l-au scris pe alt tărâm.

Tot țopăind, prin vremuri, copii îl calcă încă
și se întrec, într-una, cu pietre aruncând.
Șotronul-om nu moare, că scrisul-om e-o stâncă!
Și nimeni, până astăzi, nu-l auzii plângând..

Dar într-o zi, oricare, în zori mergând pe-alei,
Niște bătrâni se-așează, oftând, pe-un balansoar
Și-și deapănă povestea.. pierdută printre tei,
Privirile-aruncându-și, pe jos, spre trotuar.

Au tresărit, deodată, căci nu le vine-a crede
Vorbindu-le, șotronul, cu glasul stins, de tot :
« Rămas-am doar o umbră, ce totuși se mai vede
Ștergeți-mi-o, în grabă, că simt că nu mai pot !

Căci m-au călcat, în joacă, mă vor striviră iară
fără ca să le pese dacă am suferit..
Om scris, cum sunt, firește-o să le pară
cu pietre să arunce, dar sunt deja rănit » !

Înduioșați, bătrânii, simțindu-i suferința,
Îngenunche !și.. șters-au șotronul-scris. Firesc,
regretă ei amarnic și din toată ființa
că au crezut odată, că scrisul e.. copilăresc !

Pe drumul vieții

Îmbrăcați în haina vieții,
temători sau bravi eroi,
suntem toți , în grup, drumeții
pe uscat.. .sau prin noroi.

Dacă n-ai noroc să circuli
fără grija că, din umbră,
chip hidos te va hulii,
perspectiva ta e sumbră !

Mergem drept ori dăm din coate
și mereu o țint-avem!
Unii știm tot ce se poate,
alții-nvață , tot ce vrem..

Sunt și ignoranți, pe-alocuri;
Câtiva, chiar la mal se-neacă;
Nu uităm perfide jocuri,
pe care « abilități » joacă.

Nu e nici o diferență
dacă mergi printre ai tăi,
crezând într-o interferență
de simțire, de idei...

Cea mai dură promenadă
este printre cei haini!
Ochii lor nu pot să vadă,

gura lor scuipe venin.

Lovitura te trăsnește
Și-ai căzut, pe lângă ei.
Te gândești că-i vitejește,
la fugă să nu o iei.

Sfânt e să rămâi umilul,
Palme-n mersul lui primind !
Te ridici, continui drumul..
Întorci fața, pleci zâmbind

și sperând că ți-a rămas
Umbra ! împărțit în două,
poate de mai faci un pas,
te îndrepti spre-o lume nouă !?

Geometrie animată

Triunghiul, îngâmfat, cu nasul sus,
privește la pătratul închistat și-i spune :
« Ești prea ermetic, frate, prea redus,
Ideile-ți sunt limitate! Nu sunt bune!»

Pătratul îi răspunde cu dispreț:
“Tot mi-e egal, chiar dacă mă jignești
Nu sufăr și nu dau vreun preț
Pe forma ta, de ascuțit ce ești ! »

Din colț, se umflă-n sine un mic cerc
Și se rotește iute-n sus și-n jos.
« Să vă împac aș vrea ca să încerc,
Fiindu-vă prieten credincios ! »

« Ia mai opriți gâlceava asta inutilă! »
Spune trapezul, sigur pe figura-i .
“Mă-ntreb dacă-n pretenția-i futilă
Vreunul vede linia-n natura-i?”

“Așa e! “strigă linia “și sunt ofensată
Pentru că eu compun figurile de fapt !
N-ați fi nimic dacă nu sunt trasată
Curb, drept sau oblic.. ! Totu-ar fi nefapt ! »

« Vă simt ridicoli, răi, dar amuzanți ! »
Afirmă hexagonul ; « Și-s puțin, mirat ;
Albinele, nicidecum nu aleg niște figuranți
Ca voi ! Și doar în mine, miere-au adunat ! »

« Sunteți colțoși, obtuți, hexagonali, rotunzi ,
dar nu vă strecurați unduitor, ca mine ! »
Se-amuză o spirală, ce nu poți s-o confunzi
Când tot încearcă să convingă că-i e bine.

Dreptunghiul îi privește din înalt,
În forma-i ce-o numim « zgârie-nori »,
Și-i mândru, știind că permite-un salt,
La curajoși. Iar la fricoși, le dă fiori !

« Puțin mister , uitați să prețuiți ! »
Se-avântă piramida la taifas ;
« Eu multe-ascund, ce voi încă nu știți..
Secrete nedescoperite au rămas! »

Și, rând pe rând, figuri din geometrie
Se-ntrec în a ne spune-al lor folos.
Că-s, vorba ceea : cu sau fără simetrie,
Nici una nu-i creată de prisos.

LEBĂDA MOARE DANSÂND

Elena DRĂGAN, clasa a XII-a

Coordonator Elena OLARIU

Frunzele, grele de rouă, își pleacă vârfurile spre pământul plin cu sevă; după o lungă și mult așteptată binecuvântare cerească, întinzându-și aripile, lebăda sloboade triluri abia perceptibile, înfruntând vitregiile sortii cu bărbăție...

Uneori cu dreptul, alteori cu stângul, privește apusul și răsăritul soarelui cu o discreție nemaîntâlnită. Își curăță apoi cu ciocul penele albe, albe, culegând stropi din apa lacului și lăsându-i să cadă molcom pe picioarele portocalii ca niște lopeți în veșnică funcțiune. Apoi, oglindindu-se în limpezimea ei, atinge cu discreție un fir de trestie făcând-o să tresară; valurile mici formează curcubeie în care ochiul fin al păsării vede niște semne cunoscute doar de ea și se cutremură... Aparent lăsată în voia soartei, știe că trebuie să fie în continuă priveghere; în jocul aripilor și piruetele făcute în albia apei, ca niște mâini valsează pe fondul unei melodii numai de ea știută. Trestia, legănându-si frunzele lungi și ascuțite se pleacă sărutând apa, îmbătându-se cu parfumul discret mirositor al nuferilor alb-gălbui ca lumina lunii sau galben-licurici precum stelele ce priveghează somnul suratei mai mari luna.

Și când nici nu te aștepți, din liniștea aceasta feerică un pui rătăcit de lișiță țipă de mama focului după căldura mamei sale, rața sălbatecă, căci visase că era să se înece în apa tulbure a bălții. Întreaga natură se trezește. Speriată, lebăda bate apa cu aripile încercând să se ascundă în stuful negru. Un semn numai de ea știut îi spune că întreaga lume a păsărilor este în pericol de moarte...

Luna încă adormită, își freacă ochii somnoroși, subconștientul trăind încă evenimentele unui vis care o făcu să pălească de emoție; observă printre gene "zgribulirea" apei și-și spuse: nu-i a bună! , după care-și începu obișnuitul rond, luminând tăcuta zare.

Cu o suferință mută în suflet lebăda caută în zare ceva numai de ea știut. Și parcă rugându-se își ridică gâtul lung spre înălțimi; apoi, își scutură aripile în apa a căror valuri formau curcubeie din ce în ce mai mari și, într-un sfârșit, începu să iasă pe lac. Lumina lunii lăsa să-i strălucească penele ca niște lampioane, să lumineze calea trecătorilor...

Dintr-o barcă, în cea mai deplină liniște, o mână lăsa să cadă lațul nevăzut, lebăda să se împiedice într-însul; lișița, văzând

boabele și cunoscând vasul, se avântă spre barca ce avea să-i aducă sfârșitul..., căci nu peste multă vreme un picioruș intră în ochiul de plasă, vânătorul trăgând-o spre el. Era bun și atât...! Se zbatu o bucată de vreme, penele negre și lucioase rămânându-i pe baltă. Apoi, doar pata albă de pe frunte se mai zări o clipă după care dispăru în desaga vânătorului, care nu se mulțumi cu aceasta și mai aruncă odată nada. Acum, în furia lui prinse mulțime de nuferi albi și galbeni și niște broscuțe care speriate de zgomotul de afară ieșiră să vadă ce-i și cum...Căzură în plasă singure! Culese florile prinse în ochiuri și le aruncă cu ciudă în baltă. Lebăda îi trebuia lui și să tragă cu arma ar fi făcut zgomot...Se lăsă culcat în lungimea bărcii, să se liniștească spiritele.

Lebăda soată văzând că nu-i mai vine acasă perechea începu să se îngrijoreze. Și pe bună dreptate căci trecuse de miezul nopții și siesta nu se face o noapte întreagă...Ca orice soată grijulie ieși din ascunzișul trestiei începând să-și caute soțul. Văzuse barca. Dar nu era singura dată când aceasta era acostată la marginea lacului. Apoi și lopețile erau sprijinite în afară deci, nu era nici un pericol...Și tot căutându-l îl zări într-un târziu; acesta în loc să-I răspundă la chemare stătea cu pliscul în apă, de parcă găsise oul de aur...

Și înaintă...Deodată în întreg cuprinsul poienei se iscă un zgomot nemaîntâlnit: gâtul lebedei fu cuprins în amândouă mâinile pescarului, pasărea zbatându-se, abia mai auzindu-se strigătul ei după ajutor...

După ce-i sucise gâtul o puse în desaga alături de lișiță. E bun și-atât!, își spuse și, ghicind parcă gândurile celeilalte lebede încercă să se strecoare nevăzut. Atunci cu un strigăt disperat, după ce mai făcu câteva piruete în apa tulburată de țipete, pene și sânge, se avântă drept în pieptul vânătorului...

Nu-i fusese greu s-o prindă și pe aceasta. Nu înțelese însă că lebăda nu putea trăi fără soața ei și de aceia preferase să moară dansând. Și cântând...

Drăgan Elena, clasa a XII-a U, Liceul teoretic „Lascăr Rosetti”
Răducăneni, județul Iași
Coordonator, Olariu Elena, bibliotecar, Liceul Teoretic „Lascăr Rosetti” Răducăneni

NEÎNȚELEGERE
Al FRANCISC (poetul orb)

După dureri și greutăți cumplite cum ar fi învățarea pe dinafară a TABLEI ÎNMULȚIRII cu cine a inventat-o cu tot, consumarea de porții duble de tocăniță puse de duioasa parte maternă în farfurii nemăsurat de adânci cu un polonic viu care zicea doar MÂNCĂ, MÂNCĂ , din apropiere de o ureche personală , purtare care îmi demonstra cât de insensibilă putea să fie chiar și lumea apropiată a obiectelor .Aveam să reușesc să trec pe nevăzute în clasa doua ca vaca babei pe un pod îngust.

Începerea noului an școlar urmă să înceapă ca de obicei în curtea școlii, înconjurată de zeci de copaci care promiteau să își schimbe în scurtă vreme înfățișarea și hainele .

URA, URA, mă bucuram eu sperând ca locul cu școala să devină de nerecunoscut iar eu să nu mai nimeresc centrul chinurilor mele nesfârșite.

Vă gândiți la vacanța mare? Da aia dura doar vreo trei, patru zile, timp în care bunica vroia să mă mâne din urmă la Abator. Sau la Verzarie, locul cu cartofi.

Uneori îndrăzneam să o bombănesc în gând și să îi doresc milioane de gândaci care să îi pape legumele alea blestamate ce nu aveau chef să crească fără intervenția mea. De parcă aş fi fost Atotputernicul, de care se ruga cu voce subțire bunica în fiecare seară la perete .

Da aveam să o învăț pe biata femeie să lenevesc la ea în pat până pe la vreo zece, moment în care orătanile mi se adunau sub geam și începeau concertul destinat nepotului de la oraș .

Dar cred că le trimitea acolo bunica, pe ascuns.

Mari pezevenghi ăștia mai în vârstă.

Madam Victoria, învățătoarea mea de vreme bună și rea , ne lua după teatrul interpretat de nea Jijic, directorul, și ne băga în clasă, la locurile noastre de câte doi în bancă în vreme ce ea se posta la catedră cu o față de ministru căzut în dizgrație și picioarele ușor desfăcute.

Ne declama ca un papagal discursul de anul trecut, sigură că noi îl uitasem, după care ne dădu drumul acasă, grăbită să prindă personalul de la amiază care să o ducă acasă.

Aveam două drumuri către casă, la alegere. Primul, lung ca o zi de post, ducea prin comună, pe lângă Olt, ca mai apoi să o iau nemilos către casă, bucuroși să știe că sufeream . Al doilea era mult mai scurt și mai vesel dar o ținea pe coclaurile din spatele satului, cobora pe niște coline împrumutate din LA RĂSCRUCI DE VÂNTURI, după care mă aștepta mama cu încă o farfurie adâncă ce părea mai mare chiar și ca cea din urmă cu o zi.

Mergea greu cu masticatul, cam câte o oră de fiecare dată, spre exasperarea părinților care băgau în ei ca în batoză. Cred că erau bolnavi, dragii de ei .

A doua zi nea Jijic avea să ne adune toți în curtea școlii și precis că avea ceva cu locul în cauză, ca să ne anunțe să strângem bani de bilete pentru tombola Crăciunului al cărei mare premiu sau premiu mare avea să fie o JUMĂTATE DE TORT de la cofetăria GAROFIȚA din capul satului .

Mie aproape că mi se făcuse rău. Îmi era deja poftă. Mă vedeam cu o linguriță în mână sau poate chiar cu câte una în fiecare mână, devorând jumătatea de tort ca un canibal.

A trebuit să fac drumul spre casă prin sat, pe lângă casa leprosului care se uita la mine dinapoia ferestrei, ca să mă liniștesc.

Din ziua respectivă am început să pun bănuț pe bănuț ca să fac suma necesară cumpărării unui bilet glorios . Al meu avea să fie tortul. Și din zi în zi îl vedeam tot mai aproape de mine. Dar bănuții se lăsau strânși destul de greu.

Nu am avut timp nici măcar să văd cum toamna îi făcea loc cu discreție iernii.

CE FACI TU ACOLO CU BANII avea să mă întrebe mama într-o zi care lipsea din calendar .

Și i-am spus totul . Motiv pentru care îmi dădu suma necesară de care mai aveam nevoie pentru bilet și îmi plăti cu de la sine putere și pentru un al doilea.

TORTULE, TORTULE, cântam eu fericit și într-un picior , EȘTI AL MEU. M-am dus repede în bucătărie să văd dacă lingurițele mai erau la locul lor .

Ce, cu două tichete credeți că puteam să ratez jumătatea?

Dar nici măcar să nu vă treacă prin cap

. DOUĂ BILETE, auzi colo...

Și la fel, și chinurile mele se terminară ca prin minune .

Puteam să mă duc iarăși la cofetărie să îmi iau câte un cocoșel roșu pe băț , turnat din zahăr ars.

Vă sfătuiesc să vă luați și domniile voastre câte unul, cât mai sunt de vânzare .

Și avea să vină și ziua TRAGERII, montată în plină iarnă .

Jumătatea de prăjituroi fusese instalată artistic în mijlocul scenei și eu zău că pierdusem deja un litru de salivă tot benoclându-mă la bucați.

Da parcă numai eu???

Directorul intră pe scenă și opri fanfara care ne asurzea cu tot soiul de măgării.

Și ne anunță că numărul câștigător avea să fie tras din oală de mâna unui străin de sat și școală.

După care începură tobele să duduie, să sublinieze tensiunea care se crease în sală.

Mie, de exemplu, îmi venea să fac pipi de emoție.

Ca mai apoi să intre pe scenă un individ de pe stradă al cărui umăr stâng tresărea în mod evident.

Jijic îl luă de mână și îl duse în fața oloiiu chiar dacă cei din consiliu doriseră la început să folosească pentru bilete un lighean.

Dar la îndemnul fierbinte al directorului, aveau să respingă propunerea inițială.

DACĂ AU SPĂLAT ACOLO UN BĂIAT PESTE TOT? CHIAR ȘI PE FUND? Membrii consiliului simțiseră că îi ia cu rău de la stomac.

Necunoscutul se apropie de oloi, trase un bilet și îl dădu cu o mână tremurândă directorului proaspăt ras și frezat .

NUMĂRUL CÂȘTIGĂTOR ESTE...

Stupoare, uimire, caniculă în decembrie.

Biletul câștigător îi aparținea lui MATEI JIJIC, nimeni altul decât nepotul directorului care zâmbea fericit. Se pregăti să o rupă la fugă spre scenă să își ia în primire premiul care mie îmi întorsese spatele .

Și nu știu cum avea să îl care drăguțul de nepot că era puțin cam dolofan.

Timp în care eu îmi pierdusem orice urmă de entuziasm.

Mai ales că simțeam că ceva nu era în regulă. Tocmai nepotul să câștige?

Și de atunci mi-am promis să nu mai particip niciodată la tombole. Dezlegarea misterului avea să vină puțin mai târziu.

Trecuse oarece vreme, motiv pentru care puteam să intru în cârciuma din capul satului ale cărei trepte duceau în mod neașteptat în jos orice individ ca mine, ajuns la vârsta la care puteam să îmi plătesc și să îmi beau păhărelele de alcool .

Urmă să mă opresc în fața unei sticle de vin alb.

Ca după un timp să se așeze la masă cu mine un bătrânel al cărui umăr stâng tresărea în mod ciudat.

NU CUMVA O FI CEL DE PE SCENĂ?

Nu, nu se putea, ar fi fost prea mare potriveala...

Și să fi luat loc tocmai la masa mea?

Am mai golit un pahar și mi-am pus un următorul, dar gândul nu-mi dădea pace.

Așa că m-am întors către el și l-am întrebat verde-n față dacă mai fusese prin sat.

ȘEFU, LA CHESTIA ASTA DAI UN ȚOI?

Dădeam, cum să nu.

La care omul își dezlegă limba și îmi spuse că mai fusese și că îl cunoștea chiar și pe Jijic.

CHIAR PE EL, AM IZBUCNIT EU PE DATĂ.

Chiar pe el, îmi confirmă comeseanul meu și fără să îl întreb începu să îmi istorisească întâmplarea care făcuse ca Jijic să dea peste el, să îi indese un pol în mână și să îi spună că trebuia pentru banii care abia i dăduse să urce pe o scenă, să se prefacă și el acolo că trage un tichet dar tichetul avea să fie cel care i-l pregătise dinainte Jijic, să se întoarcă spre el și să i-l dea lui în văzul tuturor celor din sală.

Iar comedia jucată pe scenă trebuia să fie perfectă. După care avea să primească încă un pol.

Ochii tovarășului meu de masă străluceau. Dar ai mei nu.

Și acuma cred că înțelegeți refuzul meu de a mai juca la tombole...

PENTRU MIHAI EMINESCU

— poezii
Lia RUSE

PENTRU MIHAI EMINESCU

Opera ta, Mihai, e-o măreție!
 Parcă-i o pictură desăvârșită
 Și din culoarea ei neliniștită
 Ar susura -suav- o simfonie...

În versul tău plutește veșnicie,
 -Așa- ca-n,.. iubirile mari. Pitită,
 Prin strofe, trece-o undă răzvrătită,
 Fiorul-vânt pornește să adie...

Rima prinde iute să ne-nfioare,
 Emoții cresc în clipa următoare!
 În poezie, doina prinde viață...

Scrierea ta, Mihai, vibrant-sonoră
 În stihuri geniale se răsfață
 Și,.. sufletele noastre le adoră...

UNIREA 1859

Ne bucurăm sărbătorind ``Unirea``
 Cum bucuratu-s-au și străbunicii!
 Noi, iar, simțim în suflete iubirea
 Pentru cei ce-au învins fulgerul friicii...
 Munteni și moldoveni cu-aceiași cuget
 Au pus pe Cuza -Domn- în fruntea țării
 Mărind o hartă-n lume și în suflet
 Cum am putea noi da ``asta`` uitării?!
 Patria noastră, plină de istorii,
 De ani și ani și-a tot schimbat bătrânii
 (Străbuni cu lăncii și atâtea glorii)
 Ce-au luminat și definit românii.
 Pământul nostru, să s-adune,-a-nceput
 De-atunci. Cu grijă alungând dușmanul
 Peste pragurile suse, -ținut cu ținut-
 Patria a-ntregit-o suveranul...

Azi, o soră, cu sufletul de rouă,
 E tristă pest-un hotar ce s-amână.
 Lângă surori ar vrea o viață nouă...

Suntem români ! Să dăm mână cu mână.

IANUARIE GRI

Miros de gheață...ianuarie gri...
 Aștept, în timp, sub dulcele zăvor...
 Neaua râde spre cerul plin de nor,
 Picură frig din orgile argintii.
 Sub pas, albul plesnește tăcere,
 Dorul rățăcește-n dimineată,
 Lunecă o insulă de ceață
 (Cupă-a nostalgiei efemere),
 Arde câmpia inimii mele,
 Zăpezile aleargă, iar, năluci
 Iarnă frumoasă -cu visele dulci-
 Geru,-n zigzag fuge, clipind stele!
 Reveria și realitatea,
 În amestec, cântă o poveste...
 Timpul ne pândește după creste,

Clipa sprijină eternitatea...

Mi-e dor de visul nostru din trecut...
 Dorul, din suflet, fuge sub gene!
 Te-aștept sa vii!.. ziua trece-alene,
 Aș vrea să stăm la focul de-nceput!

REGALĂ FLOARE

Spre basme curge liniștea -acum-
 La foc! Albul începe să se cearnă...
 Vremea tivește lumina cu fum,
 Lin, lunecând priveliștea în iarnă.
 E ca și cum aș trece printr-un vis!
 Ascult fluturii rotindu-se ușor...
 Gingașul gând -nebănuț- e scris
 Ducând pe aripi neobositul zbor.
 Clipa de taină e-a norului plecat
 Să învelească rodul pe pământ
 În zile reci, când gerul-împărat
 Sărbătorește nunta-iernii baletând.

Ceru-i deschis. În jur e gol crescut...
 Un dans de amintiri se bănuie-n timp,
 Prin flaute vechi trec doine din trecut.
 Razele, greu, pătrund în anotimp!
 Totul e alb,..pan` la alb orbitor,
 E-o-ncătușare de regală floare,
 Trec clipe uitate-n sănii de dor
 Cu clinchete ducându-mă-n ninsoare

LACRIMI DE FRIG

Februarie, fluturi albi de cristale,
 Ai amorțit în visul de-omăt aprins!
 Străveziului timp îi dau târcoale,
 Grele de dor, umbrele cu chipul nins.
 Pretutindenii, aeru,-ntâmplări, paște!
 Acum când norii-nfloresc suav argint,
 Pe omăt, gerul -diamante- naște,
 Lacrimi de frig...Clipele-s triste! Se simt.
 La crucea iernii-ngenunchează vântul
 Trecând dorul și sufletul prin boală,
 Tristețea răspândește-ușor cuvântul,
 Tăceri, priviri, pe-orbita lumii goală...
 Și împrejur o presimțire oarbă
 Mi-aprinde fața, inima mi-o strânge
 Îngăduind iubirii să o soarbă

Și-ascult fiorul alergând prin sânge.

Neaua-n dantelă se-așază pe pleoape,
 De mână prinși, noi răscolim cărarea,
 Și frigul ne aduce -mai aproape-!
 Pe buze se topește răsuflarea....

SCLIPIRI ROMANTICE

Luminile au înnoptat încet
 Țâșnesc, din boltă, izvoare de ger,
 Peste omăt un amnar violet
 Aprinde diamantele ce pier.
 Părțile fug desperecheate
 Pe roata ceasului cu clipe pale,
 Sub pași pocnesc pietre-nghețate
 Ce pot luci -deși- sunt ireale.
 În rugă smerite frunți se-nclină...
 Dorul scânteind aprinde-o stea
 Sclipind de frumusețe și lumină
 Pe-o rază furată din privirea mea...
 Vâslesc prin timp și,..suntem împreună.
 Clipa mă ține-n brațe-n acest vis
 O, fuge sângele și se adună
 Într-un ritm nebănuț de nedescris.
 Extatic strălucește, peste iarnă,
 Luna-n dulci lumini de reverie.
 Năluci, pe pârție, răstoarnă
 Candoarea noastră...E o beție!

MURMURĂ IUBIREA

Murmură, dulce, întâlnirea-n taina firii!
 Mătasea visului ușor mă luminează,
 Vesel îmi alină clipa presimțirii,
 Cu speranțe colorate mă îmbrățișează...
 Dinspre tăceri, urechea și-adună vaier moale,
 Sunt umbra peste care se scutură tot cerul,
 Stă suflul meu uimit în raze muzicale,
 E-o-aprindere-n sânge -deși- stăruie gerul.
 Un sentiment, cu puls haotic, mi-e rânduit
 Vorbele fug speriate iar gândul e confuz...
 Se deschide-o nișă-n regatul neasemuit...

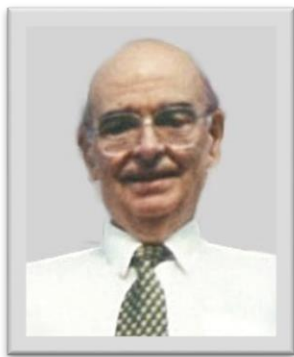
-Stăpânește-te!-mi zice clipa vuind în auz...

AZI-NOAPTE

Azi-noapte, am ascultat aerul cum pornea
 Un rotocol de vânt subțire și iernatic,
 Am ascultat zăpada căzută cum creștea
 Rulându-se-n nămeți-nalți
 pe-un timp sălbatic.
 Am ascultat, cu groază, cum alba herghelie
 Cu tropote de ger pe clipe-ntunecate
 Înnnebunea, cu vuiete, noaptea târzie...
 (Cuvinte, în friguri de frică, scuturate).
 Am ascultat un hohot puternic, lămurit,
 De vânt. Și-am alergat, de teamă, lângă tine...
 O, m-am bucurat când zorile au dezvelit
 Albă fața-a zilei menită să m-aline

DANIEL PREDOIU: UN FAR CARE LUMINEAZĂ ISTORIA COMUNITĂȚII ROMÂNE DIN MONTREAL

Wladimir PASKIEVICI

Am primit recent un studiu, scris de Daniel Florin Predoiu, intitulat *Les premières présences roumaines à Montréal* și publicat în « Revista Arhivelor » din București¹.

Lectura acestui text m-a entuziasmat. Și aceasta din mai multe motive. Întâi deoarece îl cunosc personal pe autor și observ cum progresa din punct de vedere profesional; apoi, pentru

că subiectul pe care l-a ales și care tratează istoria comunității române din Montreal m-a interesat de când am ajuns în Canada, în anii 1950; în al treilea rând pentru conținutul și calitatea științifică și literară a studiului; și, în sfârșit, pentru surprizele întâlnite în acest studiu.

Doresc deci să împărtășesc acest entuziasm și cu alți membri ai comunității.

*

1. Cine este Daniel Florin Predoiu ?

Daniel Florin Predoiu este un tânăr român, născut la Făgăraș în anul 1979, care a emigrat în Canada, la Montreal, cu părinții săi în anul 1999. Pasionat de istorie, s-a înscris la Universitatea din Montreal unde a obținut o licență (BA) în istorie în anul 2004. S-a mutat după aceea la Quebec pentru a se putea specializa în istoria românilor. Acolo, la Universitatea Laval, a obținut un masterat (MA), în anul 2007, cu un memoriu al cărui subiect a fost *Viața exilaților români după 1945*, publicând apoi o carte² asupra acestui subiect. A urmat înscrierea, tot la Laval, la doctorat (Ph.D.) luând ca subiect al tezei, *Istoria comunității românești din Montreal*.

Înainte de a termina teza, dar după ce a adunat materialul de bază, a decis din motive personale să se întoarcă în țară, în anul 2011, stabilindu-se la București. Acolo lucrează la timp parțial pentru o companie multinațională, ceea ce-i permite să avanseze cu redactarea tezei sale de doctorat.

Studiul « *Les premières présences roumaines à Montréal* » constituie, de fapt, un prim capitol al tezei sale de doctorat.

*

2. Cum l-am cunoscut pe Daniel Florin Predoiu

Prima noastră întâlnire a avut loc în ianuarie 2009. Daniel m-a contactat prin e-mail în urma unei serii de articole scrise în Revista *Candela de Montréal*³ conținând amintiri din viața mea.

Această întâlnire cădea bine pentru mine. Eram bucuros că cineva se decisese să se înhame la o astfel de sarcină. Când am sosit în Canada, în 1958, mi s-a explicat că au existat trei valuri de imigranți : primul, înainte de Primul Război mondial, compus din țărani romani (în majoritate bucovineni) ; al doilea, după 1945, compus din exilați politici

(anticomuniști) ; și al treilea, după 1990 (imigranți economici).

M-am mulțumit cu acest răspuns până în 1990 când am ieșit la pensie și când m-am integrat mai profund în comunitatea românească. Am constatat atunci că principalele surse de informație din comunitate despre istoria ei se găseau pe lângă instituții și asociații ca Biserica Buna Vestire, înființată în 1914, Asociația Română din Canada, creată de dl dr. Ion Țăranu, în 1952, precum și în memoria vie sau a documentelor deținute de persoanele mai în vârstă din comunitate. Cum cartea dlui Țăranu, « *Présence roumaine au Canada* », publicată în 1986, sau colecția de fotografii a dlui Dan Fornade, directorul publicației «Luceafărul», nu m-au satisfăcut decât parțial, am avut ideea, atunci când am devenit președintele asociației *Mouvement de Solidarité Québec-Roumanie*, în 2003, să propun celor din jurul meu, crearea unei burse pentru un student român dispus să facă un doctorat pe tema istoriei comunității române din Montreal.

Din diverse motive, ideea mea n-a « prins ». M-am mulțumit atunci să particip activ la organizarea unei expoziții fotografice, intitulată « *Un siècle de présence roumaine à Montréal* » în cadrul unui congres care s-a ținut la Școala Politehnică din Montreal, în anul 2001. Această expoziție, realizată de Maestrul Dinu Marinescu, a fost bazată pe materiale din Arhivele de la Ottawa și Quebec și pe documente culese din comunitate. Ea a avut un mare succes, dar n-a fost văzută decât de congresiștii prezenți.

De unde, marea mea satisfacție de a vedea un tânăr doctorand cerându-mi colaborarea pentru realizarea tezei sale. Când ne-am întâlnit, mi-am dat seama imediat că aveam de-a face cu un student strălucit. Apoi, când i-am citit cartea², am constatat că aveam în față un istoric debutant de mare valoare, fapt pe care l-am indicat într-o recenzie publicată atunci⁴. Cum unul din exilații aleși de dânsul a fost celebrul scriitor Vintilă Horia pe care l-am cunoscut personal (ceilalți erau Leontin Jean Constantinescu, jurist, și Sanda Stolojan, eseistă), am apreciat exactitudinea informațiilor furnizate și justețea analizei realizate.

M-am decis atunci să-l ajut și l-am recomandat conducătorilor Bisericii Buna Vestire și unor personalități ca dl dr. Sonea sau dl Nicolae Matte, ajunși înainte de mine în Canada. Din diverse motive, succesul n-a fost însă cel așteptat.

3. Conținutul și calitatea științifică și literară a studiului

Un studiu științific trebuie să fie bazat pe surse sigure. Principalele surse luate în considerare de Daniel Predoiu pentru perioada ducând până în anul 1914 sunt datele statistice din arhivele Canadei și Quebec-ului, extrase din recensămintele canadiene din anii 1901 și 1911 (precum și 1921, pentru confirmare). Alte numeroase surse sunt indicate în bibliografia studiului.

Găsim astfel, în anul 1901, pentru cetățenii români (având un pașaport al Regatului român) : 1 066 persoane în Canada din care 790 în provincia Quebec. În anul 1911, numărul crește simțitor : 7 911, respectiv 3 697.

Din păcate, aceste cifre trebuie corectate :

a) trebuie, astfel, scăzut numărul de persoane de origine etnică diferită de cea românească (mai precis numărul românilor de origine iudaică) ;

b) trebuie adăugat numărul de persoane de origine etnică română din Transilvania, Bucovina și Basarabia, ajunse în Canada cu pașaport austriac sau rus.

Și acum începe o treabă de detectiv. În recensămintele din 1901 și 1911, se găsesc originile etnice ale respondentilor dar, în cazul românilor, ei apar împreună cu bulgarii (*sic*). Astfel, la nivelul Canadei, găsim 354 români și bulgari în 1901, 5 875 în 1911; în provincia Quebec, 151 și, respectiv, 618.

Diferența față de cifrele menționate mai sus este frapantă. Ea provine în special din imigrația românilor din Regat, de origină etnică iudaică.

În ceea ce privește minoritățile românești din afara Regatului român, majoritatea provine din Bucovina.

Ce spun recensămintele ? Cel din 1901 nu este explicit ; cel din 1911 indică :

- imigranți născuți în Bucovina : 10 280 în Canada, 92 în provincia Quebec.
- imigranți de origine bucovineană (*sic*), posibil românească : 9 960 în Canada, 120 în provincia Quebec.

Aceste date sunt greu de exploatat. Dar dl Predoiu a găsit un mijloc pentru a clarifica situația : analiza datelor din recensământul canadian din 1921. Acesta, care are loc după întregirea României (1918), tratează imigranții mult mai precis pentru că precizează atât cetățenia cât și etnia fiecărui imigrant. Pe de altă parte, numărul acestora n-a putut să varieze prea mult în perioada 1914-1920, perioadă când imigrația dinspre Europa în Canada a scăzut în mod simțitor.

Astfel avem, în 1921 : 13 470 români în Canada, 1 371 în provincia Quebec și 1 026 la Montreal.

În același timp, există cifre care indică numărul de români și de bucovineni sosiți în porturile canadiene, în perioada 1915-1920. Cum numărul lor e modest, statisticile din 1921, puțin ajustate, pot reda destul de fidel numărul românilor din Canada în 1914 și, în particular, valoarea numerică a comunității române din Montreal în același an 1914, probabil în jur de 850-900 de persoane.

În încheierea primei părți a studiului dlui Predoiu (9 pagini din 35), acesta trage concluziile următoare, rezumate aici :

- 1) e imposibil de determinat cu precizie numărul persoanelor de origine română stabilite la Montreal între 1900 și 1914 ;
- 2) numărul aproximativ, pentru cei de origine română și bulgară este, în provincia Quebec, de 151 persoane în 1901 și de 618 persoane în 1911 ;
- 3) numărul acestora crește deci simțitor între 1901 și 1911 ;
- 4) dacă la aceste cifre se adaugă imigranții de origină română din țările din jurul Regatului României, comunitatea română din Montreal era mai numeroasă decât cea indicată în statisticile oficiale ;
- 5) cunoaștem cu precizie numărul românilor montrealezi în 1921: 1 026 ;

6) rezultă din cele de mai sus că în 1914 se găseau, la Montreal, în jur de 850-900 persoane de origine etnică română.

Restul lucrării analizează în detaliu fenomenul de imigrație din Bucovina (cetățenii de origine română) și din Regat (cetățenii de origină etnică iudaică). Aceștia din urmă sunt tratați, pentru prima dată cred, la un nivel atât de detaliat, incluzând câteva portrete de oameni care au marcat viața Montrealului, ca Pascal, Schwartz, Moishe și mulți alții.

De notat că au fost puțini imigranți provenind din Transilvania, aceștia preferând să emigreze în Statele Unite.

Calitatea lucrării e impecabilă : analiză riguroasă, exhaustivă, imaginativă, nuanțată, cu concluzii indiscutabile.

Stilul este clar, fluid și sobru iar franceza de mare calitate. Notele explicative și referințele bibliografice sunt în număr de 242. Opt tablouri rezumă datele esențiale.

*

4) Surprizele din lucrare

În ceea ce mă privește am fost surprins de trei concluzii : numărul relativ redus al membrilor comunității române din Montreal (mai puțin de o mie de persoane), în anul 1914, la momentul fondării Bisericii Buna Vestire; caracterul lor cvasi-exclusiv bucovinean; numărul impresionant de imigranți români de origine iudaică venind din Regat (care s-au integrat în propria lor comunitate); și absența de imigranți transilvăneni.

*

5. Urmarea ?

Viitorul studiu al dlui Predoiu ne va conduce probabil de la 1914 la 1945. Îl aștept cu nerăbdare. Este o perioadă în care comunitatea se întărește și se regroupează în jurul Bisericii recent înființate. Va fi interesant de urmărit cum a supraviețuit această comunitate, într-o perioadă în care nu mai era alimentată de un flux important de imigranți venind din țară, cum era viața de toate zilele ale canadienilor români din acea epocă, rolul Bisericii în păstrarea credinței și tradițiilor naționale etc.

Înțeleg că documentele istorice din acea epocă asupra acestor subiecte sunt limitate și greu de obținut. Sunt totuși convins că dl Predoiu a putut culege suficiente mărturii pentru a ne prezenta un tablou viu și realist – dacă nu complet - din acea epocă eroică.

Îi urez mult succes !

*

Referințe :

1. Daniel Florin Predoiu, *Les premières présences roumaines à Montréal*, « Revista Arhivelor », nr.2/2012, p. 114-149. Studiu disponibil și on-line la adresa: <http://www.arhivelenationale.ro/index.php?1an=0&page=438>
2. Daniel Florin Predoiu, *S'initier à l'errance en la racontant. L'exil, l'identité et la mémoire dans les journaux intimes de trois intellectuels roumains*, Sarrebruck, Éditions Universitaires Européennes, 2011, 143 p.
3. Wladimir Paskievici, *Canada din anii 1960*, Candela de Montréal, nr. 1-4/2006 și *Experiența mea cu sistemul comunist*, Candela de Montréal, nr. 2-4/2007
4. Wladimir Paskievici, *S-a născut un istoric : Daniel Predoiu*, ZIGZAG Român-Canadian », 10 iunie 2011, p.5.

VOLUMUL OPT, IARĂȘI

D.H. SILVIAN

Recunosc

Da, recunosc, ai avut dreptate, era bună pâinea aia cu semințe, era bună și dimineața, și graba, și teama, erau bune toate remediile pe care le purtam cu mine, și gândul, și fapta, și telefoanele celulare, și cafelele duble cu frișcă vegetală, și vinul fiert cu mirodenii, era bun, erau bune, erau precum au fost, precum le-am vrut.

Stau în întuneric

Am vrut și eu să aprind o lumină, însă nu găsesc șaltărul, întrerupătorul ăla amărât de lângă fiecare ușă, pe care îl atingi fără să gândești, și pe care eu încă îl caut.

Încerc

Încerc și nu-mi place, vreau, doar vreau, să fie, așa precum a fost, să pot aduce ultima strângere, în minte, în ochi, în nări, așa cum te țineam ca să-mi rămâi, acolo unde știam să o fac, într-atât încât uitai cine sunt, cine ești, la fel ca acum, când încerc și nu te mai văd, nici așa cum erai, nici așa cum ai fost, și nu îmi place, nici să uit, și nici să încerc.

Visăm în spațiu divin

Am început să țin minte ce nu am făcut. Iar ce a fost se șterge, sau e șters fără voie. Sunt prea mulți în acest spațiu divin, și forfota lor mă ține mult prea treaz pentru a mai visa. Ascult, mă uit, și înțeleg. Deslușesc amănuntele și detaliile din care suntem, pricep pleonasmul vieții. Privesc armura din colț de muzeu, și gestul samuraiului devine din ce în ce mai precis.

Ce ai văzut ?

Ce era nou ? Nimic, numai vechituri. În care mă cufundam cu toată ardoarea. Un fel de gropi înflăcărate în care să te afunzi repede și cu nesaț pentru a nu le pierde focul. De multe ori, ca să-ți ajungă, și să nu te mai poți întoarce. Să fii, înghesuit de temeri și de pofte, unde regretul să se topească în ce este și ce n-a fost.

Așa ai spus

Nu suntem decât o armată de amărâți și amărâte pe o bucată amărâtă de pământ. Am inventat dumnezei, și unul dintre ei ne-a inventat pe noi. Un amărât printre amărâți și-o amărâtă ruptă din el. Doar amărâți, așa aleși, niște frumoși printre urâți.

Implozie

Te pierduse atunci când s-a oprit să îți vorbească. Cu o unică clipire de gând, ți-a risipit amintirea pentru a te înfunda în tot ce mișcă și piere. Nu te-ai opus, și a profitat. Iar toate păstrate cu atât de prețioasă grijă, ți-au fost stărpite de o singură atingere, cu o pătrundere forțată de aer nou. Și ai ars fără foc, ai ars repede, dispărând fără sechele, nelăsând nici măcar cicatricea unei zile tinere de vară.

Invitația

M-ai invitat și ți-am primit invitația. Te-am invitat și mi-ai spus să revin asupra faptului. Și te-am regăsit zburând la nivelul pământului, între spumă și țărnam, de unde mâna lui Dumnezeu te prinde și te ridică, purtându-te printr-un vis de viață și de sort. Între spumă și țărnam se întâmplă multe, se pășește, se cere, se vrea, iar câteva rămân încolăcite în nodul esențial al lucrului

de bază numit nevoie.

Urma unei palme

M-am oprit în ochii tăi. Ai pus ceașca jos. Am simțit scârțâitul fundului de porțelan pe mica farfurioară, și după un tras de țigară, ți-am auzit cuvântul... Știe ! Nici nu te-am întrebat ce... Știam ! Și pe geamul ce-ți ocrotea anonimatul, palma mea îți topea un ultim abur. Între, nu rămăsese decât un ecler, două sucuri și un geamantan făcut în viteză.

Mă deranjează incompetența

Pentru că este făcută de incompetenți și de incapacitatea de a face lucruri bune, în lipsă de noroc, prin instalarea exhaustivă a ghinionului, creator de conspirații și comploturi, rezultat al stării generalizatoare, propagată și impusă de impudența celor vizați. Conform celor scrise, odată ieșiți, toți suntem niște incompetenți, nu numai tu: incompetent, -ă (lat. in-cómpetens, -éntis), care nu e la locul lui.

Ce-ți pot încă ?

Ce-ți pot încă zice ? Că am încercat, dar nu de ajuns ? Că am avut când am vrut, și am vrut lucruri bune și sănătoase ? Că unele se învață făcând, cu minunăție, de una, două și trei ori, sau desăvârșit doar atunci când numai tu atingi, că pentru altele nici o viață nu-i suficientă să găsești ? Că de sus toate-s mai frumoase și nu contează unde ești ? Că e bine să începi chiar când te oprești ? Că regretele nu vin în două ? Că nu sunt menite pentru ce-ai făcut, ci pentru ce-ai uitat să faci ? Că prea târziu e mai bun când e devreme ? Că acum ce știi e pe loc, și nu pe urmă când ai să uiți ? Că nu ne schimbăm decât în ceea ce suntem ? Și că de fapt nu noi ne schimbăm, ci alții ? Sau doar ne schimbăm între noi ? Ce-ți pot servi ? Sfaturi, clipe, experiențe ? Ce importanță are doar de auzit ? Niciuna, nici dacă o spun de multe ori în diferite forme ! Rămâne doar de formă. Ce pot să mai zic ? Fă tu restul, nu neapărat mai bine, dar frumos ! Eu nu mai zic, o iau pe jos, un pic.

Cred

Nu cred în blesteme, ci în blestemați. Îmi plac miracolele, dar nu cred în ghinion și nici în noroc. Spui că prostia nu doare. Ba doare, îi doare pe cei ce o suportă. Noroc că nu sunt puțini. Și ce ghinion: mă apropii de sfârșit. Nu știu al cui. Sunt contra trecerii timpului, și nu îmi plac cei care se agață doar pentru a fi. Aud: sunt, exist ! Întreb: ce ? Ce o să fie, este bine de aflat după ce o să se întâmple. Nu apreciez ura. Urăsc când mi se spune să nu mai filosofez. Nu am aflat încă de ce. Cuvântul îmi aparține, îl dau. Între minciunile omenirii mai vâș și eu câte un adevăr. Mă feresc de înjurături. Ascult profeții și nu-i întreb de unde vin. Mi-e frică de urări, ghicitoare și cerșetori. Nu cunosc mila. Cerșesc de la oricine, fără milă. Și cred în borduri, drumuri și accidente. Accept nominalizarea. Sunt norocos și împlinit, cunosc metodele de prim ajutor și cred în importanța acestora.

Post-scriptum: pășeam mijlocul revoluției și vedeam cum leii sar prin gaura steagului. Cercul de foc era deja stins, însă fumul încă ieșea din el, și din ei.

Doar așa, într-o doară

Ca să mă doară, mi-ai spus un pic, cu buzele ți-ai mângâiat cuvintele, mi-ai tăiat o bucată de speranță, apoi picioarele, și inima, și am mers în mâini și în vise, iar visurile le-am împlinit, ne-am stins împreună, și ne-am acoperit cu groapa săpată în care nu mai căzusem demult, însă care acum era prea mare pentru a o evita, și nu am mai făcut-o, nici cu crezare și nici credință, ci doar cu zgomot, de ploaie cu stropi ai căror flori vor

crește pentru alte degete, ce le vor rupe și pune în păr celor cu mai mult cap, pe rând, la rândul lor și din cap în coadă.

Viața

Elogiu, o apreciere, de film, cu un bun scenariu, și câteva de suflet... "The perfect con is one where everyone involved gets just what they wanted." "There is no such thing as an unwritten life, only a badly written one." "You were the only audience I ever needed." Nu eu le-

POEZII

Dor de EMINESCU

ÎNTR-O LUME DE NEGURI, o stea n-a apus
Nemărginirea stăpânește, se-nalță mai sus
O aștept, să coboare, pe o rază de lună,
CA O FĂCLIE de speranță, în timp, să rămână!
În dor, de dor slova-i citim,

îl prețuim, îl preaslăvim
Și peste ani îl vom cânta, în vers îl preamărim.
Chiar plopii cei fără de soț,
murmură.. o chemare

Eminescu, Eminescu.. se-aude-n depărtare..
Plânge și suspină lacul, nufierii s-au ofilit,
Codrului îi cade frunza, păsările-au amuțit,
Au rămas tinere ramuri...

cât să împletești un pat,
DE CE NU-MI VII?

Luceafăr.. în veci fi-vei așteptat.

Brazii mei

Brazii mei din Coasta Morii,-n noaptea asta,
v-am visat

Smaraldul de astă-vară era parcă.. argintat.
Iarna grea se năpustise peste Vrancea, viscoalea
Pădurea mea iubită, în strai de nuntă se-nvelea
Mie-mi viscoalește-n suflet, geruindu-mi inima,
Mi-amintesc..., iarna trecută mă-ncălzeai
cu cetina.

Eu vă citeam poezii, vă scuturam crengile
Care s-aplecau spre mine, sărutându-mi genele.
Într-o noapte, când ea, muza ...s-a lăsat așteptată
Am pornit pe o cărare-n pădurea argintată.
M-a oprit un găfâit, ce venea dintr-un tufiș,
Doi ochi adânci de ciută.. mă priveau, pe furiș.
Țâșnește apoi săgeata.. și se pierde-n pădure
Stăpânită de frică... neputând să o-ndure.
M-am așezat pe zăpadă, rezemată de un brad
Așteptând, să vină muza, privind cum stelele cad.

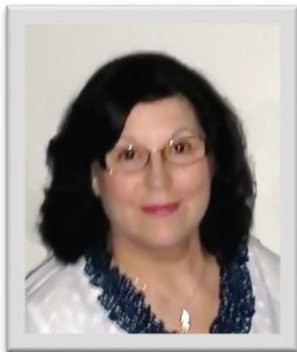
Noaptea albastră...

Noaptea mea albastră, în rochie de bal
Își scutură salba-n sclipiri de opal,
Mă prinde în brațe, mă ține aproape
Și-alunecă-n dans, pe-ntinderi de ape.
Ușoară ca fulgul se-nalță la stele
Le pot, chiar, atinge cu palmele mele,
Mi-arată o stea, s-o prind la cingătoare,
Eu nu stric frumusețea Carului Mare.
Și-n murmur de stele, comete zvănesc,
Imagini de vise, pe cer zugrăvesc,
Noaptea albastră își țese misterul,
Cu brațele-i umbre, cuprinde tot cerul.
Apoi își desprinde mantia ușoară
Și-n liniște deplină, lin, lin coboară,
În Munții Carpați, pădurea de brazii

am scris, dar acum făcându-mi suma, le-am gândit și le-am recunoscut valoarea mai mult ca oricând.

Iarși, un sfat

Când a fost ultima dată când te-ai uitat în oglindă ? Nu te mai supăra. Ia un fresh, că-i proaspăt !

Marcela STRAUA

POETUL

Făuritor de vers mirific, te port mereu, în gând,
Stea strălucitoare, -n noapte,
ce n-apune nicidecum

POETU-i ploaie de cuvinte sau viscol, furtună,
Șiragul de mărgearuri, coralii din lagună.
Aripă de înger, ce te trezește, în zori,
În ritm de dans apatic, pe strune de viori.
Sorbind sărutul lunii, cu-mbrățișări flămânde,
Pierdut pe luciul apei, în mângâieri de unde.
Ocean întins, de dor, senin cer ,după ploaie,
Lumini dispersate-n culori, harpă vioaie,
Este sfârșit și început ..a vieții nostalgice,
Durere, zbucium, răs și plâns, e clipă și vecie.

Plutim, purtați de albul vis

În liniștile troienite
Purtați de nea, plutim
Ni-s drumurile rățăcite
Cărări în alb croim.
Printre copacii argintați
Pe coamele albe
Pierduți-s pașii, înghețați
Iar urmele.. strivite.
Plutim ușor, de vânt sălțați
Feerică-amăgire
Plutim cu ochii injectați
De-a zăpezii sclipire.
Plutim, purtați de albul vis
Plutim spre.. nemurire
Plutim pe-al lumii acoperiș
Mirifică plutire.

POT..

Pot păstra prietenia ..doar cu vigilență,
Resping trufia, ostilitatea, insolenta,
Respect erudiția, purtată cu prestanță,
Privesc stupiditatea.. cu nonșalanță..
Pe-o aripă de gând, pot agăța preferința,
Într-o lacrimă, sub pleoapă,
pot strânge credința,
Să-mi țin voința-n palmă,
îmi dau toată silința,

Și-n ceața trecutului pot trimite căința.
Cu mireasma petalei, pot să-nvălui dorința,
Clocotind, lung inspir, din vaporii năzuința,
Să trasez tangentă la perfect..., am tendința,
Din arta conversației, îmi extrag elocința.
Nu pot să gust, acceptând resemnăt, umilința,
N-aș putea vreodată, să-mi pătez conștiința,
N-am taler, să pot pune-n balanță chibzuința,
Uneori.. nu am leacul, să-mi tratez suferința

Își cheamă acasă, unul din barzii.

Mă leagănă noaptea albastră, matern
Fulgii de nea pe cetini, se aștern.
Luna își arată fața printre nori,
Bardul colindă, acas'.. de sărbători.

Păstrăm tradiții

De dor de țară, inimile-s pline,
Ai zâmbet șters în zilele senine
Pe alt meleag, tu păstrezi tradiții,
Perpelit în dor, legat-n inhibiții.
Și ca polenul ..dus din floare-n floare,
Risipiți suntem, în depărtare.
De sărăcie, am plecat din țară,
Dar nostalgia.. începe să doară.
Avem grija celor ce sunt.. acasă,
Părinte, soț, copil sau o aleasă,
Uităm doar o clipă, muncind.. ne spetim
Dorul ne ajunge și dacă trudim.
O lacrimă fierbinte ștergi furiș,
Dar ai curaj, te strecoari prin hățiș.
Doar speranța-ți îndulcește amarul
Când nemulțumirea.. umple paharul.
O duci greu, cu dor aprins de casă,
Tribut plătești, puterea te lasă.
Cu stoicism înduri, ai vrea mai sus
Măhnit, te lupți, ca să nu fii răpus.

Caută izvorul de credință!

Purtat în valuri de căință
De văzul lumii, nu te ascunde,
Caută izvorul de credință!
Adevărul, așa-l vei pătrunde..
În genunchi să cânți tropare,
Ca să convingi Sfinții Părinți.
Prin mănăstiri, pe la altare
Cerând clemență, de la sfinți.
Cu fruntea jos, s-atingi pământul
Să cânți acatist, la metanii.
În rugăciune, spune-ți cuvântul
Săracilor, să le-mparți danii.
Ai ales calea, cerebral, din mers
Spre o credință adevărată.
Dând vieții, o nouă șansă, alt sens,
Păstrează CRUCEA, Iisus te iartă!

FUNIA ROȘIE – continuare –

Leonard VOICU

- *Scoală măi băiatule ! E șase ! E târziu ! Hai că trebuie să duci caprele la păscut.*

Cu ochii umflați Dan Vardan sări din pat, și observă că toți ai săi erau îmbrăcați de mult.

- *Spală-te pe față și vino să mănânci ceva !* îl îndemnă tanti Tanța.

Apa rece, proaspăt scoasă din fântână, îl trezi de-a binelea. Dan se îmbracă în grabă și merse la bucătărie unde îl aștepta micul

dejun - două ouă cu ceapă prăjite în untură, brânză, mămăligă rece și o cană de lapte acru.

- *Ți-am pregătit de-ale gurii pentru mai târziu când ți-o fi foame. Uite traista !* spuse tanti Tanța și îi agăță de gât sacul cu merinde. Apoi continuă cu alte instrucțiuni: *Mergi în grajd, urcă în pod și ia ceva să legi caprele, să nu se piardă pe câmp.*

Neavând de ales, Dan Vardan porni spre locul indicat să caute vreun lanț ori vreo funie. Rareori intra în fostul grajd al boilor - acum părăsit, trist și plin de pânze de paianjeni. Nu era nimic de făcut acolo și de obicei ușa era mereu încuiată cu un lacăt mare, înegrit de timp, a cărui cheie era agățată într-un cui în bucătărie. Astăzi, era deschisă, Dan intră, și pentru prima dată remarcă pe peretele din stânga, agățate aproape de iesle, o funie roșie și un resteu îndoit. Ceva îi spunea să le lase la locul lor, dar uitându-se în jur și găsind că era prea complicat să urce pe scară în pod, Dan alege calea cea mai simplă - luă funia roșie și după ce se convinse că este suficient de lungă, o puse pe umăr și se îndreptă spre locul unde erau caprele.

- *Ce faci ? Doamne iartă-mă !* strigă la el tanti Tanța.

- *Ce e ? Ce am făcut ?* întrebă Dan surprins.

- *Pune imediat funia aia în cui de unde ai luat-o ! Să nu te vadă bunică-tu că ai pus mâna pe ea că se supără foc.*

- *Păi și ce să iau altceva ?* continuă Dan nedumerit.

- *Urcă în pod cum ți-am spus și ai să găsești acolo lanțuri câte vrei.*

Contrariat și neînțelegând gravitatea acțiunii sale, Dan Vardan se întoarse în grajd, puse funia roșie la locul de unde o luase și urcă în pod. Acolo găsi întradevăr multe lanțuri de diferite lungimi și grosimi. Alege ceva potrivit și coborî înapoi. Dar înainte de a ieși din grajd, curios, se apropie de funia roșie să o cerceteze mai bine. Găsi că nu era putredă, ci chiar foarte solidă.

- *De ce n-o fi vrut tanti Tanța să iau funia asta ?* se întrebă Dan Vardan.

Privind-o mai atent, observă că la origine a avut o culoare deschisă, culoarea cânepii, și ulterior a fost vopsită în roșu. Pe ea se vedeau niște pete mai închise la culoare, iar vopseaua, gândi Dan, fusese adăugată pe deasupra ca să le acopere. Iar alături, agățat și el într-un cui, Dan remarcă un resteu îndoit. Examinându-l mai de aproape, observă că începuse să ruginească, iar câteva pete înegrite de timp se găseau și pe el.

- *Ce o fi cu istoria asta ? Lasă că am să aflu eu !* își spuse Dan intrigat, în sinea lui, înainte de a ieși grăbit din grajd. Timpul nu așteaptă și avea de mers o bună bucată de drum până să ajungă la miriște. Pe ai săi nu-i mai vedea nicăieri, plecaseră probabil la treburi. A scos singur cele două capre de la ieslea lor și nedumerit de cele întâmplătoare, ieși din curte și porni pe ulițele secundare în direcția unde știa că au fost lanurile de grâu, acum secerate de combinele de la fermă. Mai multe întrebări îl frământau pe Dan Vardan și nu avea nici un răspuns. De ce să se supere bunicul ? Doar pentru că a luat o funie oarecare ? Dar dacă nu era o funie oarecare ? Dar de ce era vopsită în roșu ? Și multe altele revedeau fără încetare, fără să le găsească nici un răspuns. Era sigur de un singur lucru - trebuia să fie ceva important din moment ce tanti Tanța se speria așa de rău.

Ajuns pe miriște unde tocmai sosiseră și alți tineri de vârsta lui, printre care vărul său Florian cu sora sa Mirela, Dan Vardan, a priponit caprele și le-a lăsat să pască volbura sărăcăcioasă ce se găsea răsfirată ici și colo. Câteva grăunțe de cereale se întâlneau uneori împrăștiat, dar acesta era un lucru rar pe care nu conta prea mult. "*Păi dacă numai asta au să mănânce toată ziua... nu am făcut treabă bună*" și-a spus Dan, privind a păgubă câmpul pârilit de soare pe care se vedea clar că animalele nu prea au ce paște.

Unii săteni aveau câte o bivoliță, alții câte o vacă, câțiva litri de lapte căutau fiecare pentru a avea în ce încălzi o bucată de mămăligă ori din ce să facă brânză. Dan Vardan se obișnuise de mic cu caprele, unii râdeau de el câteodată - "*Capra e vaca săracului !*" numai că Dan nu dădea importanță la asemenea afirmații fără valoare. Bunicul său, Florea Vardan îi explicase mai de mult:

- *Laptele de capră este mai bun pentru copii și bătrâni decât laptele de vacă. Este mai ușor digestibil, îl pot bea și cei pe care îi doare stomacul dacă beau o cană de lapte de vacă. Iar tu ai fost crescut de mic cu lapte de capră și uite ce mare și voinic te-ai făcut. Zeus a fost crescut cu lapte de capră după mitologia greacă. La noi în sat, baba Tica are peste o sută de ani și dacă o întrebi care este secretul ei o să-ți spună "Laptele, de la caprițele mele maică." și știe ea ce spune, că nu a fost bolnavă de nimic niciodată. Laptele de vacă este bun să crească vițelii, să ajungă la sute de kilograme, tu vrei să te faci mare cât un taur ?* încheia bunicul cu un zâmbet blajin.

Conștient de importanța caprelor pentru familia sa, Dan se simțea direct responsabil ca ele să fie hrănite bine. De aceea, gândi că va rămâne pe miriște până după prânz, iar apoi, va pleca mai devreme spre casă pentru a se opri cu ele la marginea satului unde grădinile gospodariilor sunt delimitate unele de altele cu tufe de salcâmi. Cum frunzele de salcâm sunt o delicatessă pentru capre, socoti că va face o treabă bună.

Cu cugetul împăcat, se propie de ceilalți copii și, cum unul dintre ei avusese buna idee să aducă o minge, au format două echipe și, fără să stea prea mult de vorbă, au încins o miuță ca să le treacă timpul mai ușor.

(va urma)

O SĂPTĂMÂNĂ ÎN SUD SAU EL PARAISO

- continuare

Corina LUCĂ

Eram în Laguna Albastră când ploaia a început. Torențială. Chiar cu barca rapidă am făcut 20 de minute până în port. Ne-a udat până la piele. Este numai o expresie. Doar eram în costumele de baie deja ude. Tocmai ieșisem din apă. Ce să mai ude? Și ploaia cădea. Picături mari, grele și reci. Vântul bătea sau era de la viteza bărcii? Cine știe? Trăiam senzația că totul în jur este apă. Ca o purificare. Eliberare de emoții. Toată lumea râdea. Adrenalină la viteza bărcii de

80 km/h. Ajunși în autocar, ne-am uscat până am ajuns la următoarea destinație: un magazin uriaș cu suveniruri. Ca să-ți faci șederea mai plăcută și să te convingă de calitatea produselor, angajații îți ofereau gratuit spre degustare cacao fierbinte cu scortişoară, preparată din cojile boabelor de cacao sau diverse tipuri de lichioruri pe bază de rom local (Ron Barcelo): cu cacao, cafea, ghimbir, portocală, vanilie și multe alte arome. Să nu uităm de celebra deja „MamaHuana”, bună la toate. Bărbații știu de ce... Să faci cumpărături acolo era afacerea ghidului cu magazinul respectiv, pentru că la casă te întreba numele lui pentru comision.

Fausto, tânărul și simpaticul nostru ghid de o zi, ne-a povestit și la dus și la întors despre istoria, geografia, economia și sistemul politic al Republicii Dominicane. O adevărată enciclopedie. Avea umor, adora serviciul lui și ne-a făcut să petrecem în mod plăcut timpul în autocar.

A început prin a ne mulțumi nouă, turiștilor, pentru contribuția la dezvoltarea turismului, care reprezintă 50% din economia țării și astfel există acolo astăzi infrastructură și școli. Cele publice, ca și spitalele publice sunt gratuite. Salariul minim pe economie diferă, cum e și normal, de la sistemul privat la cel de stat. Începând de la 150\$ pe lună, se poate ajunge până la 200\$ pe lună pentru cei care lucrează în sistemul hotelier, în timp ce profesorii câștigă 700\$ pe lună, iar medicii la spitalele de stat chiar 1000\$ pe lună.

Înainte, oamenii trăiau doar din cultivarea trestiei de zahăr. Chiar și acum ea se recoltează manual cu maceta de două ori pe an, iar la fiecare patru ani se distruge prin arderea completă a câmpului. Astfel, la următoarea replantare se păstrează calitatea culturii. Printre tulpinile trestiei de zahăr, își duc traiul diverse specii de tarantule și șerpi neveninoși.

Situată în extremitatea estică a insulei, Punta Cana înseamnă: punta – capăt, iar cana - numele unei varietăți de palmier mult răspândit în zonă. În zona Punta Cana există 60 de hoteluri și 3000 de camere. În Marea Caraibelor, unde apa este clară, calmă și fără valuri, se află Saona, insulă protejată prin lege, care face parte din Parcul lor Național. Are 5 km lățime și 10 km lungime. Nu există niciun hotel sau altă

construcție. Doar plajă. Aici sunt aduși turiștii în fiecare zi cu catamaranul pentru distracție.

Insula este împărțită în două: în stânga este Haiti, iar în dreapta este Republica Dominicană. Populația Republicii este de 10 milioane de locuitori. Haitienii care lucrează aici câștigă de 5 ori mai mult decât dacă ar lucra în țara lor de baștină.

Benzina este scumpă. Ea se aduce din Venezuela, unde 40 de galoane costă 1\$, iar în Republică 1 galon costă 7\$. Mașinile sunt scumpe, mai ales cele noi, chiar și cele japoneze Honda. Doar jucătorii lor de baseball care joacă în Statele Unite, câștigă enorm încât își pot permite să-și cumpere chiar și un Ferrari. Cum limita de viteză este de 100 km/h și radare de viteză nu există, se circulă cu mare viteză și au loc multe accidente. Dacă un polițist reușește să oprească o mașină care circulă cu viteză foarte mare, la vederea șoferului, de obicei îi cere un autograf. Nici vorbă de amendă. Deviza este să se protejeze eroii locali.

Datorită prețurilor mari la mașini, majoritatea localnicilor își iau motociclete, cu care transportă toată familia, până la patru persoane odată și fără cască de protecție, neavând o lege care să prevadă altfel. Dacă poliția îi oprește, sfătuiește șoferul doar să aibă grijă la drum. Fausto are patru fete. Le ia pe toate cu el pe motocicletă. Ne-a zis:

- Știu că în țara voastră este permis pe motocicletă numai două persoane, iar casca de protecție e obligatorie, dar eu am patru fete și le iau pe toate cu mine. Asta e țara mea și o iubesc!

Ghidul Fausto mai povestea și de bunică lui din partea mamei, care a avut 16 copii, iar acum se bucură de 102 nepoți. Tatăl lui are pielea și ochii de culoare neagră, iar mama lui are pielea albă, blondă și cu ochii verzi. Sunt 9 copii: 8 băieți și o fată. El (al 4-lea născut) și cu fata (ultima născută) sunt mulatri, unul dintre băieți e alb, iar restul sunt negri. Genetica...

Odată ajunși înapoi în resort, obosiți după aventura zilei, ne-am schimbat și ne-am grăbit spre restaurantul italian, San Angelo, unde aveam rezervare la ora 7 seara. La început a fost bufetul, format din pasta și anti-pasta, apoi s-a servit felul principal și desertul, toate de bună calitate. Piesa de rezistență a fost însă o roată imensă (cât o anvelopă de mașină) de cașcaval parmezan, de unde te autoserveai scobind cu lingura. Uscat și foarte gustos.

În a 6-a zi ne-am odihnit, adică am continuat să facem ceea ce nu terminasem încă: plajă, mâncare și băutură. Ne-am găsit însă timp să vizităm magazinul Nicole, unde proprietara, o quebeçoise, a găsit acolo terenul propice pentru a deschide o afacere cu bijuterii din larimar și chihlimbar (pietrele lor naționale) și suveniruri diverse. La subsol era un mic atelier artizanal de fabricat trabucuri. Cu vânzare.

Ce bine e să călătorești doar cu bagaj de mână! La început ideea te înspăimântă. Te gândești la toate micile lucruri de care depinzi ca să funcționezi normal. Societatea de consum ne-a obișnuit să ne înconjurăm de lucruri, mare parte inutile. Deci, pentru a face un bagaj de mână îți trebuie un exercițiu de priorizare. Chiar îmi trebuie o sută de creme, zece produse de păr, 4 perechi de pantofi și multe altele...?

Exemplul mi l-a dat o prietenă antrenată în voiaje mai lungi sau mai scurte peste tot în lume (datorită serviciului pe care-l are). A reușit performanța de a pleca doar cu un bagaj de mână pentru o lună de zile, călătorind în peste opt țări (zona Asia de sud).

Deci, zis și făcut. Mi-am făcut singură curaj și m-am încadrat în cele 8 kg impuse de compania de zbor. Satisfacția a fost maximă. Cu biletele electronice imprimate de acasă, cu locul rezervat on-line cu 24 de ore înainte, fără coadă la

verificarea de bagaje de la plecare și fără coadă la așteptarea de bagaje la sosirea în imensul aeroport de la Punta Cana sau noaptea pe aeroportul din Montreal, pot spune că a merge doar cu bagajul de mână într-o călătorie a fost o reușită, pe care am mai repetat-o de fiecare dată. Recunosc că numai când a fost vorba de o săptămână. Cert este că ceasul arăta orele 19h00 când coboram din avion și 19h30 când intram în casă. În aceeași zi...!

Astfel, s-a încheiat o săptămână de vis în „El Paraiso”, ceea ce înseamnă oriunde în sud, la căldură și plajă.

A urmat apoi Mexicul, o altă poveste fascinantă cu piramide bântuite încă de mayași. Și tequila...

MAMEI... Elena OLARIU

„Nu nesocoti pe mama ta când a îmbătrânit...” (Prov.23,22)

Cu mâinile tremurânde, osoase, cernând prin bucuriile inimii durerea și sarea pământului, femeia se apropie de fereastră; șoapte abia perceptibile: „Doamne Iisuse Hristoase, ai milă de mine!” făceau buzele să se miște ușor, discret ca și cum ar fi murmurat o melodie veche, melodie ce-i descoperă parte din tainele amintirilor cele mai frumoase ascunse cu grijă în camera sufletului...

Căci la trecerea dintre ani și dintre lumini, odată cu schimbarea luminii în sufletul ei se macină grija omului a cărui bătrânețe nu poate fi ocolită și o sete adâncă, de viață, îi cuprinde gândurile. Prin ochiul de geam întrezărea parcă fuga copilărească a celor ce cu atâta drag îi îmbrățișase și plânsu-i înăbușit aburi fereastra la durerea mută căci acum ar fi voit să-i aibă în preajmă...

De afară o boare imperceptibilă îi răcorea fruntea ridată și obraji i se inundară de puhoiul de lacrimi ce fără voie se prelingeau pe nas, pe buze, simțind gustul dulce-sărat al trecerii timpului...

„Nu nesocoti pe mama ta când a îmbătrânit!”. O șuviță de argint, căzută din părul ei, „dănțuia slobod” pe frunte alinându-i cumva durerea ascunsă, ea mama întârziind să și-l ascundă sub broboadă sau poate chiar lăsându-l să se lege slobod cum altădată legăna în brațele-i tinere, vâjnoase, pruncii să adoarmă...

Este mama tuturor timpurilor, este marea mamă ce cu jertfă imensă și-a alăptat puii, i-a mângâiat în vremi de restriște - uitându-și de sine și cerând continuu iubirea supremă. Este

mama care din ceas în ceas, din zi în zi, luni apoi ani, sute de ani de suferință, cu urmele vremilor pe chipu-i și totuși atât de senină, cu plânsul tăcut, fără de lacrimi, mama care din iubire se jertfește continuu, mama cu aureolă de vestală ce îmbrățișează universul, o teamă lăuntrică spunându-i că vremile acestea sunt mai aprigi ca oricând... E mama care iubește și iartă...Și iarăși iubește! Iar buzele, într-o șoaptă continuă, abia perceptibil, murmură: „Doamne, Iisuse Hristoase, ai milă de mine...!”

„Nu nesocoti pe mama ta când a îmbătrânit”. De departe, din cele patru zări, copiii fiindu-i plecați, căci le crescuseră aripile, visează căsuța bătrână din mijlocul satului, înconjurată de gutui - bătrâni și ei acum – ale căror poame parcă le gâdilă nările și-i îmbie să muște cu poftă din fructul pufos, ușor acruț, cu parfum de poamă divină...Și poftă de viață!

Pe obraji ei adânciți de urmele lacrimilor se lasă o tăcere de piatră și liniștea cuprinde interiorul camerei. Deși nu mai plânge, ea știe că nu peste multă vreme puii se vor întoarce la cuibul străvechi, ușor dărăpănat, vitregiile anilor lăsând amprente, și, pentru o bucată de vreme iarăși va înflori...

Ea, bătrâna mamă, veșnic floare vie a amintirilor, cu bucurie de copil în suflet, zbucium și plâns la durere, ea veșnic mama cea nemuritoare unește cu lumină și lacrimi de argint căldura dintre inimi... Și dintre frați.

„Nu nesocoti pe mama ta când a îmbătrânit!”

Privește tăcută prin ochiul de geam ce-o desparte de iarna de afară, iar o scânteie ce iese din sobă, pocnind, se oprește la ușă: Tresare! O voce lăuntrică îi spune să pregătească cina: în seara aceasta, din cele patru zări, toți puii ce cândva zburaseră de la cuibul străvechi, primindu-i mesajul în vis - mesajul ei tăcut – se vor aduna să ia masa împreună...

Și geamul, încălzit de lacrima rece și sărată a femeii, lasă să se întrezărească discret urme ale unei flori, și încă una...de ghiocie.

VISÂND LA MARELE LUCEAFĂR, MIHAI EMINESCU

poezii de Melania RUSU CARAGIOIU

secunde fără cântec

Plâng spaimetele în bradul din grădină,
Ulucile bătrâne strâng din umeri;
Sunt știrbe, de nu poți ca să le numeri,
Dar se ascund sub streșini de cătină...

Un corb întreabă zarea de rășină:
De ce-a trimis rugina peste lume?
Dar geamătul uind dinspre genune?
Și când veni-va iarăși tihna plină ?

Din ramurile grele de-alumină
Se scutură semințe de tăciune
Și-n graiul lor s-ar zice că enumeri

Secunde fără cântec, în surdină
Când gongul bate a amărăciune
Și bradu-și zboară acele în pulberi..

de ce-mi zburăți voi, amintiri?

Zboară amintiri ca paiele-n furtună;
De după stoguri cresc pisici de nor
Și luna se-nvârtește-n jurul lor
Când șoaptele sunt arme ce detună.

Mă strâng în mine ca de un fior
Care vibrează-n noaptea de delir
Și simt în gât licoare ca de știr;
Pământu-mi fuge parcă-aș fi schior.

O față trece îngânând un cântec;
Sare în drumul ei un ied roșcat!
Eu văd un țap și-o babă, ca-n descântec!

Și vârcolaci! Un tot amalgamat,
Și cai cu aripi răsărind din pântec...
Cât de departe gândul m-a chemat?!

dantela florilor de gheață

Dantela florilor de gheață
Cu mii de fire argintii,
În stea de nea ce se răsfată
Pe geam, te-așteaptă ca să vii.

Par ace argintii, dar ele
Nu au argint, ci doar părere,
Nu au nici vârfuri de andree;
Sunt doar în gândurile mele...

Și sunt atât de măiestrite,
Întreșute ca o viață
Calmă, dar plină de ispite...

Privindu-le îți par smicele
Cu fluturi, stele risipite:
A iernii horbotă-n perdele...

cele trei rodii aurite

Sub cerul ce se pierde peste mare,
Într-un climat de rodii despletite,
Cresc rodieri cu fructe pârguite
Și cu arome de migdale-amare.

Și rodiile ce-n basm se răsfată,
Puține - o treime într-un pom,
Cu sângele lor pot clădi un om:
Doar, zânei mici i-au dăruit viață...

Și uite-așa, viteazul Făt-Frumos,
Cu paloșul a despicat un fruct
Și moartea a lăsat-o mai prejos!

Din picături de aur și nectar
Se-adună chihlimbarul onctuos
Și-o zână din miresme și... cleștar...

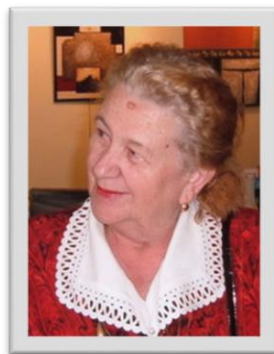
amintirile din vară

Am întâlnit în lungul verii stele
Când duc moriști copiii către ape,
În curcubeie le-am dus să se-adape,
Și îmbrăcate-n gândurile mele.

Care-au căzut le-am împărțit la alții
Să crească în explozii de petunii,
S-ascundă-n ele tazlele, păunii
Și să sărute-n zbor norii, înalții.

Și fata din dafin sub perna-i pune
Buchet de zări ca să-și viseze partea,
Atunci când luna obosită apune...

Iar cai din basm, în tropot fac să sune
Și literele ce se-aștern în cartea
Pe care ursitori scriu în cărbune.

file de album

- romanță -

Îngemănați: Eu - Soarele, Tu - Luna
Trecem pe firmamentul ancestral
Și parcă-am răsărit dintotdeauna
Înlănțuiți în zborul ideal.

Mai răsfoiesc azi file de album
Și poza ta-mi zâmbește alintător;
Frumoșii ochi mă îndeamnă să le spun
Că mă gândesc mereu la ei, cu dor...

Sub florile de tei văd amintiri
Ce se aștern în bucle aurii
Și-n luminoase stele - dragi priviri...

Imagini decupate din hârtii,
Ce se înșiră pe argint, subțiri;
Vor face iar la mine să revii?

anacronism cu turn

În versuri migălos meșteșugite
Să cânte trubadurii eleganți,
Să se preumbe doamne, paji și fanți
Pe-aleile cu dale lăcuite!

Și-n feeria florilor de pai
Ce-au inspirat fragile corzi de liră,
Să vină muza ce sub bolți resfiră
Boabe de gând în cărți de evantai.

Și în lumini de carnaval nocturn
Să cadă ploi de floare în covor
Să se desfacă zidul taciturn

Să intre-n el lumină de pridvor
Și rândunele să pătrundă-n turn,
Conduri, coturni și-al zânelor picior.

Clepsydra

Și pictural, într-un apus târziu,
Sub norul voriu - crepuscular,
Din ornic cad secunde lapidar,
Silabisind că veacul tău e viu.

Tot diafan se-aștern pe culmi de zări,
În unghiuri molcome, tăcuți cocori;
Se strânge tot parfumul înspre flori
Iar ele-l fac căuș de alintări.

Și în conduri tăcuți, de catifea
Vin zânele și gustă din potir
Și lasă-n dar: „nimic din ce ai vrea...”

Ridici privirea printre gene grele
De-atâtea repetări cu fulgi de nea,
Și o prefiri... și-n conturări vin iele...

PENSE COMME LE VENT!

Christina CALLIMACHE

Traduction du roumain par Wladimir PASKIEVICI

XI

« Regarde vers le ciel ! »

On frappe discrètement à ma porte : c'est le chauffeur qui m'amène un paquet emballé dans un papier artisanal. Je trouve à l'intérieur l'ensemble commandé, gris perle, doublé d'une soie mate, gris verdâtre. C'est travaillé avec beaucoup de soin. Je l'enfile et constate qu'il n'a besoin d'aucune retouche : de plus, il a une apparence de haute couture. Je descends et je dis au chauffeur que je voudrais commander encore quelques robes.

- Ce n'est pas possible, dit-il.

- Pour quelle raison ?

- Le pont suspendu vient d'être construit par les moines et ils t'attendent.

- Bon, je dis, je vais immédiatement préparer mes valises.

- Cela n'est pas possible, commente-t-il, ce serait une insulte pour la fille népalaise qui s'occupe de toi.

Je descends dans le hall pour prendre un thé. Le chauffeur m'explique que la jeune fille népalaise est celle qui amène la nuit l'ourson dans la chambre, qu'elle vient au lever du soleil pour le reprendre et que c'est elle qui doit faire mes bagages.

Nous quittons la ville, la voiture grimpe péniblement et fait beaucoup de bruit, le paysage est de plus en plus aride, très peu de végétation, le chemin paraît inexistant mais le chauffeur semble sûr de lui-même. Brusquement, la voiture stoppe.

- Mets-toi les chaussures de montagne, me conseille le chauffeur. D'ici, nous montons avec des yacks.

- Avec des quoi ?

- Des yacks, répète-t-il.

Un garçon amène deux grosses bêtes de couleur foncée. On me hisse avec difficulté sur l'un d'entre eux. L'autre porte mes bagages. Le chauffeur et le propriétaire des bêtes grimpent à pied. La route monte en lacets et à un moment donné je vois une rivière tumultueuse, ensuite quelque chose de suspendu – un pont ? – qui oscille quand le vent souffle.

- Nous passons par-là ? je demande.

- Seulement nous, pas les animaux.

Je lève mon regard et je vois le Monastère qui est bâti sur un rocher, entouré de précipices et de cours d'eau.

- C'est là que nous devons nous rendre ? je demande.

- Oui, répond le garçon.

Je ne relaterai pas la façon dont j'ai traversé le pont... Ce fut une de mes expériences des plus traumatisantes de ma vie. Le chauffeur me disait sans cesse de ne pas regarder vers le bas.

- Et vers où veux-tu que je regarde ? je lui demande, fâchée.

- Vers le ciel, répond-il, calmement.

Après le passage du pont, nous avons grimpé encore, jusqu'à un autre pont artificiel descendu de l'intérieur et nous avons pénétré ainsi dans l'enceinte du Monastère de la montagne.

- Bienvenue au monastère, me dit le moine guide avec son sourire inégalable.

- Heureuse de te retrouver, je réponds.

- Tu es très pâle, remarque-t-il.

- Comment ne pas l'être, après la traversée du pont suspendu ? J'ai vu la Mort de mes propres yeux...

- Bon, dit-il, viens maintenant pour que je te montre ta chambre, ensuite tu devras examiner plusieurs enfants.

La chambre était petite, sombre, avec une seule fenêtre, située tout à fait en haut de la chambre, un lit modeste, étroit, tout, extrêmement austère mais très propre.

- La salle de bain et les toilettes sont au bout du couloir, dit-il, avant de disparaître brusquement, selon son habitude.

« Tout de suite à l'hôpital ! »

Je fais ma toilette et je mets l'uniforme du Monastère qui m'attendait sagement sur le lit, près des serviettes. On cogne discrètement à la porte. Un enfant de 12-13 ans me salue et me dit qu'il doit me conduire auprès des enfants malades. Je le suis dans des longs couloirs avec de hautes fenêtres donnant vers le jardin intérieur. Tout est d'une blancheur immaculée, le plancher est en bois et ça sent la cire.

- Nous voici, annonce le garçon brun qui m'ouvre la porte.

Une chambre longue et étroite abrite une douzaine de lits. Quatre d'entre eux sont occupés par des enfants âgés entre 5-6 ans et 12 ans. Une nonne vient à ma rencontre.

- De quoi souffrent ces enfants ? je lui demande et j'ajoute : puis-je voir la trousse médicale et les médicaments que vous avez en pharmacie ?

Les enfants souffrent de diarrhée de plus d'une dizaine de jours, certains sont en voie de guérison – ont moins de sièges –, d'autres vont de mal en pis. Elle veut me présenter le cas le plus grave, mais l'enfant de 6-7 ans se sauve en courant à la toilette. J'examine tous les enfants, laissant à la fin le cas le plus léger. L'enfant se tient tranquille, il est conscient, son abdomen est dur, ligneux, d'aspect musclé.

- Depuis combien de temps est-il comme cela ? je demande.

- C'est-à-dire depuis combien de temps qu'il se sent mieux ?

- Non, depuis quand est-il comme maintenant ?

- Je ne sais pas, répond la fille décontenancée, depuis plusieurs heures.

- Tout de suite à l'hôpital ! dis-je, MAINTENANT ! Arrivent en courant deux moines accompagnés du moine guide. Je leur explique que le petit doit être opéré d'urgence. Les moines se déplacent très vite, ils disparaissent avec une espèce de civière étroite sur laquelle ils avaient placé le petit malade.

Je demande à voir les médicaments. Je vois des thés que je ne connais pas, dans des bocaux, de l'aspirine, de l'alcool, de poudre de caroube et une bouteille contenant une suspension blanche.

- Qu'est-ce que c'est ?

La jeune fille m'explique qu'il s'agit de l'écorce d'un arbre mélangé à son suc... Je ne comprends pas grande chose.

- À quoi ça sert ?

- Oh ! À tout, répond-elle.

Je comprends. Je me trouve au pic d'une montagne, loin du monde civilisé, dans un monastère « pépinière ». Un monastère d'enfants. On m'explique que les parents amènent leurs enfants dès l'âge de 5 ans pour être élevés par des moines afin de devenir des moines bouddhistes, ce qui constitue un grand honneur pour la famille.

- Est-ce qu'il y a aussi des fillettes ici ? je demande.

- Non, me répond-on.

L'heure du repas s'approche.

- Et maintenant je vais te présenter au prier, m'informe le moine guide qui continue : nous ferons cela durant le repas, ici il n'y a pas de « leçons », il n'y a pas de visiteurs étrangers, on mène tout simplement une vie monacale normale.

POEZII

Liuba SĂRBU

Bruma

Când din cer aburi se lasă
Iar gerul mi-i prinde-n plasă
Capătă stropii de rouă,
O înfățișare nouă.

Într-o clipă se îmbracă
Totu-n jur în promoroacă.
Orice creangă, orice floare,
Pare mai fermecătoare.

Cioburile mici de gheață,
Țesute din densa ceață,
Parcă-s un smoc de stelute
Adunat din așchiute.

Apar Toamna, Primăvara
Și transformă toată țara,
Într-o mare argintie
A Brumei Împărăție.

Socoteala

Un pisoi leneș de tot
Nu voia deloc să-nvețe,
Despre carte de-i vorbeai,
El, zâmbea pe sub mustețe.

Anii au trecut în zbor,
Pe pisoi nu l-au cruțat,
Dintr-un ghemotoc de blană,
În motan s-a transformat..

Trebuia să se hrănească,
Lapte nu-i mai dădea nimeni,
Alerga să prindă șoareci
De Sâmbătă până vineri.

Intr-o zi de dimineață
Vecinu-si zări în tindă,
Gătea undițe și plase,
Pește se pornea să prindă.

Obosit de-alergătură,
După vrăbii, șoricei,
Întreba-se cu sfială:
-Pot să merg și eu, Grivei?

Grivei căzură de-acord,
Tot ce trebuie-au luat,
Și încet, pe cărărușă,
Spre baltă s-au îndreptat.

Ziua se sfârși, spre seară
Cei doi se-ntorse-se-acasă,
Trebuiau acu să-mpartă
Peștele din a lor plasă.

-Tu cât peșt-ai prins Mustață?
-Nu știu, dară tu Grivei?
-Dacă nu greșesc îmi pare,
Că de toți, am prins, vreo trei.

Pentru-a face socoteală,
Pe-i din coș îi numărăm,
Câți ai prins, s-aflăm, Mustață
Din cel număr, trei scădem.

Deci, în coș de toți, Mustață
Pești avem tocmai șaizeci,
Minus trei cei prinși de mine
Tu rămâi cu douăzeci.

După ce mâncară bine,
Așezați pe canapea,
Privind știrile de seară
Și sorbind câte-o cafea,

Musteață cam cu mirare:
-La pește nu ți-a mers bine,
Însă, tu, ca cantitate,
Ai mâncat mai mult ca mine?

-Ce să-i faci dragă vecine,
De-ți era mai dragă școala,

Tu înțelegeai de-odată
De-a fost dreaptă, socoteala.

Ruga pentru mama

Când răsai, Mărite soare,
Luminează a mea floare!
Mângâi-o și încălzește-o,
De geruri, te rog, ferește-o.

Când picuri, harnică ploaie,
Dai măicuței mici șuvoaie!
Să nu sufere de sete,
Să-nverzească a ei plete.

Când v-aprindeți, tandre stele
Vegheați somnul mamei mele!
Dulce, liniștit să-i fie,
Vise rele să nu-i vie.

Când te scurgi cu ne-nfricare!
Uită unde-i a mea floare,
Nu vreau zilele să-i furi,
Timpule! pleacă-n păduri!

Curcubeul

Dacă razele de soare
Se ivesc de printre nori
Când aceștia-și cern ploaia:
Sus pe cer răsar culori.

Un mister plin de finețe
Ce se-upleacă spre pământ,
N-au miros de nas să piște
Dar te-mbie lin și blând.

Arc firav de vise-aprinse,
Semicerc fermecător,
Inima-ți tresare-n dată
Ce zărești splendoarea lor.

Ușurel, fără cuvinte,
Ca un fum de flori în zare,
Pân-la lacrimi ne încânta
Și-n văzduh apoi dispare.

MARIA DUMITRESCU-SHAPIRA
Câteva gânduri triste pe marginea unui mormânt.
Prof. Dr. Paul DĂNCESCU

Un ardelean bătrân și înțelept, mi-a dat odată un sfat cu mult miez: *dacă ajungi într-un oraș necunoscut, nu pregeta să vizitezi mai întâi cimitirele aceluia loc, pentru că ai multe lucruri de învățat*. Așa am făcut pe vremuri în București, deși orașul nu-mi era nici străin nici necunoscut.

Când mergi la cimitirul creștin ortodox Bellu cu ocazia unor înmormântări, îndeplinești de fapt un pelerinaj cultural. Treci pe lângă nenumărate morminte cu nume celebre, vezi mormântul Iuliei Hașdeu cu sfînxul de piatră și cu inscripția « *mai sedzi puțin* », apoi mai departe cavoul familiei Petrașcu, mormântul lui Petre Ispirescu, monumentul în chip de sarcofag roman al lui Anastasie Simu, poezii Văcărești, Eminescu și câte alte nume celebre, la tot pasul. Rămâi în admirație în fața multor morminte, cu plăci de marmoră scumpă și statui de toată frumusețea, deși pe inscripții nu găsești întotdeauna nume celebre. Cimitirul este un adevărat muzeu al statuarei funerare cu referiri multiple la cultura română.

O dată am intrat în cimitirul evreiesc spaniol, situat chiar în fața cimitirului creștin ortodox de la Bellu și am rămas uimit de uniformitatea mormintelor dar mai ales de faptul că mormintele erau așezate cronologic, nu pe familii. Mult mai târziu am înțeles că și aici criteriul era tot familia, dar marea familie. Mormintele sunt negarnisite, fără grădiniță de flori în jur în semn de pietate, desigur fără statui, dar în schimb cu mult respect pentru cel îngropat, deoarece evreii nu-și dezgroapă niciodată morții și nici nu au groapă comună. Ca peste tot în cimitirele evreiești din lume, la cimitirul Spaniol din București, fiecare mormânt are o piatră deasupra, ca o pecetie, cu inscripția în limba ebraică, cu litere ebraice, neînțelese pentru mine. Mormintele vechi sunt năpădite de iarbă, iar cele foarte vechi au aspectul straniu, geologic, al unor grămezi de pietre, precum am văzut și în altă locuri, de pildă în istoricul cimitirul evreiesc de la Praga, lângă vechea sinagogă.

Totuși, ca o excepție, de cum intri în cimitirul evreiesc spaniol de la Bellu, chiar aproape de intrare, spre dreapta ai să vezi și mormintele luxoase ale unor familii bogate, cu plăci de marmoră pe care stau scrise aceleași nume de familie. Un astfel de complex funerar mi-a atras atenția în mod special și anume mormintele familiei Shapira. Diferiți membri ai familiei erau așezați unul lângă altul. Bogăție de

marmoră neagră, blocuri imense, de-a dreptul colosale din scumpa marmoră neagră. Adevărate monumente! Un fapt important: toate blocurile erau însă tăiate într-un anumit fel, astfel încât, pe fața principală, ușor înclinată către cititor, se pot citi numele scrise cu litere latine și ebraice iar privite din profil, fața laterală avea forma unui trapez, rezultat din înclinarea feței principale a blocului de marmoră. Avusesem un coleg de școală cu acest nume, originar din Craiova. Mă gândeam, oare făcea parte din aceeași familie? Mai târziu, în Israel, am aflat că familia Shapira avea multe ramuri. Am revenit de câteva ori la cimitirul spaniol și de fiecare dată admiram blocurile impecabile de marmoră neagră.

Într-o zi, pe când mergeam la o înmormântare în cimitirul creștin ortodox Bellu, am remarcat chiar pe alea principală, pe mâna stângă, cam la jumătatea drumului între poarta monumentală și capelă, un mormânt asemănător cu cel al familiei Shapira din cimitirul evreiesc spaniol, cu un bloc din marmoră neagră. Blocul de piatră era tăiat tot la fel cu forma de trapez văzut dintr-o parte, dar ceva mai mic. Pe fața de sus, spre surprinderea mea, am citit numele *Maria Dumitrescu-Shapira*. Am înțeles că decedata făcuse probabil parte tot din aceeași familie cu Shapireștii din Cimitirul Spaniol. Am dedus că fusese o creștină ortodoxă căsătorită cu un evreu din această familie, probabil o mare poveste de dragoste, iar că la moarte, familia evreiască a înmormântat-o în legea ei creștinească, i-au făcut un mormânt asemănător cu al lor, dar fără niciun semn evreiesc. Ce faptă frumoasă și civilizată mi-am zis în gândul meu.

Puțin înainte de plecarea din țară, am fost din nou la o înmormântare la cimitirul creștin ortodox Bellu. Mare mi-a fost uimirea când am văzut mormântul Mariei Dumitrescu Shapira răscolit. Blocul de marmoră neagră dat la o parte, iar literele săpate cu numele decedatei erau desfigurate și cioplite cu dalta și ciocanul, probabil pentru ca în locul lor să se scrie alt nume.

Atunci am înțeles cum că evreii Shapira au respectat memoria Mariei Dumitrescu Shapira și i-au făcut un mormânt frumos, iar propria ei familie, Dumitrescu, pe semne îi vânduseră mormântul. Oasele or fi fost scoase și duse la groapa comună.

Din toată povestea de dragoste dintre creștina Maria și evreul Shapira nu se recuperase decât blocul de marmoră!

Am meditat!

Oare la ce concluzie puteam să ajung?

ULTIMA TOAMNĂ

Camelia ARDELEAN

Relevăm câteva aspecte din activitatea literară a autoarei:

- redactor-șef la Editura Vultur ZM, din Deva (1997-2004);
- colaboratoare la *Revista naturiștilor*, cu eseuri din domeniul, în aceeași perioadă;
- reporter la ziarul *Lumina*, devenit *Acțiunea HD* (1999-2000);
- reporter la ziarul *Hunedoreanul* (2000);
- din anul 2004 se stabilește în străinătate, întrerupându-și activitatea literară; repatriată în 2014, debutează în poezie cu volumul *Lacrimi de suflet*.

Din 2014, este membră a Asociației Scriitorilor din Județul Hunedoara.

Volume publicate:

- ❖ *Cartea terapeuților*, Editura Vultur ZM, Deva, 2002;
- ❖ *Cursuri practice naturiste*, Editura Vultur ZM, Deva, 2004;
- ❖ *Lacrimi de suflet*, Editura Emma, Orăștie, 2014;
- ❖ *Călătorie în regatul cuvintelor* (antologie), Editura Dandes Press, Drobeta Turnu-Severin, 2014 – participă cu zece poezii la volumul antologic;
- ❖ *Nostalgii de toamnă* (antologie), Editura Dandes Press, Drobeta Turnu-Severin, 2014 – participă cu zece poezii la volumul antologic;

(Premiul al III-lea la Concursul „Labirinturi autumnale”, noiembrie 2015, Vrancea)

Iris nu iubise niciodată toamna în mod deosebit. Fiind născută vara, adora soarele și căldura. Cu toate acestea, nu o puteau lăsa indiferentă primele zile ale lui septembrie, cu adierea lor plăcută, ca o mângâiere, nici metamorfoza treptată a copacilor, ce se găteau parcă de o petrecere fastuoasă. Mai nou și luna octombrie era la fel de călduroasă și de blândă, încât nu prea puteai face vreo diferență între ele, lucru care o bucura, desigur.

Locuia la poalele unui deal și îi plăcea să admire, chiar și numai de la fereastră, când nu se putea altfel, pădurea de stejar atinsă de bagheta magică a naturii. „Câtă frumusețe, câtă măreție! În fiecare toamnă arată altfel, de parcă artistul care a pictat-o ar avea o imaginație fără limite!”, gândea ea visătoare. Așa și era! Copacii se întreceau parcă în frumusețe și strălucire, la un concurs al culorilor. Erau brodați în zeci de nuanțe, de la auriul cel mai deschis, înfrățit în splendoare cu lumina soarelui, până la maroniul roșcat al castanei și cel închis, al frunzelor trecute deja în neființă în lumea lor, a copacilor. Era o paletă minunată, care l-ar fi inspirat până și pe cel mai slab pregătit sau fără imaginație pictor.

Iris își închipuia cum ultimele păsări călătoare își pregătesc, fiecare la cuibușorul ei, valijoarele pentru lungă călătorie spre țările calde și se amuza, gândindu-se cât de mici și drăgălașe ar trebui să fie lucrurile lor, ca să încapă în aceste geamantane miniaturale. Deși nu mai era un copil, în mintea ei găsea încă loc pentru povești, mai ales dacă acestea îl includeau pe Făt-Frumos, venind pe calul său alb, ca să o răpească și să o ducă, dacă nu la castelul fermecat, măcar la o vilă cu piscină, undeva...

Iris se mira singură de trăsnăile care-i treceau prin cap, cu ochii pironiți pe fereastră, la copacii multicolori din zona verde.

❖ *Magia sărbătorilor de iarnă* (antologie), Editura Editgraph, Buzău, 2015 – participă cu nouă poezii la volumul antologic;

❖ *În oglinda sufletului meu*, Editura Inspirescu, Satu-Mare, 2015;

❖ *Pasiune*, Editura Inspirescu, Satu-Mare, 2015;

❖ *Ingenuitate*, Editura Inspirescu, Satu-Mare, 2015.

Colaborează la revistele: *Confluente Literare*, *Confluente Lirice* (devenită, ulterior, *Dialoguri Culturale*), *Însemne Culturale*, *Negru pe Alb*, *Grai Românesc*, *Arhiva Literară*, *Taifas Literar*, *Poezii noștri*, *Rețeaua Literară*, *Scrie Liber* – reviste internaționale de creație literară și cultural-artistică în format electronic.

A mai publicat în: ziarul *Observatorul*, Canada; revista *Lumină Lină* – SUA; ziarul *Palia Expres*, Orăștie; revista *Constelații Diamantine* – revistă de cultură universală în format electronic; *Amprente Sufletului* – revistă de cultură și artă, apărută la Editura Editgraph, Buzău; *Gând Românesc*, Alba Iulia; *Dăruiri Literare*, Editura Emma, Orăștie.

- Fata noastră-i tot copil! îi întrerupsese tatăl deodată șirul gândurilor, pe un ton glumeț, ușor ironic, așa cum făcea el de obicei, urmărind-o cum desena cu arătătorul copaci și frunze pe geamul de la cameră. Nu știu cum s-o facem să coboare cu picioarele pe pământ, din norii ăia ai ei! Tu ești de vină, că ai răsfățat-o prea mult! continuă el, oftând închipuit și întorcându-și privirea spre mama lui Iris, care tocmai își băgase capul pe ușă, întrebătoare.

Iris era singura lor fiică și o iubeau enorm, chiar dacă îi arătau acest lucru în mod diferit. Tatăl jucase rolul de „dur” de când era mică, fiind „paznicul” ei permanent, iar mama, de o blândețe ieșită din comun, încercase mereu să o protejeze, pe cât putuse, de greutățile vieții, să nu simtă sacrificiile făcute de amândoi ca să o crească. Relația lui Iris cu tatăl ei se îmbunătățise abia în ultimul timp, de când aceasta terminase liceul, iar tatăl constată, în sfârșit, că nu mai are motive să o țină din scurt, ca la armată. Ea fusese oricum o fată serioasă (serioasă în sensul de conștiincioasă, că în rest, era o trăsnită și jumătate), un „soarece de bibliotecă”, preferând să „ronțăie” câte-o carte, în loc să-și piardă zilele sau nopțile prin baruri, cu golanii.

- Nu ieșiți la o plimbare, că uite ce vreme superbă e afară! spuse mama. Luați-vă și aparatul foto, poate faceți niște poze! Aș veni și eu, dar trebuie să termin zacusca! Ah... ce idee! sări ea. De ce nu mergeți la pădure, să căutați ghebe? După ploile de zilele trecute, s-or fi făcut destule! Putem pune și la zacuscă, că doar voi o băgați la burdihane, nu eu!

- Mă-ta asta e tare deșteaptă, de-aia m-am însurat cu ea! spuse tatăl lui Iris, pe un ton de seriozitate forțată. Gata,

îmbarcarea! Pregătește coșurile și ceva merinde, că tu ești aia rea de foame, nu eu! i se adresă el lui Iris.

De bucurie, aceasta începu să sară într-un picior, ca un copil. Ideea de a face o plimbare prin pădurea gătită de toamnă, cu sau fără scop, i se părea genială. Singură nu s-ar fi încumetat, prietenii nu prea avea, fiind cam rezervată de felul ei, mult prea rezervată, din păcate, așa că tatăl rămânea singura variantă plauzibilă. Perioada de acalmie pe care o parcurgeau ținea deja de câteva zile, adică incredibil de mult, lucru care o bucura și o mira, în același timp. O obosiseră „meciurile” verbale dintre ei, interminabilele discuții în contradictoriu, de parcă întotdeauna trebuia să existe un învins și un învingător. Înarmați cu plase, cuțite, coșuri, mânuși („ca nu cumva să-și strice domnișoara Iris mânuțele gingașe”, nu uită să o persifleze tatăl) și de-ale gurii, cei doi ieșiră val-vârtej pe ușă.

- Vedeți să nu vă prindă noaptea în pădure! mai apucă să strige mama în urma lor.

- Nu, nu, alergăm repede, ca să nu ne prindă! replică tatăl, desigur ironic. Era stilul lui de a vorbi de când îl știa, iar pe Iris o agasa uneori acest lucru, părându-i-se un soi de miștocăreală deplasată. Culmea, astăzi nu mai simți că o deranjează atât de tare, din contră, râse. Tatăl se uită mirat la ea și zâmbi.

În timp ce coborau scările, Iris îl privi cu coada ochiului și simți un fior în stomac: era atât de palid și de slab! Doamne, cum de nu remarcase asta? Întotdeauna fusese mai suplu, de felul său, dar acum parcă se uscaseră pe picioare. Observase că nu mai mânca el ca de obicei, că-și pierduse apetitul acela sănătos, care îi strângea instantaneu pe toți la masă, în jurul lui, dar o puse pe seama țigărilor. O undă de remușcare îi străpunse inima: locuiau în același apartament de atâția ani și nici măcar nu-l întrebaseră vreodată dacă-i e bine. Se simți brusc egoistă și nu îi plăcu acest lucru. Fusese prea ocupată cu ciondănelile lor cotidiene, ca să mai aibă timp și de alte gânduri în ce-l privea pe tatăl ei, în afară de acela că era uneori un tiran.

Merseră încet unul pe lângă altul, fără să-și vorbească, afundați în gânduri. Tăcerea devenise obositoare, iar Iris încercă să grăbească ritmul, ca să ajungă mai repede, dar, după numai câțiva pași, simți că tatăl ei începe să gâfâie și se opri.

- Ești bine? întrebă ea, ușor neliniștită. Vrei să ne întoarcem?

- Nu! replică el, scurt. Am obosit un pic, dar îmi trece. Ce să-i faci, vârsta! se scuza el, oarecum încurcat. Pe Iris nu o mulțumi deloc răspunsul lui. Nu era chiar atât de bătrân, din contră, la cei 50 de ani, era încă în floarea vârstei.

- Ar trebui să te lași de fumat! conchise ea cu jumătate de gură.

- Ar trebui!... răspunse el, pe un ton care nu lăsa niciun dubiu asupra faptului că nu o va face niciodată. Mai avusese câteva tentative de acest gen și renunțase definitiv la ideea de a mai încerca. Lui Iris i se părea „de o inconștiență crasă” atitudinea lui și nici măcar nu voia să ia în calcul faptul că, a renunța la țigări după 40 de ani de fumat, poate fi o aventură imposibilă. Ea nu avea vicii și îi considerase întotdeauna, pe toți cei care aveau vreunul, oameni slabi și influențabili. Ea se credea, desigur, puternică.

Mai merseră puțin, dar într-un ritm mai lent și în sfârșit ajunseră la intrarea în pădure. Iris privi extaziată. Era o splendoare! Felul în care soarele reflecta lumina printre copaci, covorul moale, mai moale decât cea mai fină catifea, în care se afundau când păseau, perdeaua de frunze în cădere, mirosul de pământ reavăn, rezultat din ploaia ultimelor zile, cerul de un albastru covârșitor, care se șteia, ici și colo, printre crengi, toate acestea o făcură să scoată un „Iuhuuu” prelung, cât o ținură plămânii. Era o fată plină de viață, care se entuziasma de tot ce vedea. Simți brusc nevoia să îmbrățișeze un copac și să-l sărute. Îl mângâie apoi delicat cu degetele și începu să-i vorbească, pe un ton dragăstos. După aceea, trase cu putere, de câteva ori, aerul proaspăt în piept, își scoase sandvișul și începu să ronțăie cu poftă.

- Tu nu vrei? își îmbie tatăl.

- Ți-am zis eu că tu ești tot în mintea copiilor! spuse el pe un ton de alint, refuzând-o cu o mișcare scurtă din cap. Nici nu am ajuns bine și deja te-a luat foamea! Foarte bine, îndoapă-te, că după-aia n-o să mai ai timp! Dacă săruți toți copacii din cale până dăm de ghebe, nu mai ajungem nici mâine acasă! zâmbi el, aprinzându-și o țigară. Urmări îndelung, cu privirea, fumul strecurându-se printre copaci, dar îl înecă o tuse cu expectorație, care dură mai multe minute. Tot nu stinse țigara, desigur. Așteptă să se liniștească și continuă să pufăie.

- Dacă vrei să afli, am citit că și plantele simt iubirea! spuse Iris, tot mai neliniștită de accesul de tuse al tatălui. Atunci când le spui cuvinte frumoase, cresc mai repede și mai sănătoase. Or fi având și ele sufletul lor! concluzionă ea meditativ.

- Vezi că era să calci pe-o gheabă, cu gândul la buruienile tale! o atenționează tatăl. În timp ce vorbeau, deplasându-se încet pe frunzele umede, ajunseră în dreptul unor tufișuri foarte dese, cu ramuri întortocheate și pline de spini. Pe lângă ele, dar mai ales la rădăcina lor, era o mulțime de ghebe, care de care mai fragede și mai pe vino-ncoa. Îți venea să le mănânci cu ochii. Iris se uită să vadă despre ce gheabă vorbise tatăl ei, dar acesta fu mai rapid și o așeză triumfător în coș.

- Vai, ce frumoasă e! Dă-mi-o mie! se rugă ea, de parcă ar fi fost un trofeu de mare preț.

- Exclus! spuse tatăl, amuzat de cererea fiicei, ca și când nu toate ar fi mers în aceeași direcție, adică acasă la ei. Uite câte sunt, du-te și culege-ți singură! Hai să facem concurs, să vedem cine culege mai multe!

Aceasta se avântă înspre tufișurile cu pricina, încercând să înainteze, dar nicio șansă! Spinii o înșfăcau din toate părțile, ca niște arici uriași, sfâșiindu-i geaca și zgâriindu-i cizmele. Noroc că erau prea ponosite ca să-i pese, le folosea doar pentru mersul la pădure și nu i-ar fi părut prea rău după ele, dacă s-ar fi stricat și mai mult decât erau deja. Se înarmă cu un băț confecționat cu ajutorul cuțitului, dintr-o creangă mai groasă, căzută pe jos și se îndreptă spre tufișurile de spini. Pe care putu, le îndepărtă cu bățul sau le trase în jos, călcând peste ele, ca să-și croiască drum. Tatăl se mulțumi cu ghebele aflate în afara tufișurilor, dacă tot avea de unde alege, fiindcă era o adevărată explozie de ciuperci peste tot. Se așeză ciuci, fiindu-i mai ușor așa, cel puțin nu-l mai îneca tusea și începu să-și umple coșul.

- Ai mare grijă, tuță („tuță” era prescurtarea de la „fătuță”, pe care tatăl i-o „administra” lui Iris încă de când era mică), să nu iei din alea bolunde! Uită-te bine să aibă inel sub pălărie, că altfel nu-s bune de mâncat! Pălăria trebuie să aibă puncte maronii deasupra, așa ca asta! și îi arată lui Iris un exemplar de toată frumusețea, la care ea se uită cu jind. De fapt, ești fată deșteaptă, că semeni cu tată-tu, nu-mi fac griji! o măguli el, flatându-se pe sine, în același timp.

Iris era mult prea concentrată la cules, ca să mai fie atentă să-i dea vreo replică tatălui ei. Nu voia să-i scape nici măcar una din drăgălașele expodate. Le smulgea cu delicatețe, ca să nu le rupă, apoi le tăia partea terminală a codiței și le așeza cu grijă în coș. Nu uita, desigur, să le sărute și să le mângâie cu dragoste pe căpsor. Tatăl o privea amuzat:

- Bine că nu le ceri și iertare! spuse el.

- Ba tocmai că le cer, dar în gând! îl contrazise Iris cu nonșalanță. Călugării budiști așa fac, atunci când culeg ceva din natură, ca să mănânce. Ei spun că, dacă îi cerem iertare, natura nu se supără și ne mai dăruiește hrană și în alte dați, mai multă și mai bună.

- Să-mi arăți și mie cărțile alea ciudate pe care le citești, să le arunc! spuse tatăl, prefăcându-se șocat, deși ochii îi sclipeau cu interes. No ce facem, nu mergem acasă? întrebă el brusc, vădit epuizat. Hai să mai lăsăm ciuperci și la alții, care vin după noi!

Iris se uită mirată la el. Niciodată până atunci nu plecaseră dintr-un loc cu ciuperci sau cu orice altceva, până nu culeseră tot ce se putea. Acum, abia dacă umpluse fiecare câte un coș și tatăl deja obosise. „Nu se poate să fi îmbătrânit atât într-un an”, gândi ea contrariată. „Trebuie să-l fac neapărat să meargă la un doctor!”

- Haide să mai stăm! îl rugă Iris. Îți prinde bine și ție aerul curat, că ești intoxicat de atâta fum! Dacă ai obosit, odihnește-te, culeg eu!

Tatăl cedă în fața argumentelor fiicei, așa că Iris își urmă aventura printre mărăcini, plină de zgârieturi și cu hainele făcute ferfeniță. Ea nu simțea însă nimic și continua să culeagă, de parcă ar fi fost dirijată de o putere nevăzută. Seara își cobora încet mantia sa cenușie peste natura încremenită, iar liniștea se adânci și mai mult.

- Gata, tuță! o trezi tatăl la realitate. Hai să plecăm, că ne-apucă noaptea pe-aici și poate ne-atacă vreo haită de câini vagabonzi! De-acuma dă frigul și nu mai prea găsesc de mâncare, așa că pot deveni periculoși!

Argumentul acesta o convinsese instantaneu pe Iris. Deși adora animalele, în general, nu îi surâdea deloc ideea să dea nas în nas cu niște dulăi flămânzi, oricât de simpatici ar fi fost. Aveau deja patru plase și două coșuri pline ochi cu ghebe și mai mult de atât oricum nu puteau căra. Se ridică în picioare și scoase un țipăt scurt. Își dădu seama că era înțepenită și abia își putu dezdoi șira spinării. După atâtea ore de stat aplecată, parcă era ruptă în două, o durea tot corpul, de ziceai că fusese izbită în plin de un microbuz.

- Lasă că-ți revii tu, doar ești tânără! o consolă tatăl în glumă și înhăță câte două plase în fiecare mână. Tu du coșurile, că-s mai ușoare! o îndemna el. Iris îl văzu însă extenuat de povară, abia trăgându-și sufletul și tușind întruna din cauza efortului. Făcură multe pauze până acasă, îngrijorător de multe. Era evident că greutatea îl sleia de puteri. Iris începu să regrete că nu-l ascultase și că nu plecaseră spre casă atunci când aveau pline doar coșurile. Se

gândi că probabil e răcit, de tușește atâta și îl îndemna să meargă la doctor chiar a doua zi.

- Oi merge, ce să fac! zise el într-o doară. Da` și doctorii ăștia nu-s mai buni unul ca altul, mai bine-i să te ferești de ei!

Ajunseră, cu chiu, cu vai, în fața blocului. Tatăl se prăbuși pe banca de la intrare, cu ultimele puteri. Continuă să tușească din greu și să expectoreze masiv. Iris se sperie, neștiind ce să facă și o sună pe maică-sa, rugând-o să coboare. Aceasta veni repede, îngrijorată și rămase lângă el, pe bancă, mai bine de o oră, până i se mai potoli tusea. Între timp, Iris făcu trei drumuri până sus, ducând mai întâi cele două coșuri, apoi câte două plase odată.

În sfârșit veni și ei în casă. Tatăl nu vru nici acum să mănânce nimic, nici măcar apă nu bău. Cel puțin nu mai tușea. Se apucă, tacticos, să aleagă ghebele. Le controlă pe fiecare în parte, mai ales pe cele culese de Iris, să vadă dacă au inel. Le observă cu atenție pălărioarele și le selectă riguros. Operațiunea aceasta migăloasă dură până către dimineață. Apoi veni rândul mamei să pregătească oalele cele mai mari, ca să le opărească. Le spală întâi în mai multe ape, apoi le puse la fiert. Iris ajuta și ea cu ce putea, fără să simtă oboseala. „Ce noroc că tata se pricepe la ciuperci”, gândi ea. Avusese colegi la școală care nici măcar nu văzuseră vreodată ghebe în realitate, așa că Iris se considera norocoasă cu un tată expert într-ale pădurii. „Dacă s-ar face odată bine, să mai mergem la cules, până nu se termină toamna!...”

După un an

Iris stătea cu privirea ațintită în gol, prin sticla fumurie a ferestrei. Primele zile de octombrie erau umede și mohorâte. Vremea se schimbaseră pe neașteptate. Nori groși, cu figuri înspăimântătoare, ca niște monștri plutitori, de o culoare nedefinită, se înghesuiau unul într-altul, pregătiți parcă să înghită tot cerul. Crengile copacilor, pieptănate de vânt, se izbeau unele de altele, cu un vaier prelung. Frunzele se zbenguiau în aer, ca niște balerine de ocazie, aterizând încet pe covorul multicolor, mustind de ploaia ultimelor zile. În rest, totul era inert, desprins parcă dintr-un tablou tragic, ireal, care nu înceta să se picteze singur.

Cel puțin, așa percepea Iris noua toamnă. Începu să deseneze cu arătătorul pe geam, cum făcea deseori. Acum, însă, nu mai avea niciun farmec. Vocea tatălui ei nu mai avea cum să o trezească din visare, cu tonul ei ironic și totodată jucăuș. Îl condusese pe ultimul drum cu două luni în urmă. Murise de „boala aceea”, al cărei nume, mama lui Iris se temea să-l rostească. Nu mai prinse cele dintâi zile ale toamnei, care îi plăceau atât de mult.

Ohh!... Dacă ar fi știut din timp că anul trecut se bucura de ultima lui toamnă! Avea atâtea să-i spună, i-ar fi mărturisit cât de mult îl iubește și cât de rău îi pare că au pierdut timp prețios în dispute inutile, în loc să-și deschidă sufletul unul altuia! L-ar fi luat în brațe și l-ar fi alintat ca pe un copil, așa cum își dorise întotdeauna, dar nu o făcuse, de teamă să nu pară slabă! I-ar fi cerut iertare pentru tot, chiar și pentru vorbele nerostite încă! Dacă ar fi știut...

Acum știa măcar un lucru cu certitudine: că pentru ea, nicio toamnă nu va mai fi la fel. Oricât de frumos îi va zâmbi soarele pe cer, în inima ei nu va mai fi niciodată senin, niciodată... Odată cu plecarea definitivă a tatălui, îi murise și copilăria din suflet. Pentru ea începea o toamnă lungă și grea, o toamnă care nu avea nicio legătură cu vreun anotimp...

NEVOIA DE SCHIMBARE

Elena BUICA

Este o dorință absolut naturală să faci din când în când schimbări în viața ta, mai ales la început de an, să faci o reevaluare a propriilor valori și a ceea ce ai mai important în viața. Schimbăm stilul de viață, dieta, mentalitățile, raportul cu ceilalți semenii, valorile, idealurile.

A trăi, înseamnă a schimba. Schimbarea e motorul vieții care o trage înainte, o reîmprospătează și o dinamizează, ne ține mai aproape de anii tinereții. E un ajutor pentru adaptabilitate și schimbările sociale, în tehnică și informațiile care se petrec rapid sub ochii noștri. Într-o lume dinamică și în continuă schimbare, se impune să ținem ritmul prin prefacerile asumate. Pe noi, cei cu rădăcinile în altă țară, ne mână de la spate mai aprig nevoia schimbării atât de necesară adaptării noului mediu. Uneori o schimbare în viața noastră poate face minuni, mai ales când suntem stresați, când ne apasă anxietatea, vinovăția, diverse fobii, depresii, traume emoționale sau când este scăzut respectul de sine, (self-esteem). Nevoia de schimbare își găsește ecou în discursul lăuntric al omului. Întoarcerea către sine este o redobândire a propriei identități. Sunt nevoi exterioare, dar și interioare, schimbarea unor repere, a valorilor și principiilor. Cheia înaintării în viață, este în mâinile noastre, este schimbarea și împlinirea prin căutare. Albert Einstein spunea: "Lumea pe care am creat-o este produsul felului în care gândim. Avem nevoie de un nou mod de a gândi. Avem nevoie de o nouă inteligență".

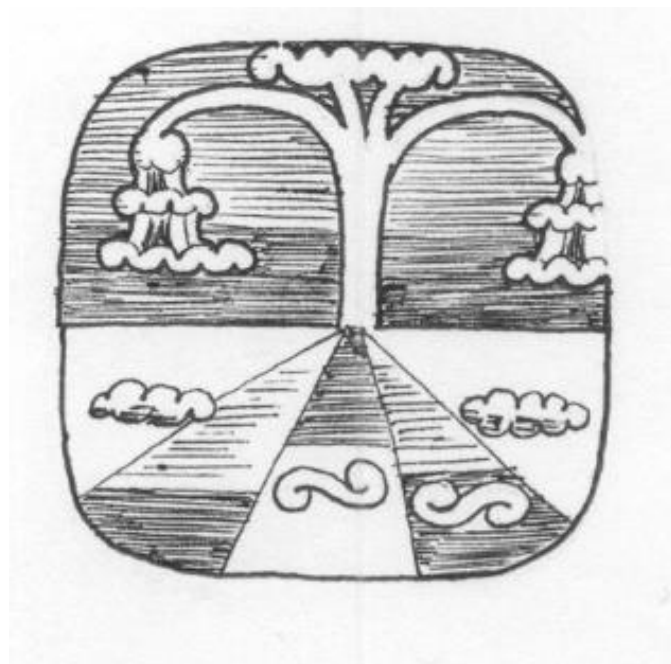
Cu toate acestea, nu este prea ușor să acceptăm schimbarea. Asta înseamnă să renunți, să jertfești, să dăruiești și să înalți reclădind. Ne trebuie un anumit curaj pentru a porni spre înainte fără teamă, să schimbăm înțelesurile care ne-au mobilat gândurile și simțirile și să descoperim noi adevăruri. Schimbările impun experiențe noi care remodelează gândirea și aceasta conduce la un nou ciclu de schimbări. Îți cer răspunsuri clare la niște întrebări: Cum rezolvi dilema luptei pentru a-ți construi propria identitate, pentru a da personalității tale un contur precis, aspectul care te face „să fii tu”, dar în același timp să te schimbi, lăsându-te modelat după nevoi? Cum faci controlul ca să știi că ești pe drumul bun?... Când o persoana care ne place își schimbă opinia pe care o avea acum un an și îl consideram curajos și flexibil, iar dacă persoana nu ne place, îl considerăm mincinos. Avem puterea să cântărim schimbarea și nu persoana?

Viața ne-a arătat că nu suntem întotdeauna suficient de curajoși ca să deschidem ușa necunoscutului să intre în viața noastră. Prin definiție, omul se ferește de schimbare pentru că aceasta aduce o noutate nepalpabilă, o situație inedită, a cărei dimensiune nu o poate pătrunde dinainte. Când călătorești cu trenul și o persoană deschide ușa compartimentului întrebând politicos dacă mai este un loc liber, într-o tăcere prelungită, fețele tuturor îi răspund

mutește un răspicat “nu”, dar după ce se așează, devine treptat o companie plăcută, iar la despărțire se schimbă chiar adresele.

Uneori rezultatul obținut prin schimbare poate să nu fie cu mult mai bun decât cel anterior, dar tot este important, fiindcă este ceva diferit. Lipsa schimbării ne azvârle în brațele tiranicei banalități, ne fixează într-un rol pe care îl jucăm într-o piesă până la nesfârșit, aproape automat, ne uzează individualitatea. Scurgerea timpului și repetabilitatea faptelor de viață ne duc traiul în rutină. Ba mai mult, când absența ei e prea severă, poate duce la o încremenire cu urmări nefaste, așa cum se întâmplă cu islamismul care nu permite emanciparea pentru a cărei înfrânare nu face nici un fel de concesii, mergând până la moarte. Lady Astor spunea: „Oamenii cei mai periculoși sunt cei care vor să schimbe totul și cei care nu vor să schimbe nimic”.

Inerția este opacă, dar dacă vrem să o spargem, lăsăm razele soarelui să pătrundă în viața noastră. Recunoaștem nevoia de schimbare numai atunci când suntem pregătiți, deși toți știm și gândim ca filosoful grec Heraclit că nu ne scaldăm de doua ori în aceeași apă a râului. Natura umană ne pune adeseori piedici.

ADICA
DESINE

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

Biblioteca „Mihai Eminescu” a Bisericii „Buna Vestire”

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

Școala duminicală pentru copii a Bisericii Buna Vestire

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți. Copiii sunt pregătiți să devină oameni de caracter, integri, harnici spre bucuria părinților.

Pe lângă religie, copiii învață obiceiurile creștine ale sărbătorilor românești.

Copii pregătesc serbările pentru „Hramul Bisericii” (duminică 27 martie.)

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

*** Candela pe internet:**

bunavestire.ca/revista-candela
sau, ultimul număr și contact, la
<http://pages.videotron.com/romanblt/>

DONATORI 2016

Costantin Boboc

160

A apărut volumul „Identități sociale, culturale, etnice și religioase”

La Ed. Polirom (România), în 2015, sub coordonarea dl. dr. Cosmin Budeancă, (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc) și Florentin Olteanu, (Memoria Rezistenței Anticomuniste Țara Făgărașului).

Cafeneaua copiilor la Casa Română, sala parohială

Duminică 14 februarie orele 14:00 a avut loc la Casa Română, sala parohială, **Cafeneaua copiilor**, o reușită festivitate artistică-culturală realizată cu participarea mai multor grupuri artistice de copii și alte colaborări.

Organizator: Liuba Sârbu

Programul Slujbelor religioase

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

Sărbători religioase

- Marți 2 februarie, INTÂMPINAREA DOMNULUI;
- Miercuri 9 martie CEI 40 DE MUCENICI DIN SEVASTIA;
- Vineri 25 martie, BUNA VESTIRE;
- Sâmbătă 23 aprilie, SF. GHEORGHE.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
Total	805	125	42

PROGRAMUL SĂRBĂTORILOR SFINTELOR PAȘTI LA CATEDRALA BUNA VESTIRE DIN MONTREAL

- Duminică 24, aprilie DUMINICA FLORIILOR;
- Joi 28 aprilie, DENIA CELOR 12 EVANGELII;
- Vineri 29 aprilie, VINEREA MARE, PROHODUL DOMNULUI;
- Duminică 1 mai, SF. ÎNVIERE, (SF. PAȘTI).

Să ne cunoaștem profesioniștii din comunitate
Me CEZAR CATALIN MIHAI
Avocat

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626
– Imigrație

- Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)
- Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)
- Régie du logement

VIOLETA PÎRVU
Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeta.ca

Cele mai bune condiții pentru clienții români la www.violeta.ca

Identități sociale, culturale, etnice și religioase (cuprinsul)

- „Relația” Frontului Plugarilor cu intelectualii din lumea satelor (1945-1948) (Dr. Nicolae-Alexandru NICOLAESCU).
- Identitatea morții. Victime și responsabili în colonia de muncă Periprava (Cercet. Constantin VASILESCU).
- Protest la vârsta a treia. Cinci cazuri de „scrisori anonime dușmănoase” adresate autorităților comuniste în anii '50 (Cercet. Constantin PETRE)
- Destinul postconcentraționar al arhitecților întemnițați politic (1944-1964). Studiu de caz: arhitectul Ioan Pușchilă (Asist. univ. dr. arh. Vlad MITRIC-CIUPE)
- Propagandiștii Partidului Comunist. Câteva portrete (Prof. univ. dr. Ion ZĂINEA)
- Dimensiunea identitară a împuțernicului/cenzorului Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor din provincie (1949-1954) (Drd. Beata MENESI)
- Generațiile Decretului 770. Impact social și perspective (Cercet. dr. Florin S. SOARE)
- Principiul egalității femeii cu bărbatul în România ceaușistă, un fals ideologic, o condiție tragică. Abordările culturale postcomuniste cu referire la problema interzicerii avortului (Prof. univ. dr. Mihaela GRANCEA)

- Rezistența din Munții Făgăraș. Moartea și învierea comunităților făgărașene (Ioana HAȘU)
- Identități feminine alternative în comunism și postcomunism. Deținutele politice (Cercet. dr. Claudia-Florentina DOBRE)
- Acțiunile tineretului muncitoresc iugoslav și conturarea identității. Exemple de brigăzi din regiunea Čačak din timpul socialismului timpuriu (1946-1952) (Arhiv. Nikola BAKOVIĆ)
- Dimensiunile socioculturale ale identității locale și rămășițele socialismului într-o zonă de frontieră (Dr. Svetlana ANTOVA)
- Stăpânind viitorul prin asumarea trecutului: discursul feminin despre viața în comunism. Trei dimensiuni ale unei cercetări privind istoria și memoria femeilor în timpul comunismului în Polonia (Prof. dr. habilit. Izabela SKÓRZYŃSKA, Prof. dr. habilit. Anna WACHOWIAK)

APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)

Ion Anton DATCU
–
DULCEAȚA TRĂDĂRII

Volumul **Dulceața trădării** reprezintă un cumul de eseuri, cronici și opinii, în care, autorul a încercat să ofere o serie de informații cât mai atrăgătoare, mai interesante, mai mult sau mai puțin știute. O evocare a unor fapte și evenimente reale, nu imagineare. Deviza volumului a fost extrasă din poezia, **Țara fără zâmbet**, scrisă de Gelu Negrea, scârbit de dezamăgirile din jur.

Capitolele nu au legătură între ele, deoarece fiecare tratează, în mod separat, subteranele unor anumite domenii și perioade, selectate din sfera dramelor controversate. Câteva dintre ele au apărut în diferite ziare din Montreal, Toronto și Craiova.

... Un capitol este rezervat ciclului paradoxal de trecere de la stadiul de erou, la cel de trădător, până la meritul de a fi martir. Nu lipsesc nici conspirațiile imprevizibile, pe fondul unor premedități suspecte, pline de conflicte sau deosebit de încordate.

În partea a doua a volumului sunt prezentate o serie de drame conjugale, tertipuri, gelozii și răzbunări întâlnite la protagoniștii selecți ai cuplurilor celebre. De asemenea este detaliată varietatea adulterului la nivel înalt, intrigi apărute în anturaje importante, divorțuri renumite și crime pasionale.

Ion Anton Datcu

**MÉLANGES EN L'HONNEUR
DU PROFESSEUR
JACQUES BOUCHARD**

Culegere de texte și prezentate de dl. Henri Tonnet. Editorul, dl. Antoine Del Busso a subliniat importanța acesteia, adăugând o biografie a profesorului Jacques Bouchard și o listă a tuturor cărților și articolelor publicate de către acesta.

Pentru a sărbători 45 de ani de învățământ universitar ai profesorului quebeçois Jacques Bouchard, profesorul emerit de la Universitatea Sorbona, Henri Tonnet, a avut inițiativa de a compila și prezenta douăzeci de studii filologice despre literatura neo-elenică, scrise de către specialiști din Franța, Grecia, Cipru, Moldova și Quebec, colegi ai dlui profesor Jacques Bouchard.

Printre subiectele tratate, unele au ca obiect **relațiile româno-grecești prezente în perioada Iluminismului Timpuriu (1680-1780)**, perioadă studiată cu mare pasiune de către profesorul Bouchard, în urma călătoriilor sale în România. (Red.)

*

L'Hellénisme civilisateur de l'Occident continue d'informer l'humanité par la propagation de sa conception de l'homme, de la science et du cosmos: une voix unique par son influence dans le concert des Nations.

Jacques Bouchard

**Melania RUSU - CARAGIOIU –
DOI PISOI CU OCHI DE
STELE**

Poem hazliu pentru copii (4 – 6 ani)

ȘCOALĂ MULTĂ
(extras)

Două făpturi cu nume de pisici:
Tițu și Mițu, animale mici,
Unul pufos, cu smocuri pe urechi,
Celălalt cu ciorapi albi, două perechi,
S-au luat de braț să meargă către școală,
C-au auzit că tărtăcuța goală
Rămâne, fără pic de-nvățătură!
Măcar un degetar, o picătură!
Cât o intra în capul lor, prea mic,
Sub cușmele de blană, lung
- Vino, mai repede, că eu știu drumul!
Mai mergem două poște spre cătunul
Pitit pe după dealul de castani
Și după via cu ciorchini bălani.
Mergem mai bine jos, pe lângă tău!
Sau poate-acum de broaște-ți vine frică?
Hai, dă-ți pe față firea de pisică!
- Las' că ne știm noi: cum vedem un câine,
Uităm că avem gheare și mai bine
Ne cățărăm în stâlpul-nalt de gard,
Decât să ne-amintim de leopard -
Un unchi de-al nostru, tare bătaios,
Ce nu-și scotea gheara de prisos.
- Destul, uite-am ajuns, bate tu-n poartă!
- Ba, bate tu, eu nu mă mișc nici moartă!

